
Utvikling i kredittap og tapsavsetninger i norske banker for året 2018

Mai 2019

Kontakt

Erik Andersen

E: erik.andersen@pwc.com

M: + 47 952 60 501

Ola Anfinsen

E: ola.anfinsen@pwc.com

M: + 47 952 60 503

Innholdet i denne publikasjonen er kun for generell veiledning. PwC tar ikke ansvar for beslutninger som baseres på innholdet. Vennligst ta kontakt med oss dersom du har spørsmål om innholdet.

Sammendrag

Tapene i banknæringen er fortsatt lave.

Tapsprosenten for 2018 for forbrukslånsbankene varierte mellom - 0,12% til 5,85% med et gjennomsnitt på 3,21%. For sparebankene utgjorde gjennomsnittlig tapsprosent 0,11%, dog med variasjoner fra -0,04 % til 0,95%. For øvrige banker utgjorde gjennomsnittlig tapsprosent 0,04%. Mellom øvrige banker varierte den fra -0,05% til 0,15%. Den gjennomgående tapsprosenten for norske banker er følgelig fortsatt lav.

Gjennomsnittlig tapsavsetningsprosent for forbrukslånsbankene utgjorde 4,35% i 2018. Hvis en korrigerer for at en vesentlig del av Santander's utlån er sikret med pant utgjorde gjennomsnittlig tapsavsetningsprosent (usikrede utlån) for forbrukslånsbankene 5,06% per 31.12.2018. Tapsavsetningsprosenten varierer imidlertid betydelig mellom de ulike forbrukslånsbankene. BRAbank og Santander (usikrede utlån) har en tapsavsetningsprosent på henholdsvis 5,81% og 5,72% (5,88% per 1.1.2018) per 31.12.2018 mens Bank Norwegian har en tapsavsetningsprosent på 4,24% per 31.12.2018 (3,18% per 1.1.2018).

Gjennomsnittlig tapsavsetningsprosent for sparebankene utgjorde 0,54% per 31.12.2018 Dette er en reduksjon på 6bp fra 1.1.2018 (0,6% per 1.1.2018). Den gjennomsnittlige tapsavsetningsprosenten var fallende i Q1 2018 (0,58%) til Q3 2018 (0,53%). Tapsavsetningsprosenten varierer imidlertid betydelig mellom de ulike sparebankene, fra Helgeland Sparebank som har en tapsavsetningsprosent på 1,42% per 31.12.2018 til SKUE Sparebank som har en tapsavsetningsprosent på 0,23% per 31.12.2018.

Utvalget som er lagt til grunn for enkelte av delanalysene av sparebankene er begrenset da flere av sparebankene ikke har oppgitt opplysninger om fordeling av forventet kredittap for utlån (ECL utlån) per trinn og/eller brutto utlån per trinn.

Gjennomsnittlig tapsavsetningsprosent for øvrige banker utgjorde 0,35% per 31.12.2018, hvilket er en reduksjon på 4bp fra 1.1.2018 (0,39% per 1.1.2018). Den gjennomsnittlige tapsavsetningsprosenten var fallende i Q1 2018 (0,38%) til Q3 2018 (0,33%). Tapsavsetningsprosenten varierer imidlertid betydelig mellom de ulike bankene, fra DNB Bank som har en tapsavsetningsprosent på 0,63% per 31.12.2018 til KLP Banken som har en tapsavsetningsprosent på 0,01% per 31.12.2018.

Undersøkelsen viser for øvrig at den relative endringen i ECL utlån både totalt og per trinn ofte er negativt korrelert med den tilsvarende relative endringen i brutto utlån. Den relative endringen i brutto utlån både totalt og per trinn vil følgelig ofte ikke alene kunne forklare endringen i ECL utlån hverken totalt eller i det samme trinnet. Dette understøtter behovet for kvalitativ informasjon i regnskapsrapporteringen noe som foreløpig er mangelfullt i årsregnskapene.

Undersøkelsen viser videre at flere banker har definert hele utlånsporteføljen samt finansielle garantier, lånetilsagn og ubenyttede kreditter som en klasse hvilket vi mener ikke er i tråd med opplysningskravene i IFRS 7. Flere banker har heller ikke opplyst om tapsavsetningsprosent (PCR) per produkt/segment hvilket begrenser informasjonsverdien av analysen.

Videre viser undersøkelsen at flere av bankene fremdeles utarbeider avstemmingen av ECL mellom åpningsbalansen og avslutningsbalansen inklusive poster utenom balansen mens tilsvarende avstemming av brutto beløp kun hensyntar utlån. Avstemmingen over brutto utlån inneholder også i flere tilfeller utlån som måles til virkelig verdi over resultatet (FVPL). Formålet med å gi opplysninger om endringer i brutto balanseførte verdier er å gjøre det

mulig for brukerne av regnskapet å forstå hvordan disse har bidratt til endringer i tapsavsetningen. Disse avstemmingene bør derfor være innbyrdes konsistente. Dette innebærer for eksempel at noteopplysninger som viser endring i brutto utlån ikke bør inneholde utlån som måles til FVPL og tilhørende avstemming av endringer i tapsavsetninger bør være tapsavsetninger knyttet til utlån som måles til amortisert kost og FVOCI.

Videre observerer vi at enkelte banker presenterer tapsavsetninger knyttet til utenom balanseposter som en del av netto utlån. Vi gjør oppmerksom på at tapsavsetninger knyttet til disse postene skal presenteres som gjeld.

Ola Anfinsen

Partner

Financial Services (FS)

Ansvarlig for undersøkelsen

Erik Andersen

Partner

Financial Services (FS)

Nasjonal FS leder

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
2. Forbrukslånsbanker	7
2.1 Tapsprosent	7
2.2 Endring i ECL utlån og brutto utlån	8
2.3 Endring i ECL utlån og brutto utlån i % per trinn	9
2.4 Utviklingen i tapsavsetningsprosenten per trinn (PCR per stage)	10
2.5 Fordeling av ECL utlån og brutto utlån per trinn	15
2.6 Utvikling i ECL utlån i % av brutto utlån	19
3. Sparebanker	22
3.1 Tapsprosent	22
3.2 Endring i ECL utlån og brutto utlån	25
3.3 Endring i ECL utlån og brutto utlån i % per trinn	26
3.4 Utviklingen i tapsavsetningsprosenten per trinn (PCR per stage)	29
3.5 Fordeling av ECL utlån og brutto utlån per trinn	40
3.6 Utvikling i ECL-utlån i % av brutto utlån	46
3.7 Utvikling i ECL utlån per trinn av totalt brutto utlån	49
4. Øvrige banker	52
4.1 Tapsprosent	52
4.2 Endring i ECL utlån og brutto utlån	53
4.3 Endring i ECL utlån og brutto utlån i % per trinn	54
4.4 Utviklingen i tapsavsetningsprosenten per trinn (PCR per stage)	56
4.5 Fordeling av ECL utlån og brutto utlån per trinn	63
4.6 Utvikling i ECL utlån i % av brutto utlån	66
4.7 Utvikling i ECL utlån per trinn av brutto utlån	68
Appendix	70
Appendix 1: Oversikt over banker i undersøkelsen	71
Appendix 2: Definisjoner og begreper	72
Appendix 3: Nøkkeltall Sparebanker	73
Appendix 4: Nøkkeltall øvrige banker	78

1. Innledning

Vi har i undersøkelsen segmentert bankene i sparebanker, forbrukslånsbanker og øvrige banker.

En oversikt over utvalget og hvilke banker som inngår i de ulike segmentene fremkommer av Appendix 1. Definisjoner, begreper og forkortelser som er benyttet fremkommer av Appendix 2.

Analysen er basert på publiserte årsregnskaper og delårsrapporter.

Vi har i tidligere publikasjoner hatt fokus på utlån og fordringer totalt sett.

Det å foreta en sammenligning av PCR på for utlån totalt gir begrenset nytte da de ulike bankene vil ha ulik andel av PM og BM. Å sammenligne PCR på totalnivå vil ytterligere begrense informasjonsverdien da andelen av utenom balanse poster (som har en mye lavere PCR) vil påvirke størrelsen på nøkkeltallet.

Formålet med noteopplysningskravene relatert til kredittrisiko er å (IFRS7.35B):

«gjøre det mulig for brukere av finansregnskapet å forstå kredittrisikoenes virkning på størrelsen på, forløpet for og usikkerheten omkring fremtidige kontantstrømmer».

For å nå dette målet skal det blant annet gis:

«kvantitative og kvalitative opplysninger som gjør det mulig for brukere av finansregnskapet å vurdere beløpene i finansregnskapet knyttet til forventede kredittap, herunder endringer i størrelsen på forventede kredittap og årsakene til disse endringene» (ref. IFRS 7.35H-35L).

Det skal utarbeides en avstemming mellom åpningsbalansen og avslutningsbalansen som viser endringene i tapsavsetningene per **klasse** per trinn (IFRS 7.35H) og kvalitative og kvantitative opplysninger om hvordan endringer i tilsvarende brutto balanseførte verdier har bidratt til endringene (IFRS 7.35I).

Flere av Sparebankene har i denne forbindelse definert utlån knyttet til personmarkedet, utlån knyttet bedriftsmarkedet samt garantier, lånetilsagn og ubenyttede kreditter som en klasse. Det samme gjelder øvrige banker.

Det følger av IFRS 7.6 at en skal gruppere finansielle instrumenter i klasser som er hensiktsmessige for arten av de opplysninger som gis, og som tar hensyn til disse finansielle instrumentenes kjennetegn.

IFRS 7.IG21 indikerer at når en skal fastlegge klasser for opplysninger om kredittrisiko, bør foretaket gruppere finansielle instrumenter som deler økonomiske karakteristika med hensyn til risiko. For banker kan det være hensiktsmessig å gruppere utlånene i følgende klasser:

- typer kunde (for eksempel, bedriftsmarked og personmarked)
- typer utlån (for eksempel, boliglån, usikrede lån og utlån til bedrifter).

For banker som driver utlånsvirksomhet i både person- og bedriftsmarkedet eller har produkter med ulik risikokarakteristika kan vi ikke se at det å betrakte samtlige engasjementene som en klasse er i tråd med intensjonen i standarden.

For at brukerne av regnskapet skal kunne vurdere bankens kredittrisikoeksponering og forstå bankens vesentlige konsentrasjoner av kredittrisiko skal det opplyses per «credit risk

rating grades» brutto balanseførte beløp og eksponering mot kredittrisiko for lånetilsagn og finansielle garantier (IFRS 7.35M).

Disse opplysningene bør suppleres med kvantitative opplysninger om tapsavsetningsprosent (PCR) per klasse (pr produkt type eller annen segmentering) for ulike «credit risk ratings» og trinn¹.

Basert på forholdet over har vi i utgangspunktet analysen til utlån til og fordringer på kunder men i enkelte delanalyser disaggregert enkelte av størrelsene per produkt/segment der vi har hatt opplysninger til å gjøre dette.

Vi har sett på:

- Tapsprosent
- Endring i ECL utlån for året mot tilhørende endring i brutto utlån til kunder (målt til AC og FVOCI) for året.
- Endringen i ECL utlån for året per trinn mot endringen i brutto utlån for året per trinn. Enkelte banker har inkludert utlån målt til FVPL i avstemningstabellen som viser bevegelsene i brutto utlån i perioden. De skal naturlig nok ikke være med da utgangspunktet for disse noteopplysningene er å forklare brukeren de tilhørende bevegelsene i ECL utlån. Vi har ikke hatt informasjon til å korrigere for dette, men har gitt fotnoter på hvilke beløp og banker dette gjelder.
- Vi har videre sett på utviklingen i følgende nøkkeltall:
 - ECL utlån per trinn i % av på brutto utlån per trinn («Provision Coverage Ratio» eller PCR per stage)
 - Fordeling av ECL utlån og brutto utlån per trinn
 - ECL utlån per trinn i % av brutto utlån
 - ECL utlån i % av brutto utlån (tapsavsetningsprosenten)

I det følgende vil vi gi noen betraktninger om enkelte av disse forholdstallene samt sammenhengen mellom disse.

ECL utlån i % av brutto utlån forteller hvor mye tapsavsetningene totalt utgjør i % per utlånskrone.

Denne består av summen av ECL i % per trinn av brutto utlån:

$$\frac{ECL_{Tot}}{BU_{Tot}} = \sum_{n=1}^3 \frac{ECL_n}{BU_{Tot}}$$

Hvor n er lik trinn.

Ved å se på ECL utlån per trinn i % av brutto utlån for de ulike periodene kan en følgelig se hvor mye hvert trinn bidrar til tapsavsetningsprosenten samt hvordan de ulike bidragene eventuelt endres over tid.

¹ Recommendations on a comprehensive set of IFRS 9 Expected Credit loss disclosures”, 26 November 2018 by The Taskforce on Disclosure about Expected Credit Losses

Formelen over kan alternativt skrives på følgende måte:

$$\frac{ECL_{Tot}}{BU_{Tot}} = \sum_{n=1}^3 \left(\frac{BU_n}{BU_{Tot}} \times \frac{ECL_n}{BU_n} \right)$$

Hvor det første leddet ($\frac{BU_n}{BU_{Tot}}$) er andelen av brutto utlån i trinn n i forhold til totalt brutto utlån og det andre leddet er forventet tap i trinn n i forhold til brutto utlån i trinn n det vil si tapsavsetningsprosenten («provision coverage ratio») i trinn n (PCR trinn n.)

Dette innebærer at ved å se på andelen av totalt brutto utlån per trinn og PCR per trinn og utviklingen i disse kan en ytterligere forklare bidraget per trinn til tapsavsetningsprosenten og utviklingen i denne.

Når det gjelder utviklingen i brutto volum over tid er denne interessant å følge, og da spesielt utviklingen i trinn 2, da den sier noe om hvordan den underliggende porteføljen utvikler seg. Her har vi kun tilgang til brutto utlån aggregert mens det naturlig nok ville vært mer interessant å sammenligne størrelsen og utviklingen i denne per produkt over tid på tvers av bankene.

Gitt at vesentlig økning i kredittrisiko (SICR) testen er relativ kan utlån i trinn 2 representere bedre kredittkvalitet enn utlån som forblir i trinn 1, da grensen for SICR defineres med utgangspunkt i forholdene knyttet til utlånet når det utstedes. Det blir derfor ikke riktig å konkludere med at en større trinn 2 populasjon indikerer en dårligere kredittkvalitet i utlånsporteføljen som sådan. For en enkelt bank vil imidlertid ett økende volum i trinn 2 indikere at porteføljen presterer under forventning og dette vil trolig representere en forverret samlet kredittkvalitet. Den gjennomsnittlige kredittrisikoen for engasjementer i trinn 2 gjør det mulig å forstå den faktiske kredittkvaliteten (og sannsynlig tap) i en bank.

I de følgende kapitlene vil vi ta for oss utviklingen i disse nøkkeltallene for henholdsvis forbrukslånsbanker (kapittel 2), sparebanker (kapittel 3) og øvrige banker (kapittel 4).

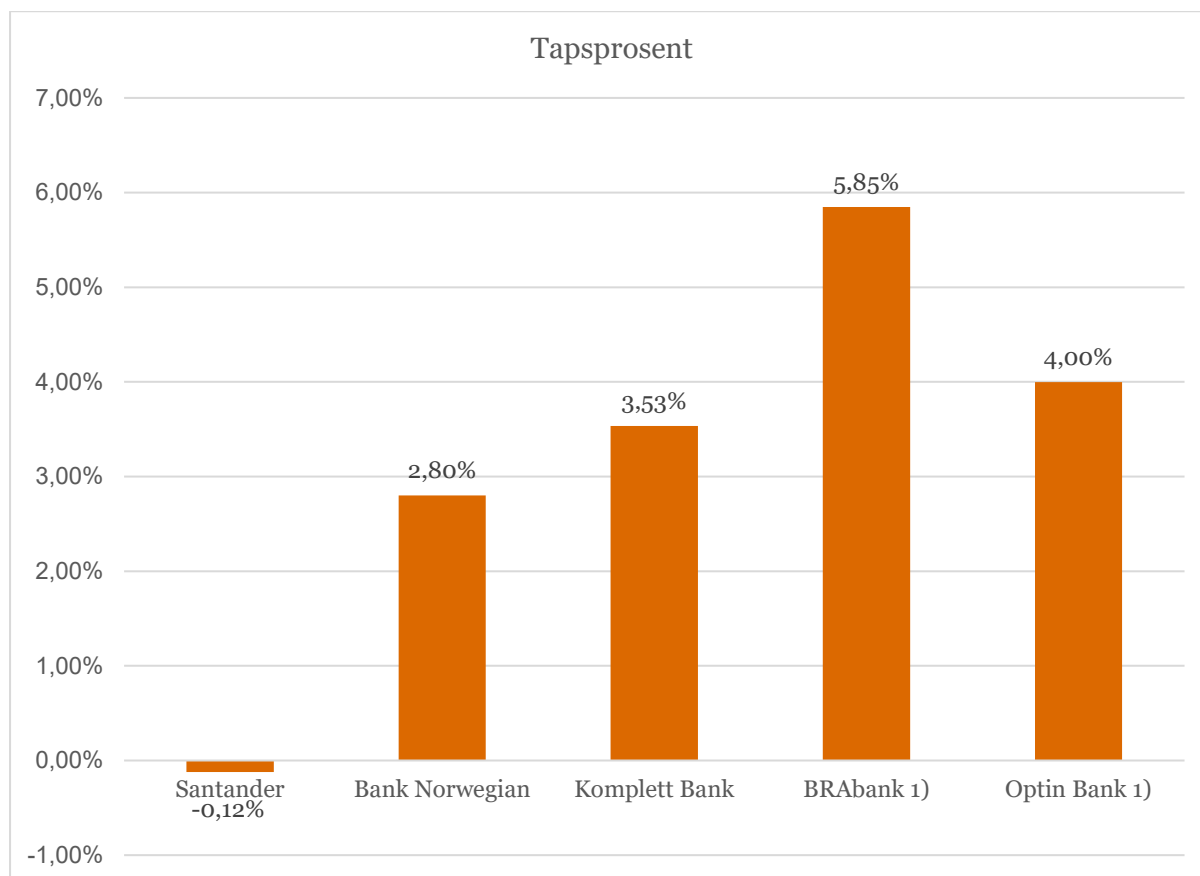
I Appendix 3 har vi vedlagt nøkkeltall vi har kunnet beregne for de ulike sparebankene.

I Appendix 4 har vi vedlagt nøkkeltall vi har kunnet beregne for øvrige banker.

2. Forbrukslånsbanker

2.1 Tapsprosent

Figur 1 viser tapsprosenten for 2018 for de ulike forbrukslånsbankene.

1) Beregnet av brutto utlån per 31.12.18.

Figur 1 Tapsprosent

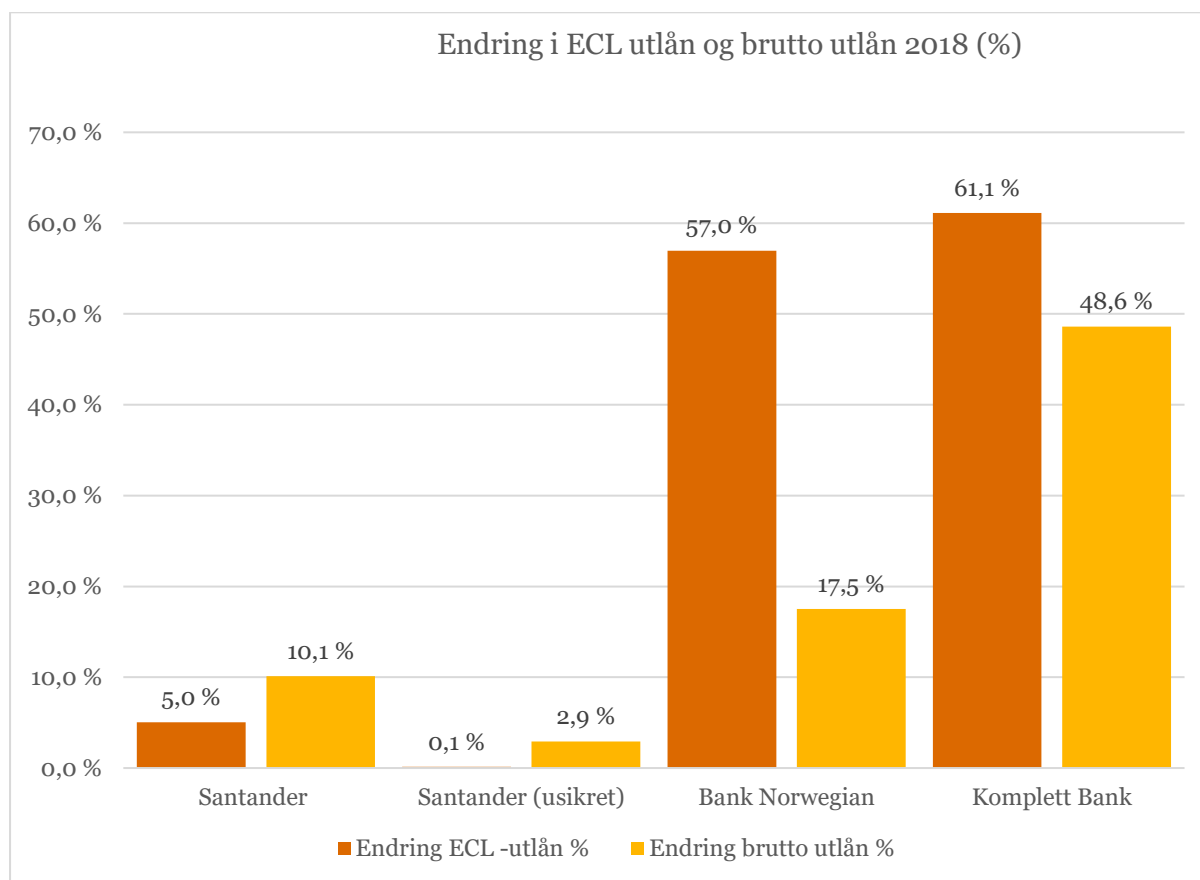
Det følger av figuren at tapsprosenten for året 2018 varierer fra - 0,12% for Santander til 5,85% for BRABank. Den gjennomsnittlige tapsprosenten for 2018 utgjør 3,21%. Til sammenligning utgjorde den annualiserte tapsprosenten YTD Q3 2018 2,24%.

Santander vil nødvendigvis ha en lavere tapsprosent enn de øvrige rene forbruksbankene da en vesentlig del av bankens utlån er sikret med pant. Per 31.12.2018 utgjorde denne andelen 78% av brutto utlån. Per Q3 2018 utgjorde den annualiserte tapsprosenten til Santander 0,25% mens den utgjorde 0,08% for 2017. Gitt stabil underliggende kredittkvalitet i utlånsporteføljen forventes en økning i tapsprosent ved overgangen til IFRS 9 da en går over til en tapsmodell basert på fremtidig forventet tap. Den negative tapsprosenten til Santander er primært relatert til gevinster ved salg av misligholdte utlån. Dette kan være en indikator på at de har vært konservative ved fastsettelse av LGD på disse porteføljene.

De andre forbrukslånsbankene har hatt positive resultatførte tap i alle kvartalene i 2018. Tapsprosenten for Bank Norwegian og Komplett Bank er rimelig stabil sammenlignet med den annualiserte tapsprosenten YTD Q3 2018 (2,80% mot 2,75% og 3,53% mot 3,49%). BRABank og Optin Bank er nye aktører i markedet for forbrukslån.

2.2 Endring i ECL utlån og brutto utlån

Figur 2 viser %-vis endring i ECL utlån og brutto utlån for året 2018

Figur 2 %-vis Endring i ECL utlån og brutto utlån 2018

Det følger av figuren at Komplett Bank har hatt desidert størst vekst i brutto utlån med 48,6% etterfulgt av Bank Norwegian som har hatt en vekst i brutto utlån på 17,5%. Begge disse bankene har imidlertid hatt en relativt større økning i ECL utlån dvs den totale tapsavsetningsprosenten har økt. Størst er økningen for Bank Norwegian som har hatt en økning i ECL utlån på 57% mot en økning i brutto utlån på 17,5%.

For Santander har endringen i ECL utlån (både totalt og for usikrede utlån) vært mindre enn endringen i brutto utlån dvs at banken har hatt en reduksjon i tapsavsetningsprosenten (både for utlån totalt og for usikrede utlån).

Det følger av figuren at tapsavsetningsprosenten til Bank Norwegian har endret seg vesentlig mer enn for de andre forbrukslånsbankene

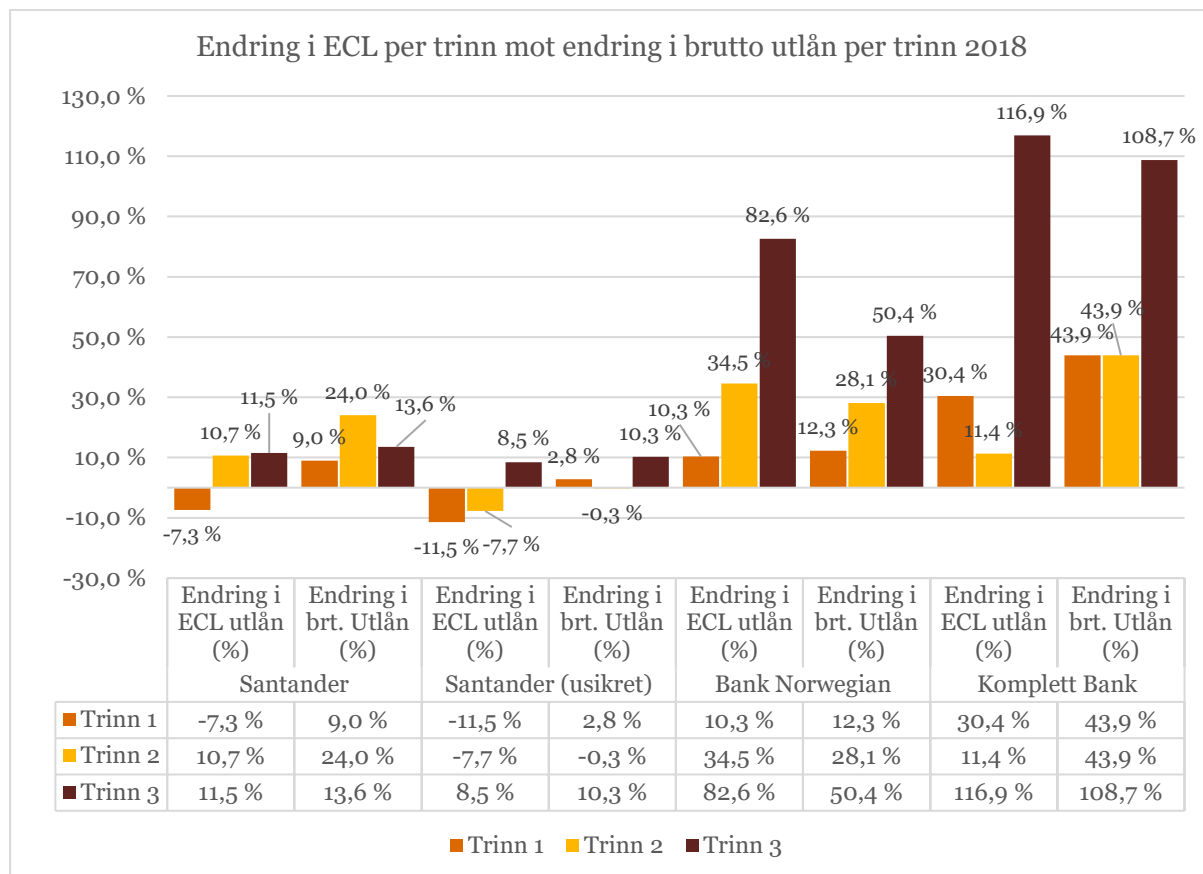
For å få bedre grunnlag for å forstå sammenhengen mellom endringene i ECL utlån og tilhørende brutto utlån har vi sett på de tilsvarende endringene per trinn.

2.3 Endring i ECL utlån og brutto utlån i % per trinn

Figur 3 viser endringen i ECL utlån per trinn mot brutto utlån per trinn i % for året 2018.

I utgangspunktet (alt-annet-like) ville en forvente at en økning i brutto utlån i ett trinn medfører en økning i ECL utlån i trinnet.

Figuren illustrerer generelt at en endring av brutto utlån i ett trinn ikke motsvares av en tilsvarende endring i ECL utlån i det samme trinnet. I praksis betyr dette at det har vært en endring i PCR i trinnet hvor den prosentvise endringen er større desto større differansen mellom endringene ECL utlån og brutto utlån er.

Figur 3 Endring i ECL utlån per trinn mot endring brutto utlån per trinn YTD

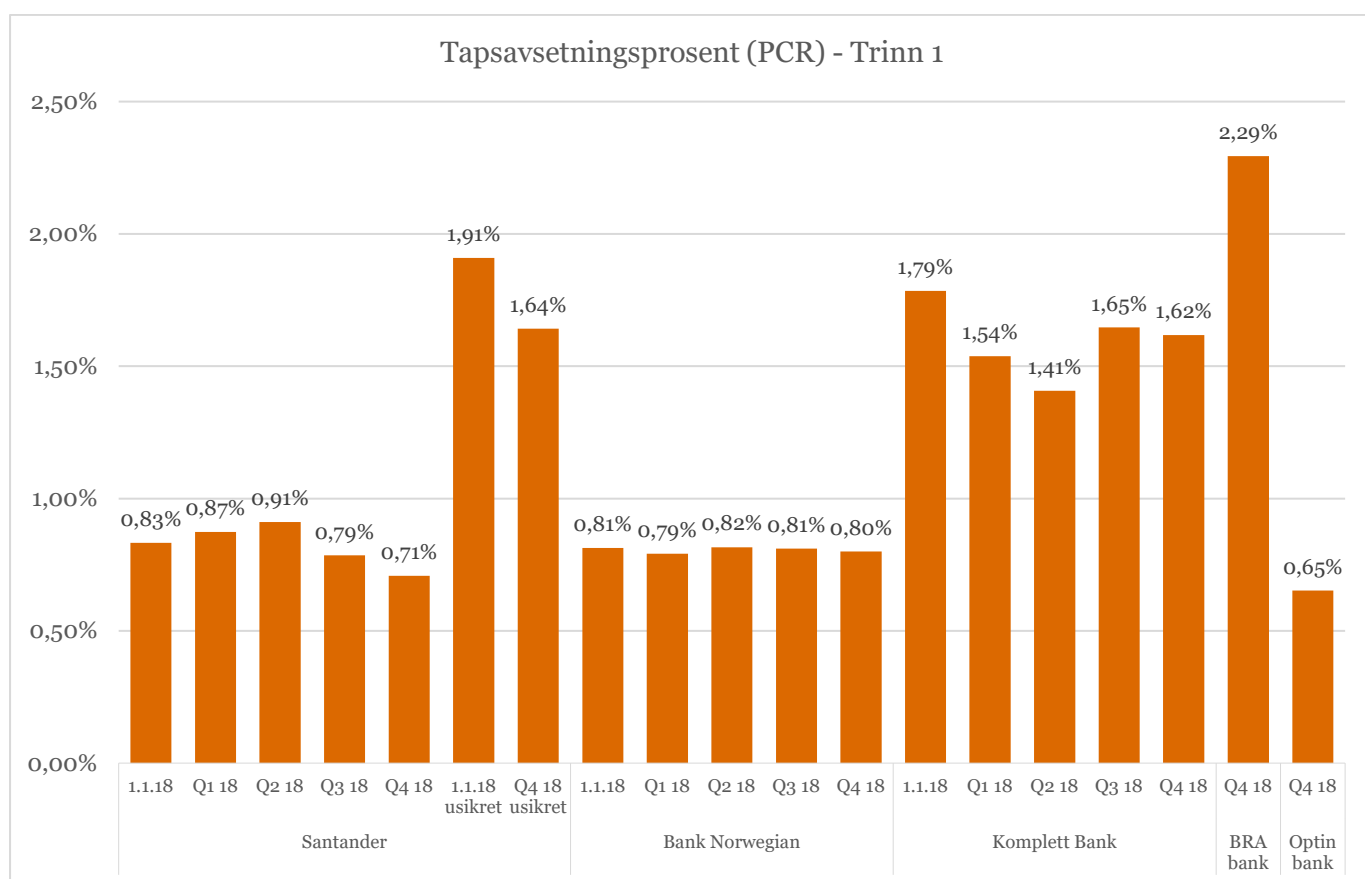
Med utgangspunkt i figuren kan en for eksempel avlede at for Santander (både utlån totalt og usikrede utlån) har PCR blitt redusert i alle trinn. Vedrørende trinn 1 har endringen i tillegg motsatt fortegn hvor endringen i ECL usikrede utlån utgjør - 11,5% mot en økning i brutto usikrede utlån på 2,8%. Av andre vesentlige endringer følger det av figuren at både Bank Norwegian og Komplett Bank har hatt til dels store økninger i brutto utlån i trinn 3 med henholdsvis 50,4% og 108,7%. De tilsvarende endringene i ECL utlån utgjør henholdsvis 82,6% og 116,9% hvilket innebærer at PCR i trinn 3 har økt for begge disse bankene og forholdsvis mest for Bank Norwegian. De kvalitative resultatene er med andre ord de samme som i vår rapport for YTD Q3 2018. Som vi har omtalt innledningsvis er det PCR sammen med andel av brutto utlån i trinnet som bestemmer trinnets bidrag til den totale tapsavsetningsprosenten. Vi vil se nærmere på utviklingen i tapsavsetningsprosenten i kapittel 2.6. PCR er omtalt i kapittel 2.4 og utvikling av andel av brutto utlån i de ulike trinnene er omtalt i kapittel 2.5.

Tallene som ligger til grunn for prosenttallene som her er beregnet er hentet fra bankenes avstemmingsnote over utviklingen i ECL utlån fra IB til UB med tilhørende note over endring i brutto utlån. Det er ikke noe krav å vise tilsvarende note over brutto utlån, men det kan være et godt grunnlag for å forklare endringene i ECL utlån. Uavhengig av hvorvidt en utarbeider en avstemming over bevegelsen i brutto utlån bør endringen i ECL utlån suppleres med kvalitativ informasjon for at brukeren bedre skal kunne forstå utviklingen i ECL utlån jf. våre resultater over.

2.4 Utviklingen i tapsavsetningsprosenten per trinn (PCR per stage)

I figur 4 til figur 7 har vi vist tapsavsetningsprosenten per trinn (ECL utlån i trinnet dividert med brutto utlån i samme trinn (Provision Coverage Ratio (PCR) per stage)). Tallene representerer ECL i % per brutto utlånskroner i det enkelte trinn.

Figur 4 viser PCR for trinn 1.

Figur 4 Provision coverage ratio trinn 1

Trinn 1 representerer friske utlån hvor ECL beregnes basert på 12mnd PD (forventet mislighold de kommende 12 månedene). Vi har i tidligere rapporter vist PCR utlån totalt for Santander. I forbindelse med årsregnskapet følger det av IFRS 7.35H at en for hver klasse av finansielle instrumenter skal foreta en avstemming av ECL per 1.1. og ECL per 31.12. per trinn. Santander har naturlig nok i den forbindelse definert usikrede og sikrede utlån som to ulike klasser og følgelig vist bevegelsen i ECL for disse klassene separat. Vi har i tidligere rapporter sammenlignet PCR utlån totalt for Santander mot øvrige forbrukslån banker. Dette blir ikke en relevant sammenligning gitt at 78 % (per 31.12.18) av Santanders brutto

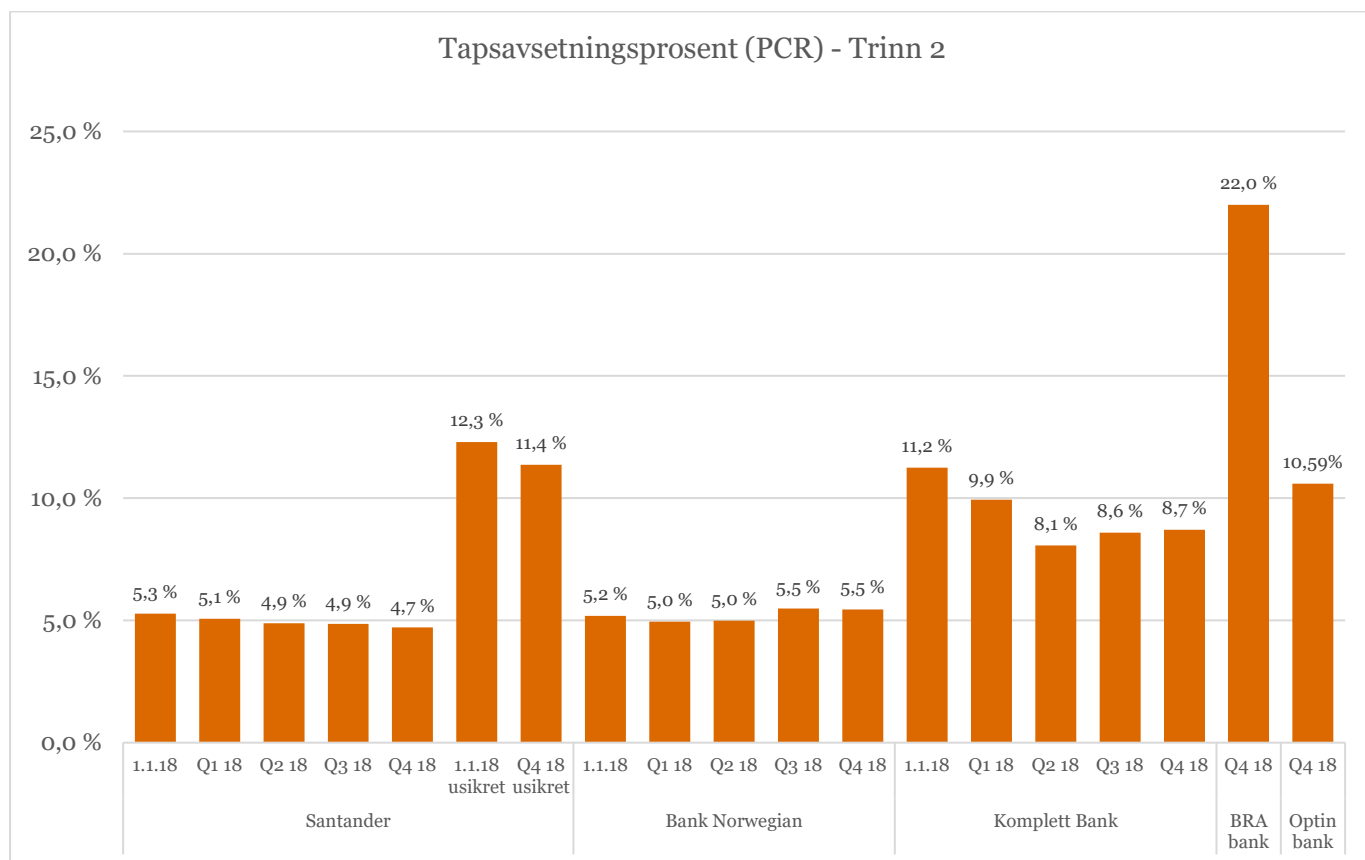
utlån er sikret med pant. Vi har vist PCR for utlån totalt for ordens skyld men vil i det følgende kun knytte kommentarer til den usikrede utlånsporteføljen da det er den porteføljen som er sammenlignbar.

Per 31.12.18 utgjør gjennomsnittlig PCR i trinn 1 1,40%. Hvis en kun ser på de 3 forbrukslånbankene som også hadde virksomhet per 1.1.2018 har gjennomsnittlig PCR falt fra 1,5% til 1,35%.

Det følger imidlertid fra figuren at den varierer betydelig mellom forbruksbankene. Vedrørende BRABank og Optin Bank er dette nystartede forbrukslånbanker som naturlig nok har begrenset med historikk så en må legge til grunn at disse tallene vil justeres over tid ettersom de får ytterligere erfaringsdata.

Sammenligner vi de øvrige forbrukslånbankene (Santander, Bank Norwegian og Komplet Bank) viser figuren at Santander og Komplet Bank ligger på omtrent samme nivå (1,64% og 1,62% per 31.12.18). Begge disse bankene har videre hatt en reduksjon i PCR siden 1.1.2018. Bank Norwegian ligger betydelig under disse med en stabil PCR på ca. 0,8% i hele 2018. Den vektete diskonterte gjennomsnittlige 12 mnd PDxLGD er med andre ord betydelig lavere for Bank Norwegian. Dette kan ha sammenheng med produktsammensetning (kredittkort vs forbrukslån) og/eller geografisk fordeling, men vi kan ikke konkludere uten en nærmere disagregering av datamaterialet.

Figur 5 viser PCR for trinn 2. Per 31.12.18 utgjør gjennomsnittlig PCR i trinnet 11,62%. Hvis en kun ser på de 3 forbrukslånbankene som også hadde virksomhet per 1.1.2018 har gjennomsnittlig PCR falt fra 9,57% til 8,51%.

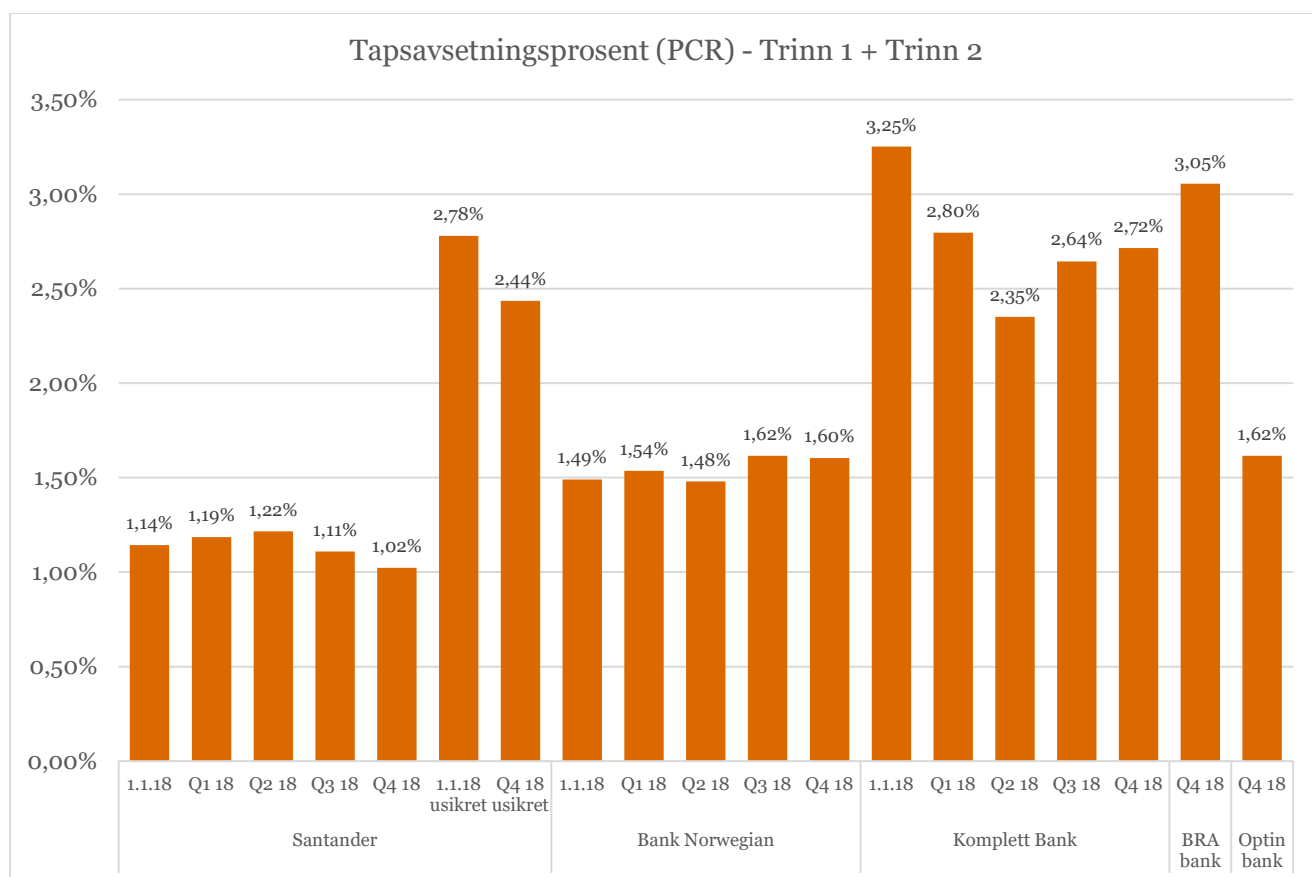
Figur 5 Provision coverage ratio trinn 2

Figuren viser at BRABank ligger betydelig over de øvrige forbrukslånbankene med en PCR på 22%. Figuren viser videre at mens både Santander og Komplet Bank har hatt en

reduksjon i PCR siden 1.1.2018 har Bank Norwegian hatt en økning. Både Bank Norwegian og Komplet Bank har imidlertid hatt en stabil PCR siden YTD Q3 2018. For øvrig ser en at Bank Norwegian også i dette trinnet ligger betydelig under øvrige forbrukslånbankene.

Når det gjelder sammenhengen mellom PCR i trinn 1 og trinn 2 er det naturlig som utgangspunkt å tenke seg at en relativ høy PCR i trinn 1 medfører en relativ høy PCR i trinn 2 (relativ høy 12PD medfører en relativ høy livstids PD). Dette understøttes i all vesentlighet av figuren.

I figur 6 har vi vist PCR for trinn 1 og trinn 2 samlet. Den viser hva forbrukslånbankene har i samlede tapsavsetninger i % av brutto «ikke misligholdte» utlån.

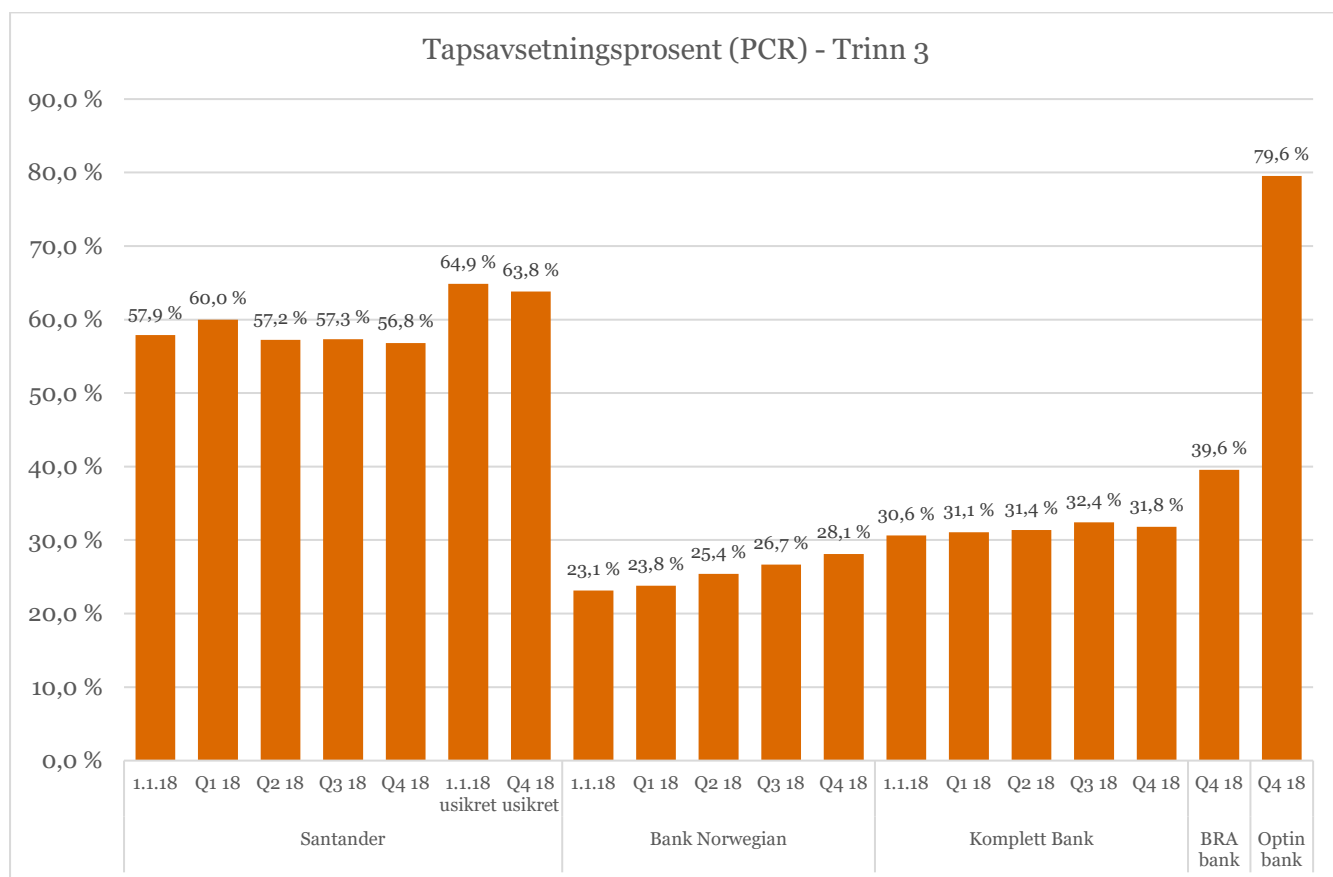

Figur 6 Provision coverage ratio trinn 1 + trinn 2

Per 31.12.18 utgjør gjennomsnittlig PCR 2,29%. Hvis en kun ser på de 3 forbrukslånbankene som også hadde virksomhet per 1.1.2018 har gjennomsnittlig PCR falt fra 2,51% til 2,25%. Figuren viser at de store variasjonene vi så av figurene 4 og 5 over jevnes til dels ut når en ser på tapsavsetningsnivået for trinn 1 og trinn 2 samlet. For eksempel har BRABank et samlet tapsavsetningsnivå for trinn 1 og trinn 2 som er mer på linje med de øvrige forbrukslånbankene i forhold til det vi så av figurene over.

Vi merker oss for øvrig at Komplet Bank på tross av en betydelig større vekst i brutto utlån enn øvrige forbrukslånbanker (48,6% jf figur 2) har en betydelig lavere tapsavsetningsprosent samlet for trinn 1 og trinn 2 ved utgangen av året sammenlignet med 1.1.2018 (2,72% vs 3,25%).

Figur 7 viser PCR for trinn 3 (misligholdte utlån).

Figur 7 Provision coverage ratio trinn 3

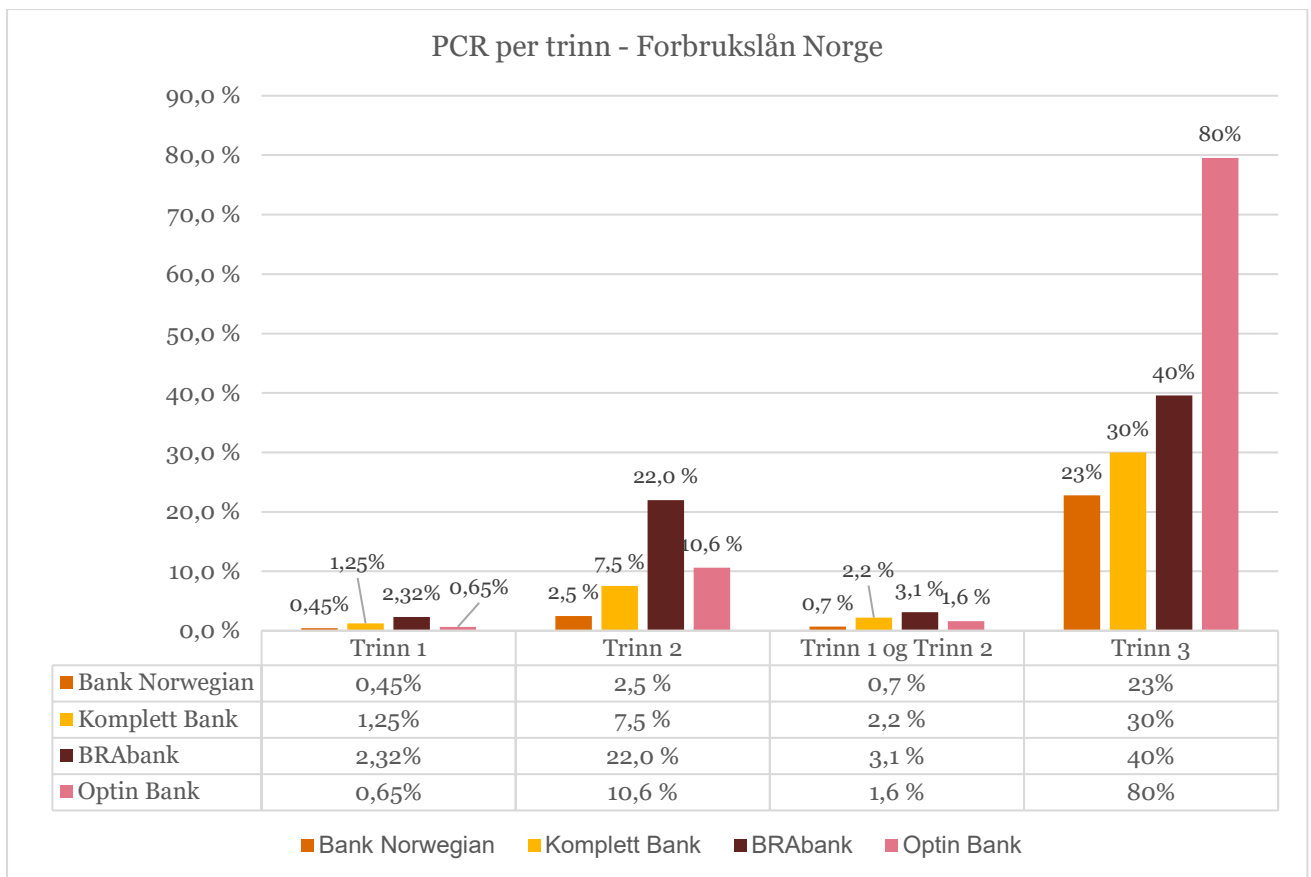
Per 31.12.18 utgjør gjennomsnittlig PCR i trinnet 48,6%. Hvis en kun ser på de 3 forbrukslånsbankene som også hadde virksomhet per 1.1.2018 har gjennomsnittlig PCR økt fra 39,5% til 41,3%.

Santander og Komplet Bank har hatt en liten reduksjon i PCR siden 1.1.2018 mens Bank Norwegian har hatt en vesentlig økning (23,1% per 1.1.18 til 28,1% per 31.12.18).

Figuren viser videre at mens PCR per 31.12.2018 for Bank Norwegian og Komplet Bank ligger på henholdsvis 28,1% og 31,8% utgjør denne 63,8% for Santander. Dette reflekterer at Santander har lagt til grunn en betydelig høyere gjennomsnittlig vektet LGD for misligholdte utlån.

Vi har i figurene over illustrert PCR for utlån totalt per trinn for de ulike forbrukslånsbankene. Når en sammenligner PCR på ett så aggregert nivå vil forskjeller i PCR forbrukslånsbankene imellom kunne forklares av flere ulike variable, herunder modell (kompleksitet og omfanget av data), produkt og geografisk fordeling.

Samtlige av forbrukslånsbankene utsteder forbrukslån i Norge og for alle unntatt Santander (ikke definert produkt som klasse) har vi med utgangspunkt i årsrapporten kunne beregne PCR per trinn for dette produktet (figur 8). Komplet Bank har ikke opplyst om brutto utlån direkte per trinn per produkt. De har imidlertid gitt opplysninger om ECL per trinn per produkt, brutto utlån per produkt og prosentvis fordeling av brutto utlån per produkt per risikoklasse. Vi har med utgangspunkt i denne avledet at PCR for forbrukslån i Norge må ligge på rundt 30%. De øvrige tallene er beregnet med dette som utgangspunkt.

Figur 8 Provision coverage ratio per trinn for forbrukslån Norge

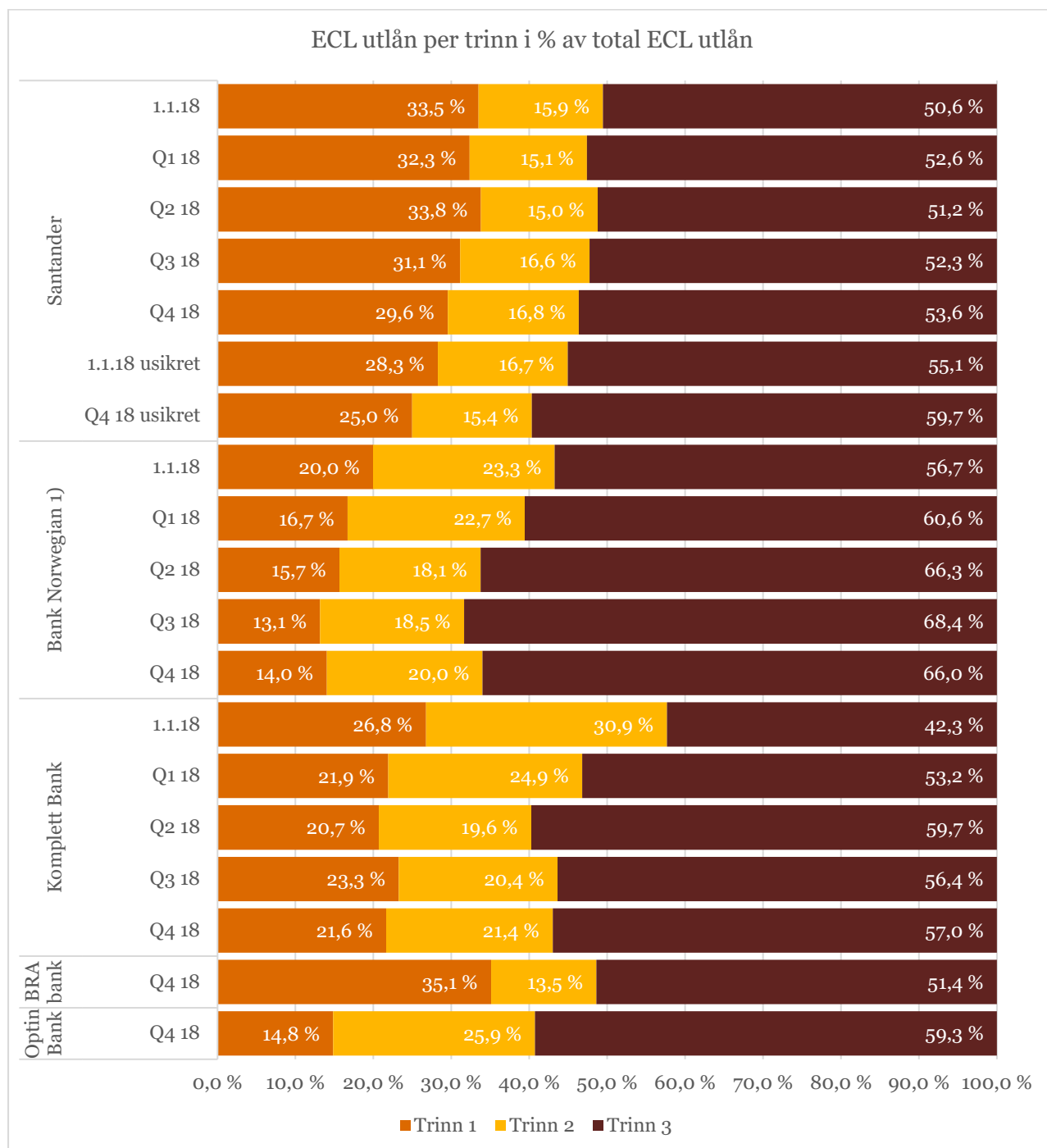
Det følger av figuren at PCR for Bank Norwegian ligger betydelig under de øvrige forbrukslånsbankene i alle trinn. I både trinn 1, trinn 2 og samlet for trinn 1 og trinn 2 viser figuren at Komplet Bank har avsatt ca 3 ganger mer per utlånskroner enn Bank Norwegian for dette produktet. Det er vanskelig å forklare årsaken til at Bank Norwegian ligger såpass lavere enn de andre forbrukslånsbankene annet enn at de tilsynelatende har lagt til grunn en lavere gjennomsnittlig misligholds sannsynlighet for sin kundemasse.

Vedrørende PCR (LGD) i trinn 3 varierer denne fra 23% for Bank Norwegian til 80% for Optin Bank. Komplet Bank har i henhold til årsrapporten inngått en avtale med Axactor om løpende overdragelse av misligholdt portefølje mens Optin Bank har inngått en tilsvarende avtale som trådte i kraft 1. kvartal 2019. Bank Norwegian har slik vi har forstått det ingen avtale om løpende salg men selger sporadisk porteføljer av misligholdte lån. Vedrørende BRABank er dette en nystartet bank og det følger av årsrapporten at en har satt LGD til 40% for alle utlån.

Vedrørende nivået på LGD tilsier vår erfaring med slike salg at en mottar rundt 60%- 70% av utestående beløp hvilket skulle tilsi en LGD rundt 30%-40%. Vedrørende Bank Norwegian som har lagt til grunn en LGD på 23% må en anta at denne understøttes av priser en har oppnådd i salgstransaksjoner hvor prisen blant annet vil reflektere den underliggende kredittkvaliteten (forventet «recovery rate»). Når det gjelder Optin Bank følger det av årsrapporten at LGD er satt basert på salgsum ved forward flow avtale. En LGD på 80% virker høyt dog kan det sies at brutto utlån i trinn 3 utgjør nok 5,7 slik at beløpet isolert sett er lite.

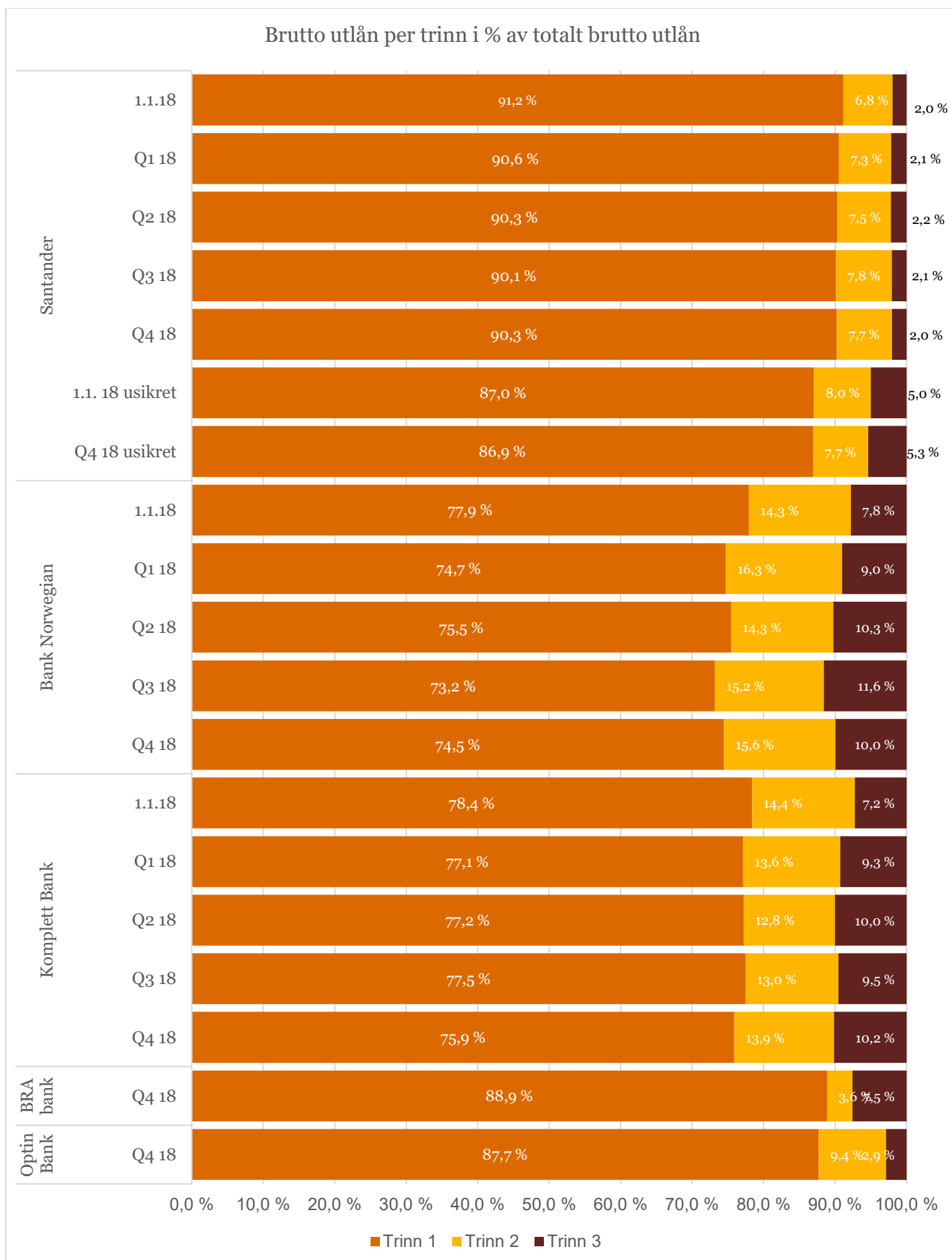
2.5 Fordeling av ECL utlån og brutto utlån per trinn

I figur 9 og figur 10 har vi vist henholdsvis fordelingen av ECL utlån per trinn i % av total ECL utlån og brutto utlån per trinn i % av totalt brutto utlån. For Santander har vi også vist fordelingen for usikrede utlån pr. 1.1.2018 og 31.12.2018.

Figur 9 ECL-utlån i % av total ECL utlån per trinn

i) Iht. Q2 –rapport har arbeidet med implementering av ny modell skapt en forventning at den standardiserte modellen underestimerer ECL. En har derfor avsatt MNOK 57 i Q2 2018 som en uspesifisert tilleggsavsetning dvs. den er ikke allokeret til noe spesielt produkt eller trinn. Vi har for dette formålet fordelt den ift. øvrige tapsavsetninger i Finland.

Figur 10 Brutto utlån per trinn i % av totalt brutto utlån

Det følger av figurene at fordelingen av ECL utlån per trinn i % av total ECL utlån og brutto utlån per trinn i % av brutto utlån varierer mellom bankene.

For de av forbrukslånsbankene hvor vi har tall over tid følger det at Santander har gjennomgående høyest andel av ECL utlån i % av total ECL utlån i trinn 1 og gjennomgående lavest i trinn 2. Per 31.12.2018 har BRABank høyest andel av ECL utlån i % av total ECL utlån i trinn 1 og lavest i trinn 2. Tilsvarende gjelder andel av brutto utlån i % av totalt brutto utlån for de samme trinnene. Santander er også den banken med den mest stabile fordelingen over tid både når det gjelder fordeling av ECL utlån og brutto utlån.

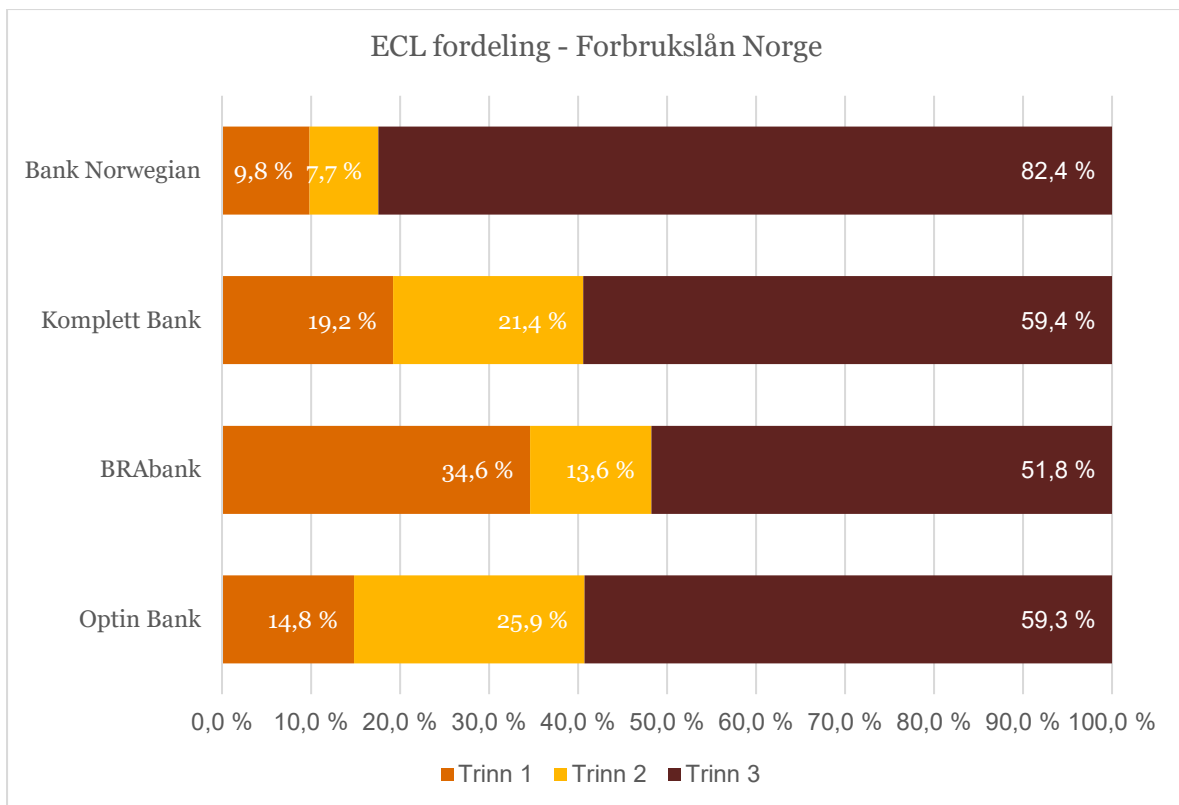
For Bank Norwegian og Komplet Bank viser figuren at disse gjennomgående har de største endringene fordelingen av i ECL utlån gjennom 2018. Bank Norwegian gått fra en andel ECL utlån i trinn 1 fra 20,0% per 1.1.2018 til 14,0% per 31.12.2018, fra 23,3% andel av ECL utlån i trinn 2 til 20,0% per 31.12.2018 og fra 56,7% andel ECL utlån i trinn 3 per 1.1.2018 til 66,0% per 31.12.2018 uten at andelene av brutto utlån i de ulike trinnene har beveget seg tilsvarende. Komplet Bank har gått fra en andel ECL utlån i trinn 1 på 26,8% per 1.1.2018 til 21,6% per 31.12.2018 og en andel av ECL utlån i trinn 2 på 30,9% per 1.1.2018 til 21,4% per 31.12.2018. I trinn 3 har andelen av ECL utlån variert fra 42,3 % per 1.1.2018 til 57,0% per 31.12.2018.

Videre illustrerer figuren at utviklingen i ECL utlån per trinn i % av total ECL utlån nødvendigvis ikke alltid har samme trend som utviklingen i brutto utlån per trinn i % av totalt brutto utlån (en økende andel av ECL utlån i ett trinn nødvendigvis ikke impliserer en økende andel av brutto utlån i det samme trinnet). Bank Norwegian har hatt en økning av andel brutto utlån i trinn 2 mot en reduksjon i andel av ECL utlån i trinn 2.

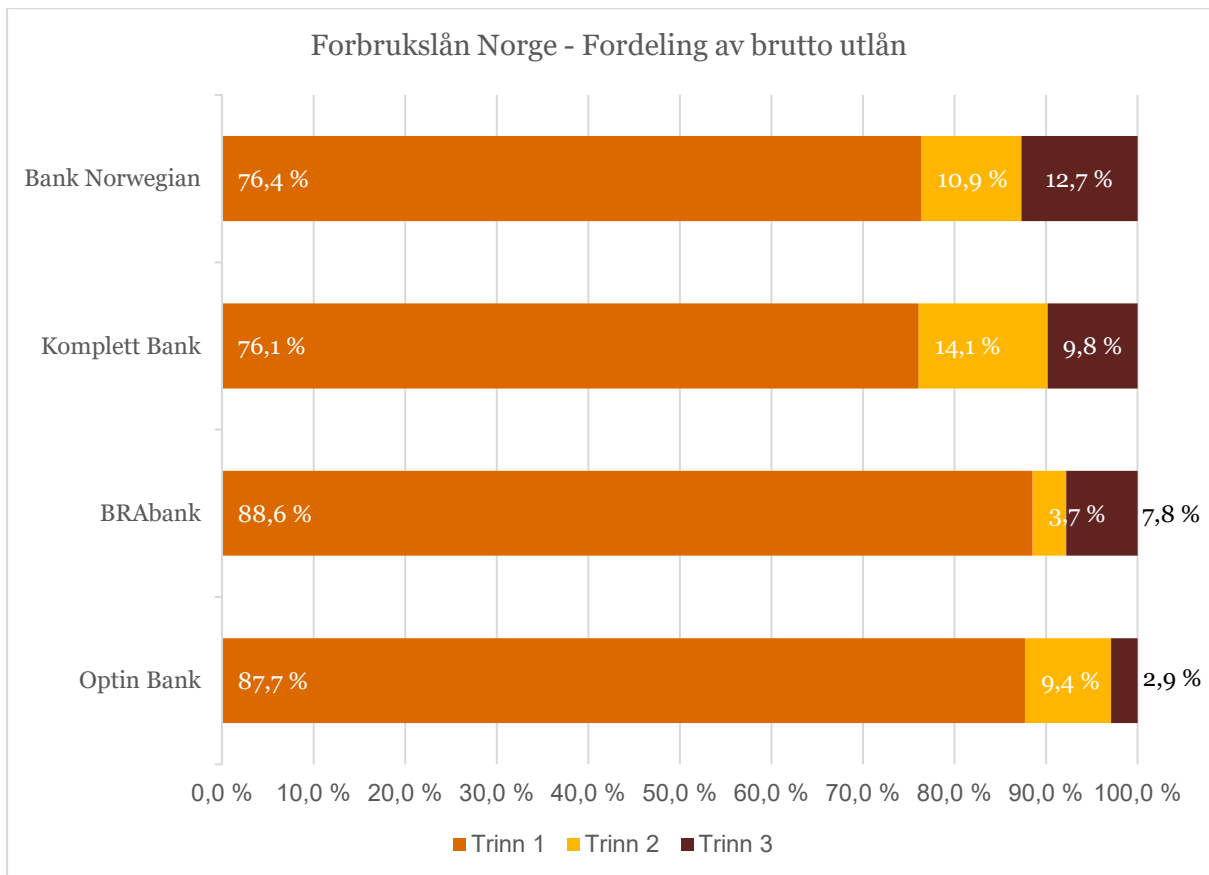
Vedrørende fordelingen av brutto utlån viser figur 10 at andelen av brutto utlån som er misligholdt har økt i 2018. Størst er økningen for Komplet Bank hvor andelen misligholdte utlån har økt fra 7,2% per 1.1.2018 til 10,2% per 31.12.2018.

I figur 11 og 12 har vi vist henholdsvis fordelingen av ECL utlån per trinn i % av total ECL utlån og brutto utlån per trinn i % av totalt brutto utlån per 31.12.2018 for produktet forbrukslån Norge.

Det følger av figur 12 at Bank Norwegian har den største andelen av misligholdte utlån per 31.12.18 med 12,7%.

Figur 11 ECL forbrukslån Norge fordelt per trinn

Figur 12 Butto forbrukslån Norge fordelt per trinn

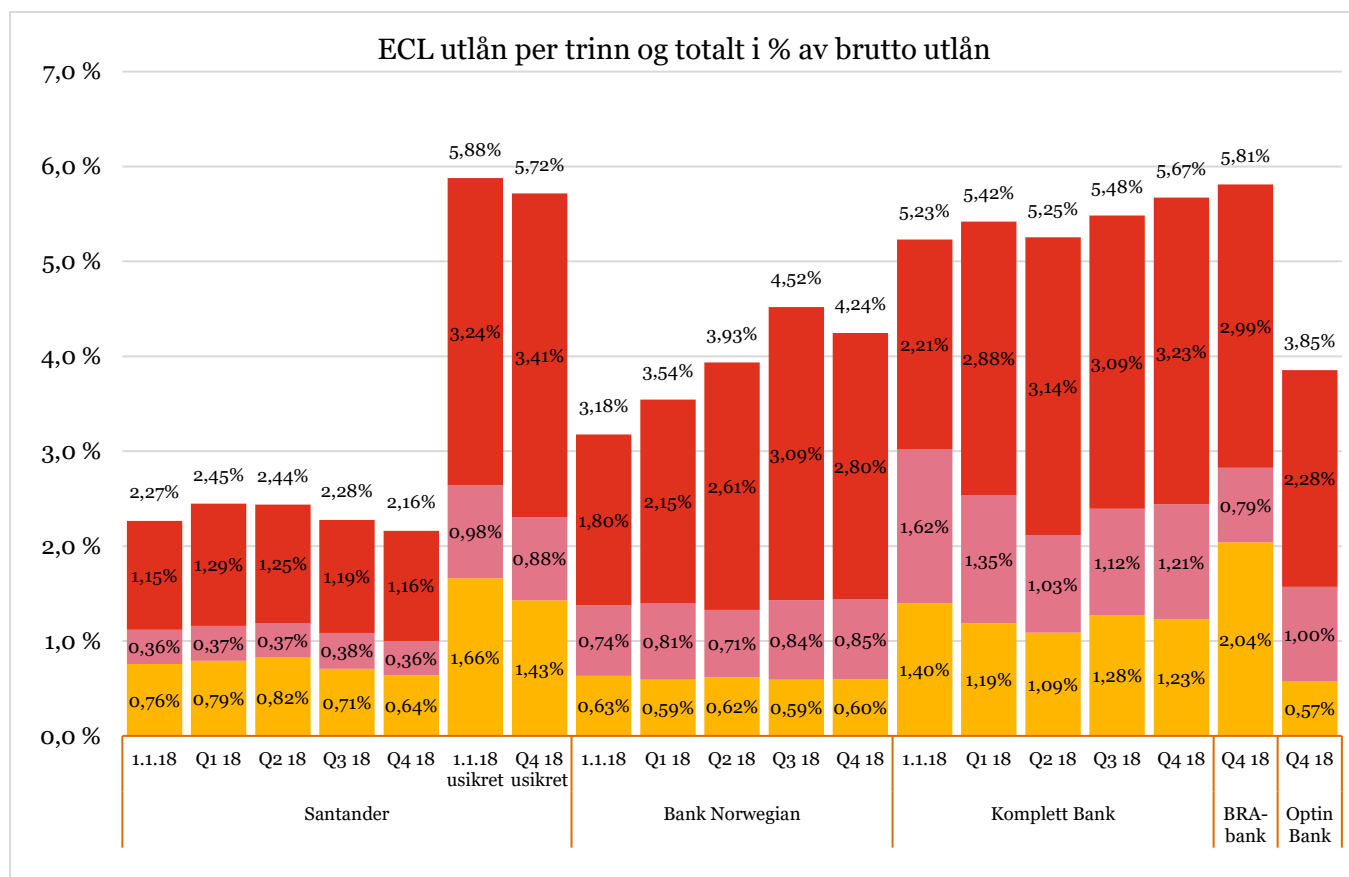
2.6 Utvikling i ECL utlån i % av brutto utlån

Figur 13 viser utviklingen i ECL utlån i % av brutto utlån (tapsavsetningsprosenten) fra 1.1.2018 til 31.12.2018 og hvordan den fordeler seg på de ulike trinnene (ECL utlån i trinnet av totalt brutto utlån) dvs. de ulike trinnenes bidrag til den totale tapsavsetningen.

Gjennomsnittlig tapsavsetningsprosent utgjorde 4,35% per 31.12.2018. Hvis en korrigerer for at en vesentlig del av Santander's utlån er sikret med pant utgjorde gjennomsnittlig tapsavsetningsprosent (usikrede utlån) 5,06% per 31.12.2018.

Figuren viser tapsavsetningsprosenten har økt for Bank Norwegian og Komplet Bank i løpet av 2018 mens den er redusert for Santander (både totalt og for usikrede utlån). Den største endringen ser en for Bank Norwegian som har hatt en økning i tapsavsetningsprosenten på 106bp (3,18% per 1.1.2018 til 4,24% per 31.12.2018). Av denne endringen ser vi at trinn 3 har bidratt med 100bp (1,8% per 1.1.2018 til 2,8% per 31.12.2018) dvs. økningen er nærmest i sin helhet relatert til trinn 3. Komplet Bank har hatt en økning i tapsavsetningsprosent på 44bp (5,67% per 31.12.2018 mot 5,23% per 1.1.2018). Det følger av figuren at denne endringen er drevet av en økning i trinn 3 på 102bp. Deler av denne økningen motvirkes av reduserte bidrag fra både trinn 1 og trinn 2.

Videre viser figuren at tapsavsetningsprosenten varierer betydelig mellom de ulike forbrukslånsbankene (hvilket er konsistent med våre tidligere observasjoner) fra Optin Bank som har tapsavsetningsprosent på 3,85% per 31.12.2018 til BRABank som har en tapsavsetningsprosent på 5,81% per 31.12.2018. Disse variasjonene vil naturlig nok reflektere sammensetningen (geografisk og produkt) og kredittrisikokvaliteten på den underliggende utlånsporteføljen.

Figur 13 ECL utlån i % av brutto utlån (tapsavsetningsprosenten)

Det følger videre (naturlig nok) at det er trinn 3 som gir det største bidraget til den totale tapsavsetningsprosenten.

Som beskrevet innledningsvis kan størrelsen og utviklingen i tapsavsetningsprosenten forklares ved å se på utviklingen av summen av produktene av andelen av brutto utlån per trinn multiplisert med PCR i trinnet.

PCR per trinn fremgår av figur 4 til figur 8 mens andel av brutto utlån per trinn av totalt brutto utlån fremgår av figur 10 og figur 12.

I tabell 1 har vi vist hvordan tapsavsetningsprosenten per 31.12.2018 fremkommer som en funksjon av disse faktorene både totalt og fordelt på de ulike produktene der vi har hatt informasjon til å beregne dette.

Tabellen (og figur 7) viser at selv om Optin bank har høyest PCR i trinn 3 (79,6%) er andelen av brutto utlån i dette trinnet relativt lavt (kun 2,9%) hvilket medfører at de samlet sett har det laveste bidraget fra trinn 3 (2,28%) og følgelig også lavest samlet tapsavsetningsprosent.

Bank	Type utlån	Trinn 1			Trinn 2			Trinn 3			Totalt
		BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	PCR= ECL _{Tot} /BU _{Tot}
Santander	Usikret	86,9 %	1,64 %	1,43 %	7,7 %	11,4 %	0,88 %	5,3 %	63,8 %	3,41 %	5,72 %
	Sikret	91,2 %	0,46 %	0,42 %	7,7 %	2,9 %	0,22 %	1,1 %	47,6 %	0,54 %	1,18 %
	Totalt	90,3 %	0,71 %	0,64 %	7,7 %	4,7 %	0,36 %	2,0 %	56,8 %	1,16 %	2,16 %
Bank Norwegian	Nedbetalingslån Norge	76,4 %	0,45 %	0,35 %	10,9 %	2,5 %	0,27 %	12,7 %	22,8 %	2,89 %	3,51 %
	Kredittkortlån Norge	83,7 %	0,13 %	0,11 %	8,8 %	1,2 %	0,11 %	7,5 %	20,8 %	1,56 %	1,78 %
	Totalt Norge	78,9 %	0,33 %	0,26 %	10,2 %	2,1 %	0,21 %	10,9 %	22,3 %	2,43 %	2,91 %
	Nedbetalingslån Sverige	39,8 %	2,28 %	0,91 %	42,9 %	5,0 %	2,14 %	17,3 %	23,8 %	4,12 %	7,17 %
	Kredittkortlån Sverige	77,2 %	0,51 %	0,39 %	15,5 %	9,3 %	1,45 %	7,3 %	32,4 %	2,36 %	4,20 %
	Totalt Sverige	53,8 %	1,33 %	0,71 %	32,7 %	5,8 %	1,88 %	13,5 %	25,6 %	3,46 %	6,06 %
	Nedbetalingslån Danmark	81,2 %	1,85 %	1,50 %	5,2 %	16,6 %	0,86 %	13,6 %	54,0 %	7,34 %	9,70 %
	Kredittkortlån Danmark	72,1 %	2,10 %	1,51 %	6,5 %	25,2 %	1,64 %	21,4 %	40,7 %	8,70 %	11,85 %
	Totalt Danmark	79,6 %	1,89 %	1,51 %	5,4 %	18,4 %	1,00 %	15,0 %	50,6 %	7,58 %	10,09 %
	Nedbetalingslån Finland	80,8 %	0,92 %	0,75 %	16,2 %	7,4 %	1,21 %	2,9 %	24,2 %	0,71 %	2,66 %
	Kredittkortlån Finland	70,8 %	1,06 %	0,75 %	28,5 %	6,1 %	1,72 %	0,7 %	24,0 %	0,17 %	2,64 %
	Totalt Finland	78,8 %	0,95 %	0,75 %	18,7 %	7,0 %	1,31 %	2,5 %	24,2 %	0,60 %	2,66 %
Totalt	74,5 %	0,80 %	0,60 %	15,6 %	5,5 %	0,85 %	10,0 %	28,1 %	2,80 %	4,24 %	
Komplett Bank	Forbrukslån Norge	76 %	1,3 %	0,95 %	14 %	8 %	1,06 %	9,8 %	30 %	2,94 %	4,96 %
	Kredittkort Norge	63 %	1,6 %	0,98 %	22 %	6 %	1,33 %	15,5 %	30 %	4,65 %	6,96 %
	Forbrukslån Sverige	80 %	2,5 %	2,02 %	13 %	16 %	2,08 %	6,8 %	35 %	2,40 %	6,50 %
	Forbukslån Finland	80 %	2,3 %	1,82 %	9 %	14 %	1,27 %	10,8 %	35 %	3,78 %	6,86 %
	POS Finance			1,29 %			1,40 %			1,76 %	4,45 %
	Totalt	75,9 %	1,62 %	1,23 %	13,9 %	8,7 %	1,21 %	10,2 %	31,8 %	3,23 %	5,67 %
BRABank	Forbrukslån Norge	88,6 %	2,32 %	2,06 %	3,7 %	22,0 %	0,81 %	7,8 %	39,6 %	3,08 %	5,94 %
	Kredittkort Sverige	100,0 %	1,46 %	1,46 %	0,0 %			0,0 %			1,46 %
	Totalt	88,9 %	2,29 %	2,04 %	3,6 %	22,0 %	0,79 %	7,5 %	39,6 %	2,99 %	5,81 %
Optin bank	Forbrukslån Norge	87,7 %	0,65 %	0,57 %	9,4 %	10,6 %	1,00 %	2,9 %	79,6 %	2,28 %	3,85 %

Tabell 1

I tabell 2 har vi vist hvordan produktsammensetning og geografi har bidratt til den totale tapsavsetningsprosenten på 4,24% for Bank Norwegian per 31.12.2018. Det følger av tabellen at Norge er det landet som bidrar mest til den totale tapsavsetningsprosenten. Dette er også det landet som har størst andel brutto utlån. Videre ser vi at PCR er relativt høye for Danmark. Dette innebærer at geografisk fordeling kan være en av variablene som kan forklare noe av forskjellene i tapsavsetningsprosenten mellom forbrukslånsbankene.

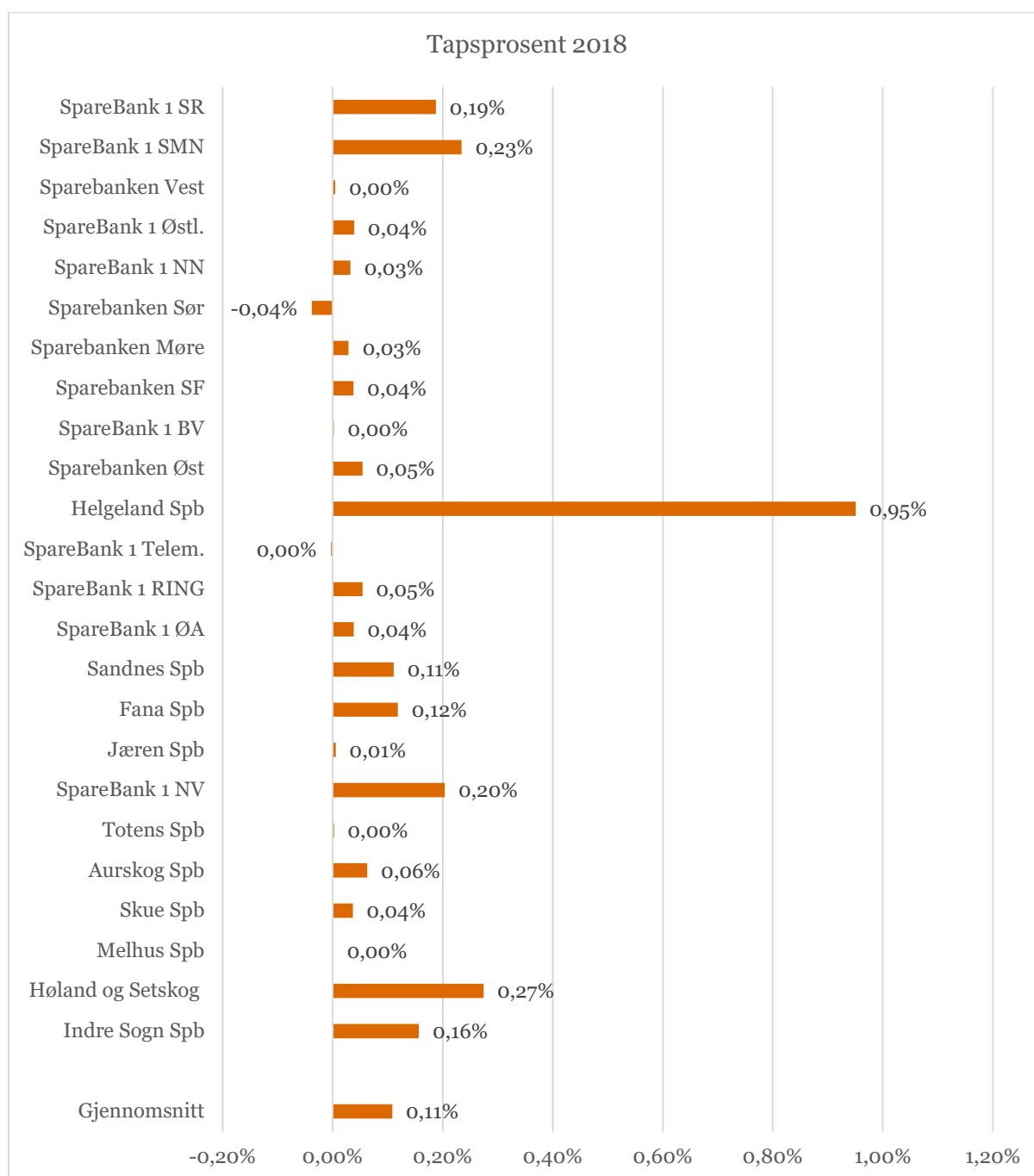
	Trinn 1			Trinn 2			Trinn 3			Totalt			
	BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	ECL _{Tot} /BU _{Tot}	ECL _{Tot} /BU _{Tot}	Andel	ECL _{Tot} /BU _{Tot}
Nedbetalingslån Norge	24,1 %	0,45 %	0,11 %	3,4 %	2,49 %	0,09 %	4,0 %	22,8 %	0,9 %	1,11 %	3,51 %	31,5 %	1,11 %
Kredittkortlån Norge	14,0 %	0,13 %	0,02 %	1,5 %	1,20 %	0,02 %	1,3 %	20,8 %	0,3 %	0,30 %	1,78 %	16,8 %	0,30 %
Totalt Norge	38,1 %	0,33 %	0,13 %	4,9 %	2,11 %	0,10 %	5,3 %	22,3 %	1,2 %	1,41 %	2,91 %	48,3 %	1,41 %
Nedbetalingslån Sverige	4,5 %	2,28 %	0,10 %	4,8 %	4,99 %	0,24 %	1,9 %	23,8 %	0,5 %	0,81 %	7,17 %	11,2 %	0,81 %
Kredittkortlån Sverige	5,2 %	0,51 %	0,03 %	1,0 %	9,34 %	0,10 %	0,5 %	32,4 %	0,2 %	0,28 %	4,20 %	6,7 %	0,28 %
Totalt Sverige	9,7 %	1,33 %	0,13 %	5,9 %	5,76 %	0,34 %	2,4 %	25,6 %	0,6 %	1,09 %	6,06 %	18,0 %	1,09 %
Nedbetalingslån Danmark	7,7 %	1,85 %	0,14 %	0,5 %	16,55 %	0,08 %	1,3 %	54,0 %	0,7 %	0,91 %	9,70 %	9,4 %	0,91 %
Kredittkortlån Danmark	1,5 %	2,10 %	0,03 %	0,1 %	25,20 %	0,03 %	0,4 %	40,7 %	0,2 %	0,25 %	11,85 %	2,1 %	0,25 %
Totalt Danmark	9,2 %	1,89 %	0,17 %	0,6 %	18,42 %	0,12 %	1,7 %	50,6 %	0,9 %	1,16 %	10,09 %	11,5 %	1,16 %
Nedbetalingslån Finland	14,3 %	0,92 %	0,13 %	2,9 %	7,43 %	0,21 %	0,5 %	24,2 %	0,1 %	0,47 %	2,66 %	17,7 %	0,47 %
Kredittkortlån Finland	3,2 %	1,06 %	0,03 %	1,3 %	6,05 %	0,08 %	0,0 %	24,0 %	0,0 %	0,12 %	2,64 %	4,5 %	0,12 %
Totalt Finland	17,5 %	0,95 %	0,17 %	4,2 %	7,01 %	0,29 %	0,5 %	24,2 %	0,1 %	0,59 %	2,66 %	22,2 %	0,59 %
Totalt Nordic	74,5 %	0,80 %	0,60 %	15,6 %	5,45 %	0,85 %	10,0 %	28,1 %	2,8 %	4,24 %	4,24 %	100,0 %	4,24 %

Tabell 2

3. Sparebanker

3.1 Tapsprosent

Figur 14 viser tapsprosenten for 2018 for de ulike sparebankene. Det generelle bildet er at de resultatførte tapene er små hvilket reflekterer utviklingen i norsk økonomi.

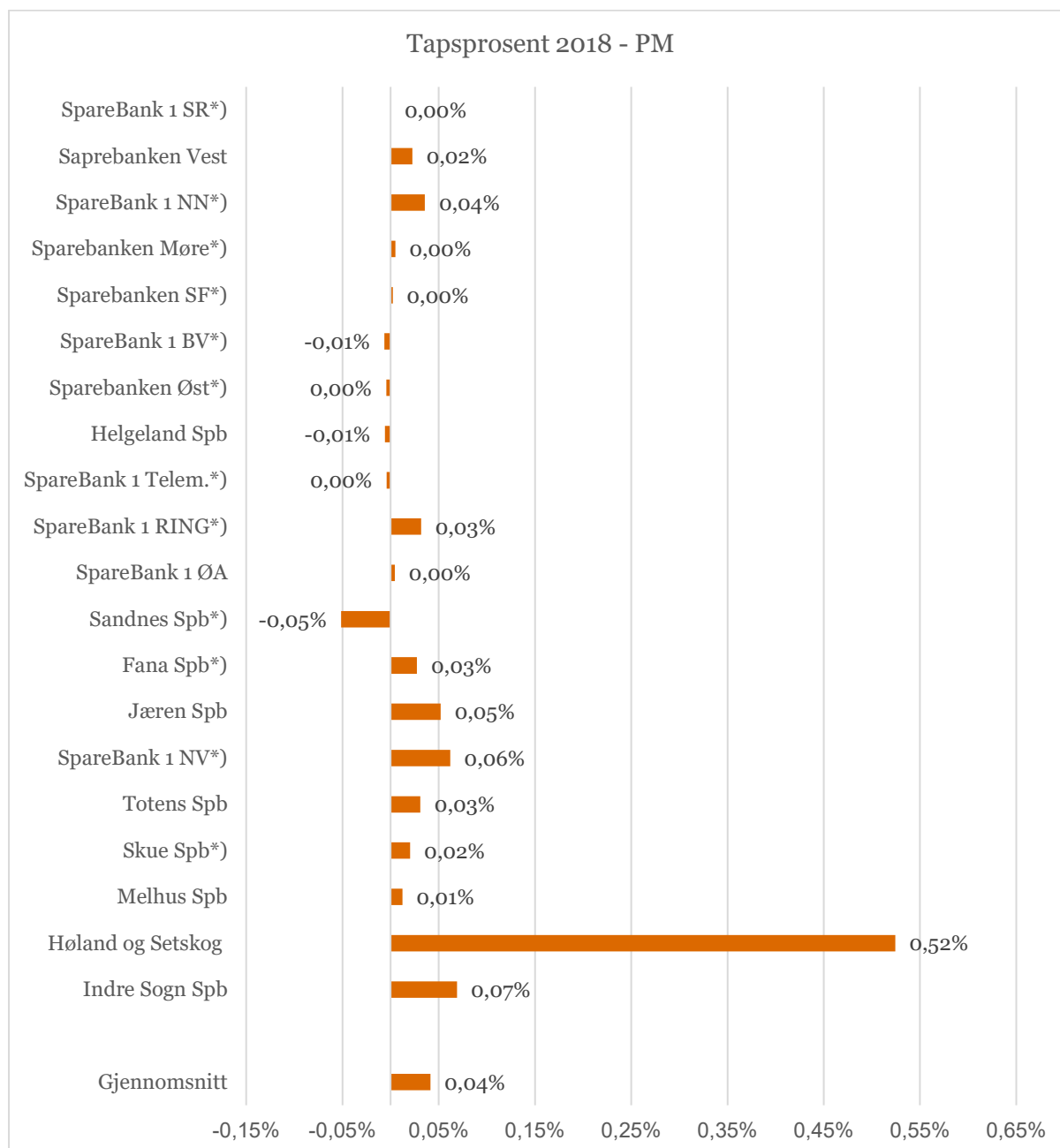

Figur 14 Tapsprosent 2018

Det følger av figuren at tapsprosenten varierer fra -0,04% for Sparebanken SØR til 0,95% for Helgeland Sparebank. Den relativt sett høye tapsprosenten for Helgeland Sparebank er i sin

helhet knyttet til bedriftsmarkedet. Den gjennomsnittlige tapsprosenten utgjør 0,11% hvilket er på linje med den annualiserte tapsprosenten per Q3 2018 på 0,10%.

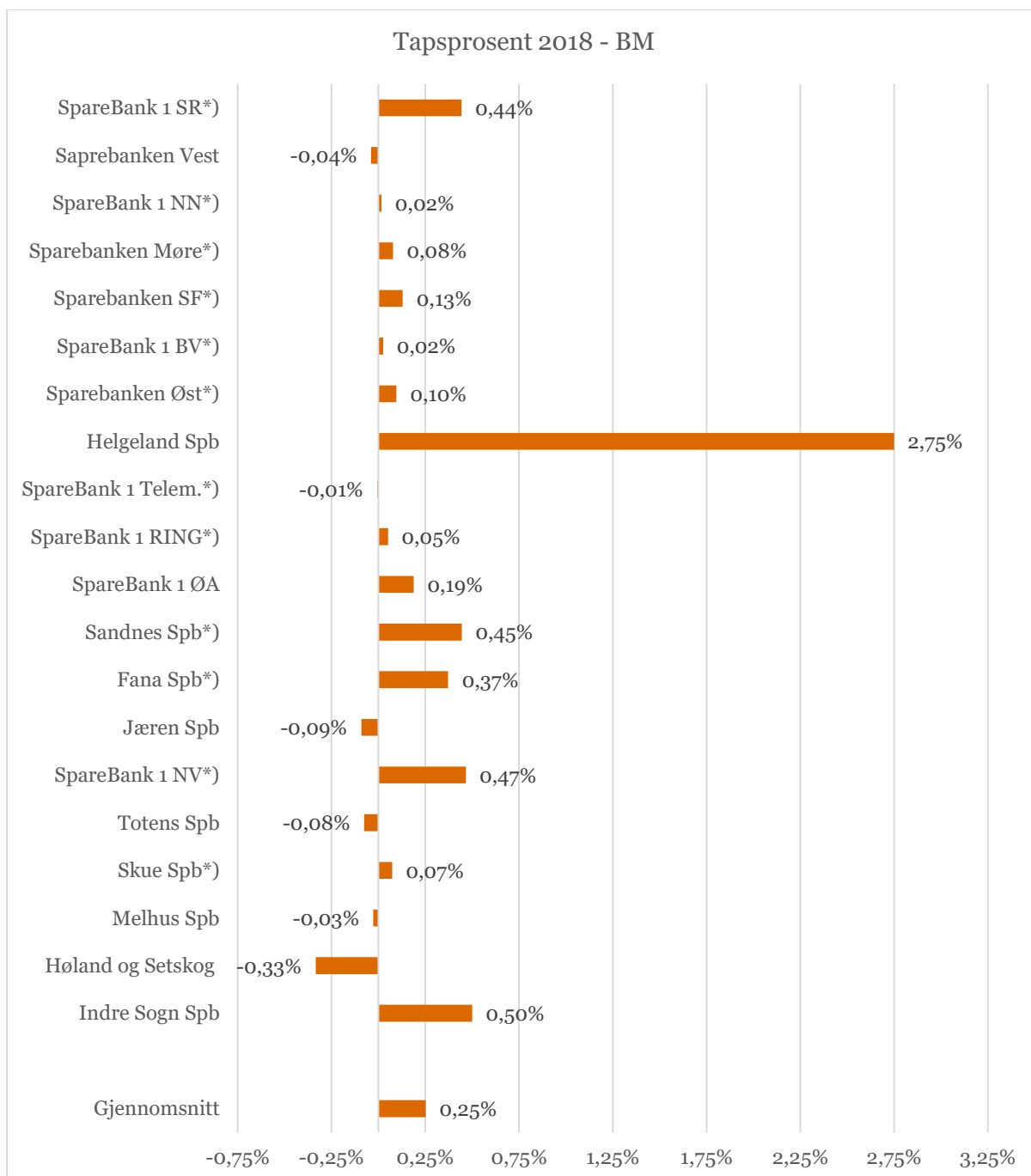
Figur 15 og figur 16 viser tapsprosenten for henholdsvis Personmarkedet (PM) og Bedriftsmarkedet (BM).

Figur 15 Tapsprosent 2018 for PM

*) Inneholder utlån til FVPL

Det følger av figuren at tapsprosenten for PM varierer fra -0,05% for Sandnes Sparebank til 0,52% for Høland og Setskog Sparebank. Den forholdsvis høye tapsprosenten for Høland og Setskog er ikke kommentert i årsrapporten. Den gjennomsnittlige tapsprosenten utgjør 0,04%. Merk at for de av bankene hvor utlån målt til FVPL er inkludert i tallene vil tapsprosentene som fremkommer av figurene være undervurdert.

Figur 16 Tapsprosent 2018 for BM

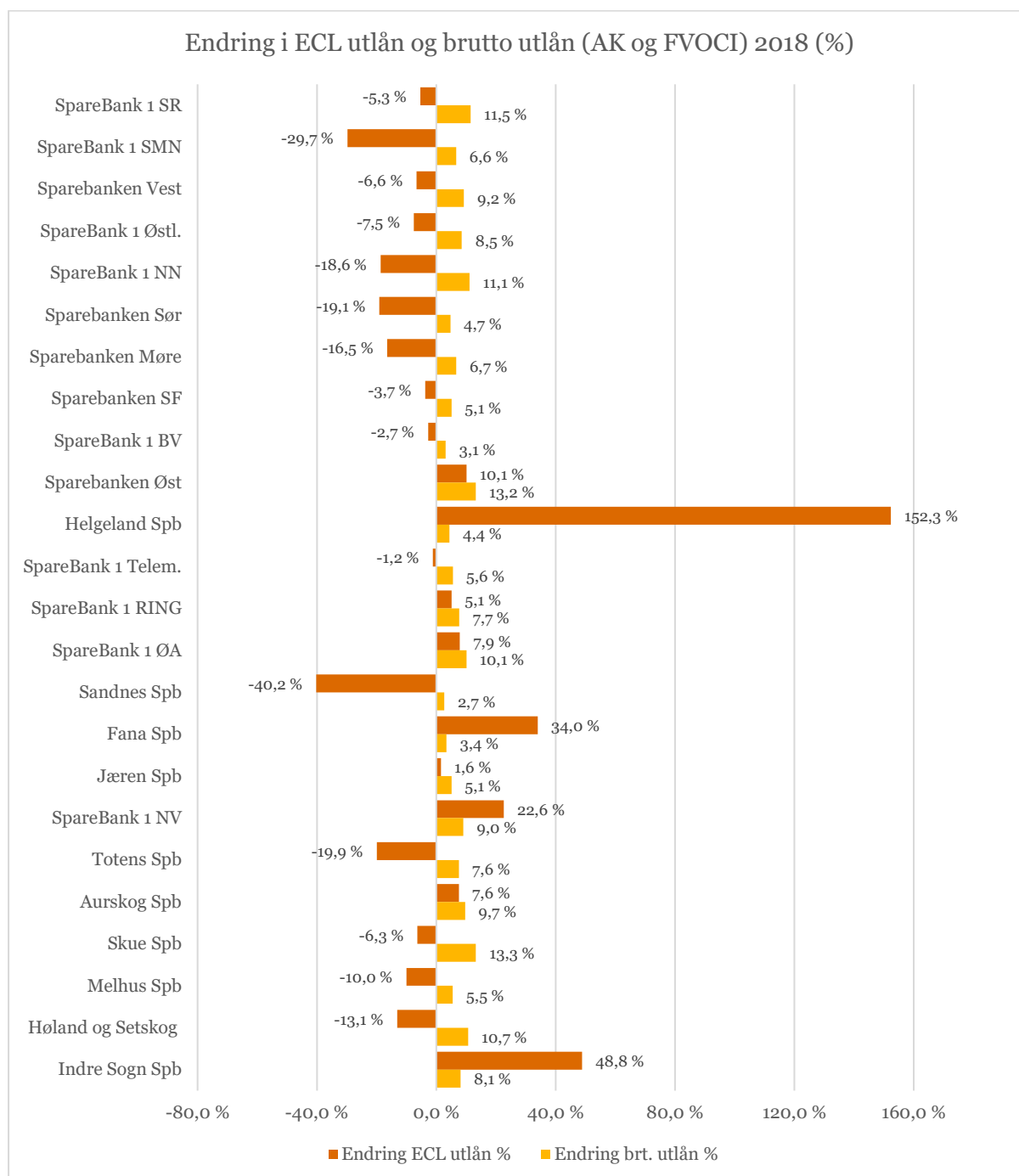
*) Inneholder utlån til FVPL

Det følger av figuren at tapsprosenten varierer fra -0,33% for Høland og Setskog Sparebank til 2,75% for Helgeland Sparebank. Vedrørende Helgeland Sparebank er de «ekstraordinære» tapene relatert til enkeltengasjementer. Disse ble til dels nedskrevet i Q2 2018 og Q3 2018 men ytterligere nedskrevet i Q4 2018. Per Q3 2018 utgjorde til sammenligning annualisert tapsprosent for bedriftsmarkedet 1,66%.

Den gjennomsnittlige tapsprosenten utgjør 0,25%.

3.2 Endring i ECL utlån og brutto utlån

Figur 17 viser %-vis endring i ECL og brutto utlån for 2018.

Figur 17 %-vis endring av ECL utlån og brutto utlån for 2018.

Det følger av figuren at endringen i ECL utlån for året 2018 varierer sterkt mellom sparebankene, fra Sandnes Sparebank som har hatt en reduksjon i ECL utlån på -40,2% til Helgeland Sparebank som har hatt en økning på 152,3%. Det følger videre av figuren (som for andre banker i undersøkelsen) at endringen i brutto utlån generelt ikke tilsvarer endringen i ECL utlån. 14 (av 24) av sparebankene har reduserte tapsavsetninger kombinert med positiv utlånsvekst hvilket tilsier en større reduksjon i tapsavsetningsprosenten.

For enkelte av sparebankene er endringene betydelige herunder SpareBank 1 SMN (-29,5% i ECL utlån mot 6,6% i brutto utlån), SpareBank 1 Nord-Norge (-18,6% i ECL utlån mot 11,1% i brutto utlån), Sparebanken SØR (-19,1% i ECL utlån mot 4,7% i brutto utlån), Sparebanken Møre (-16,5% i ECL mot 6,7% i brutto utlån), Sandnes Sparebank (-40,2% i ECL utlån mot 2,7% i brutto utlån) og Totens Sparebank (-19,9% i ECL utlån mot 7,6% i brutto utlån).

Til sammenligning har enkelte sparebanker hatt en betydelig økning i ECL utlån uten at brutto utlån har økt nevneverdig, herunder Helgeland Sparebank (152,3% i ECL utlån mot 4,4% i brutto utlån), Fana Sparebank (34,0% i ECL utlån mot 5,3% i brutto utlån), SpareBank 1 Nordvest (22,6% i ECL utlån mot 9,0% i brutto utlån) og Indre Sogn Sparebank (48,8% i ECL utlån mot 8,1% i brutto utlån). Disse sparebankene har følgelig hatt en større økning i tapsavsetningsprosenten i 2018.

Sparebankene har således hatt svært ulik utvikling i kredittrisiko i den underliggende utlånsporteføljen (og følgelig tapsavsetningsprosent) i 2018.

3.3 Endring i ECL utlån og brutto utlån i % per trinn

For å kunne sammenstille endringen ECL utlån per trinn mot tilsvarende endring i brutto utlån per trinn for 2018 er en avhengig av at bankene har gitt noteopplysninger som viser fordelingen av ECL utlån og brutto utlån per trinn både per 1.1.2018 og per 31.12.2018.

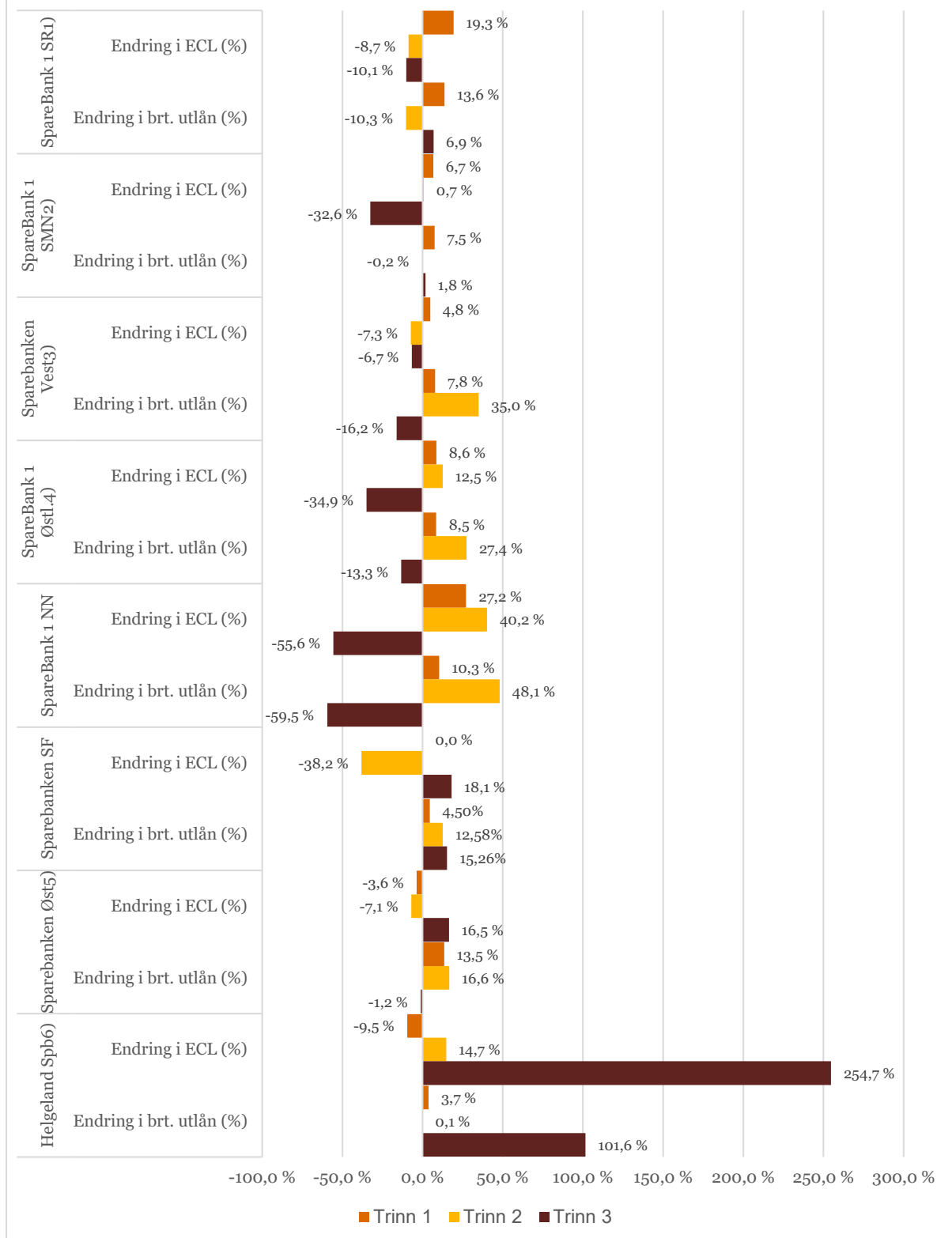
Vår gjennomgang viste at kun 10 av 24 sparebankene har gitt slike opplysninger. Av disse 10 sparebankene har 5 sparebanker inkludert utlån som måles til FVPL i fordelingen av brutto utlån per trinn.

Et alternativ for sparebankene kan naturlig nok være å gi opplysninger om ECL totalt fordelt per trinn og brutto utlån fordelt per trinn. Å gi opplysninger om brutto utlån per trinn som grunnlag for å forklare endringene i ECL utlån per trinn kan være en tilnærming dersom andelen av total ECL knyttet til utenom balanseposter ikke er vesentlig. For å få et utvalg har vi inkludert disse sparebankene.

15 av sparebankene har gitt opplysninger om fordeling av ECL totalt og brutto utlån per trinn per 1.1.2018 og per 31.12.2018. 10 av disse har også gitt opplysninger om ECL utlån fordelt per trinn slik at dette utvider utvalget med 5 banker. Av disse 5 bankene hadde 2 inkludert utlån som måles til FVPL i fordelingen av brutto utlån.

Figur 18 viser endring i ECL og brutto utlån per trinn for 2018. Enkelte av sparebankene har som nevnt inkludert utlån til FVPL i fordelingen av brutto utlån per trinn. I tillegg har vi som nevnt over benyttet fordelingen for ECL totalt for flere av bankene. Dette vil nødvendigvis ikke gi helt sammenlignbare bevegelser. Hvilke sparebanker dette gjelder fremkommer av fotnote.

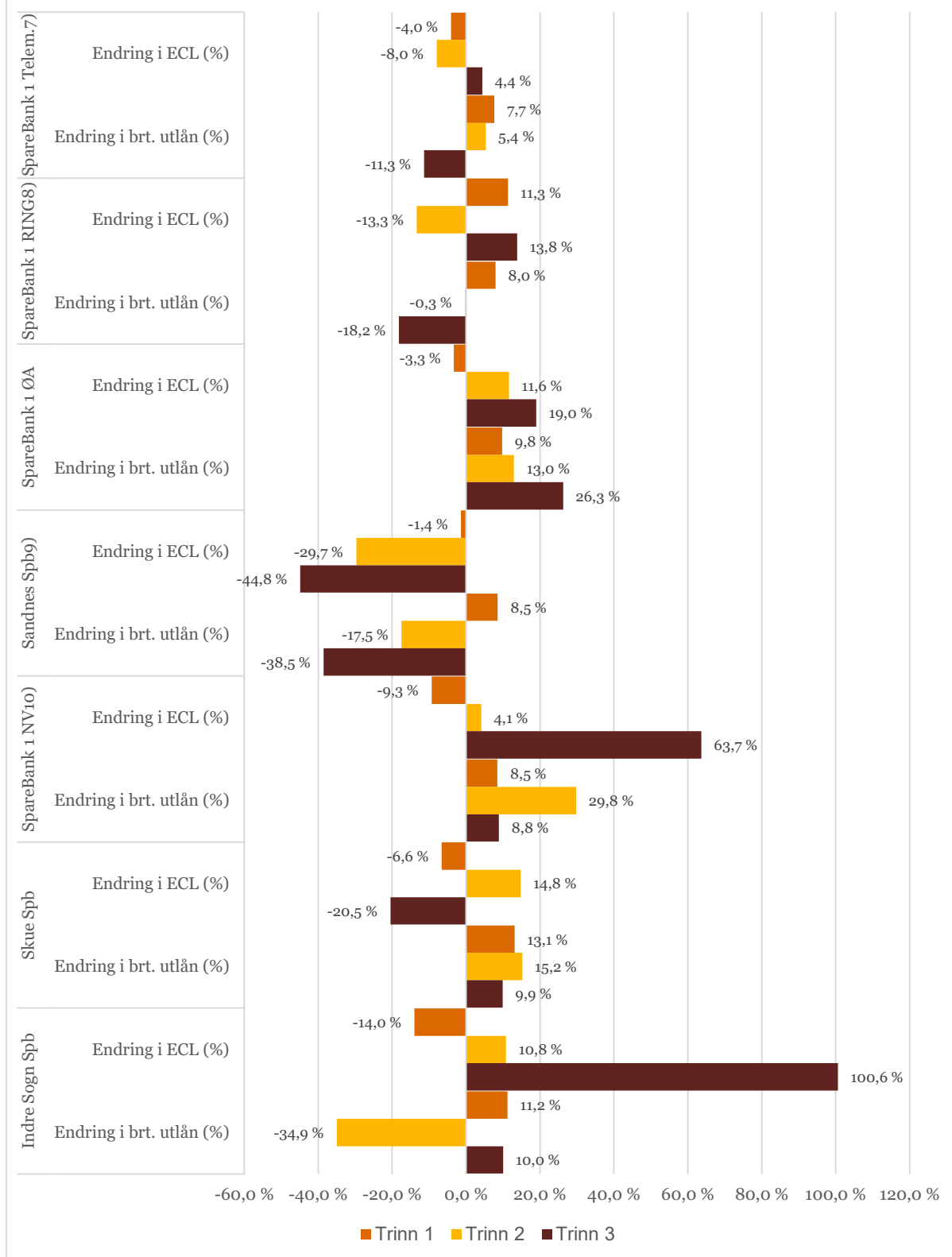
Endring i ECL per trinn mot endring i brutto utlån per trinn 2018

Figur 18 endring i ECL utlån per trinn mot endring i brutto utlån per trinn (YTD)

- 1) Brutto utlån inneholder utlån til FVPL med mnok 7 610 dvs. 4,4% per 1.1.18 og mnok 8 240 dvs. 4,3% per 31.12.18.
- 2) ECL er ECL totalt. Utenom balanseposter utgjør 6,2% per 1.1.18 og 16,3% per 31.12.18 av total ECL.
- 3) ECL er ECL totalt. Utenom balanseposter utgjør 6,1% per 1.1.18 og 7% per 31.12.18.
- 4) Brutto utlån inneholder utlån til FVPL med mnok 5 254 dvs. 5,8% per 1.1.18 og mnok 6 471 dvs. 6,5% per 31.12.18. ECL er ECL totalt. Utenom balanseposter utgjør 5,62% per 1.1.18 og 7,5% per 31.12.18 av total ECL.
- 5) Brutto utlån inneholder utlån til FVPL med mnok 258 dvs. 0,8% per 1.1.18 og mnok 367 dvs. 1,0% per 31.12.18.
- 6) ECL er ECL totalt. Utenom balanseposter utgjør 6,2% per 1.1.18 og 1,3% per 31.12.18 av total ECL.

Endring i ECL per trinn mot endring i brutto utlån per trinn 2018

Forts Figur 18 endring i ECL utlån per trinn mot endring i brutto utlån per trinn (YTD)

- 7) Brutto utlån inneholder utlån til FVPL med mnok 1 186 dvs. 5,9% per 1.1.18 og mnok 1 615 dvs. 7,2% per 31.12.18.
 8) Brutto utlån inneholder utlån til FVPL med mnok 1 377 dvs. 7,5% per 1.1.18 og mnok 1 416 dvs. 7,2% per 31.12.18.
 9) Brutto utlån inneholder utlån til FVPL med mnok 726 dvs. 3,3% per 1.1.18 og mnok 775 dvs 3,5% per 31.12.18. ECL utgjør ECL totalt. Utenom balanseposter utgjør 0% per 1.1.18 og 2,9% per 31.12.18.
 10) Brutto utlån inneholder utlån til FVPL med mnok 742 dvs.6,7% per 1.1.18 og mnok 892 dvs. 7,3% per 31.12.18..

Figurene illustrerer som for de andre bankene i undersøkelsen at endringen i brutto utlån i ett trinn nødvendigvis ikke er en god forklaring på endringen i ECL i det samme trinnet hvilket understøtter behovet for kvalitativ informasjon i regnskapsrapporteringen.

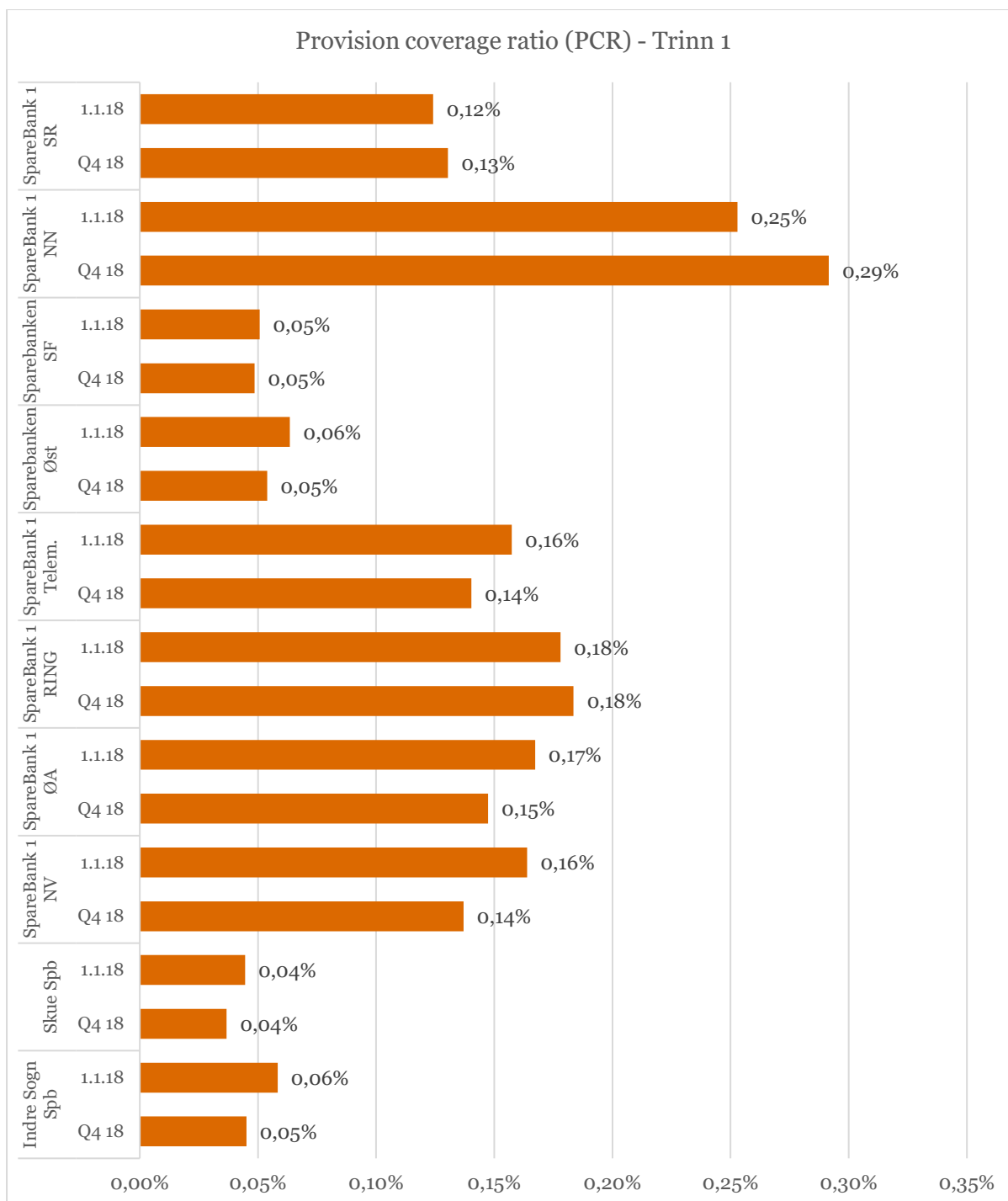
Av større endringer følger det av figuren at Sparebanken Sogn og Fjordane har hatt en reduksjon i ECL utlån på -38,2% i trinn 2 mot en økning i brutto utlån på 12,8% hvilket innebærer en betydelig reduksjon av PCR i trinn 2. SpareBank 1 Nordvest har hatt en økning i ECL totalt på - 9,3% i trinn 1 mot en økning brutto utlån 8,5%, en økning i ECL totalt på 4,1% i trinn 2 mot en økning på 29,8% i brutto utlån og en økning i ECL totalt på 63,7% i trinn 3 mot en økning i brutto utlån på 8,8%. Banken har med andre ord hatt en til dels betydelig reduksjon av PCR i trinn 1 og trinn 2 og en økning av PCR i trinn 3. Indre Sogn Sparebank har hatt en økning i ECL utlån i trinn 3 på 100,6% mot en økning i brutto utlån på 10,0% hvilket tilsier en til dels betydelig økning av PCR i dette trinnet.

Utviklingen i PCR for de ulike trinnene er omtalt nedenfor.

3.4 Utviklingen i tapsavsetningsprosenten per trinn (PCR per stage)

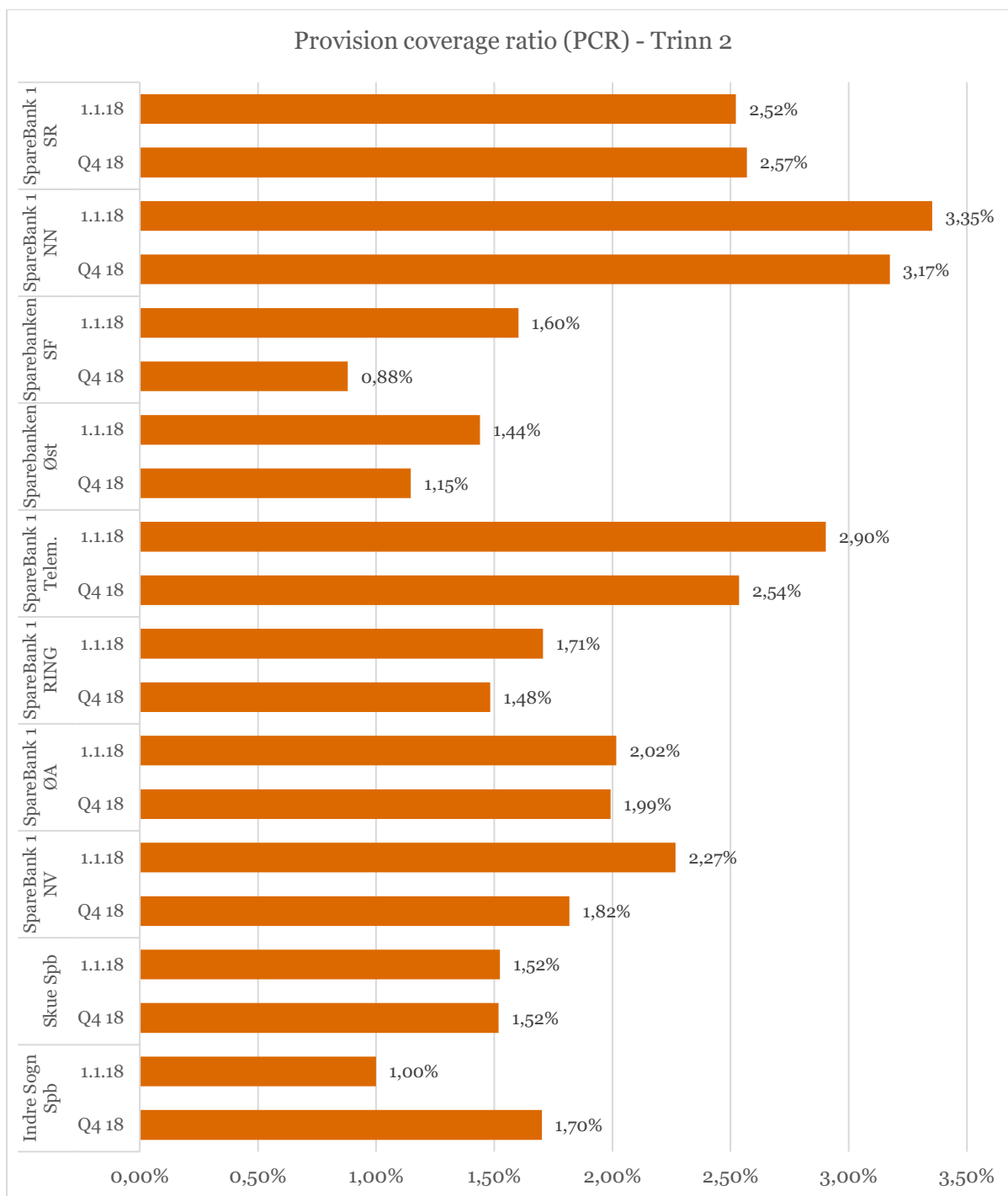
Figur 19 til figur 22 viser tapsavsetningsprosenten for utlån per trinn (PCR per stage) og for trinn 1 og trinn 2 samlet. Tallene er vist for de av sparebankene (10 stk) som har gitt opplysninger om fordeling av ECL utlån per trinn og brutto utlån per trinn.

Det følger av figurene at utviklingen i PCR i de ulike trinn er konsistent med diskusjonen i kapittel 3.3.

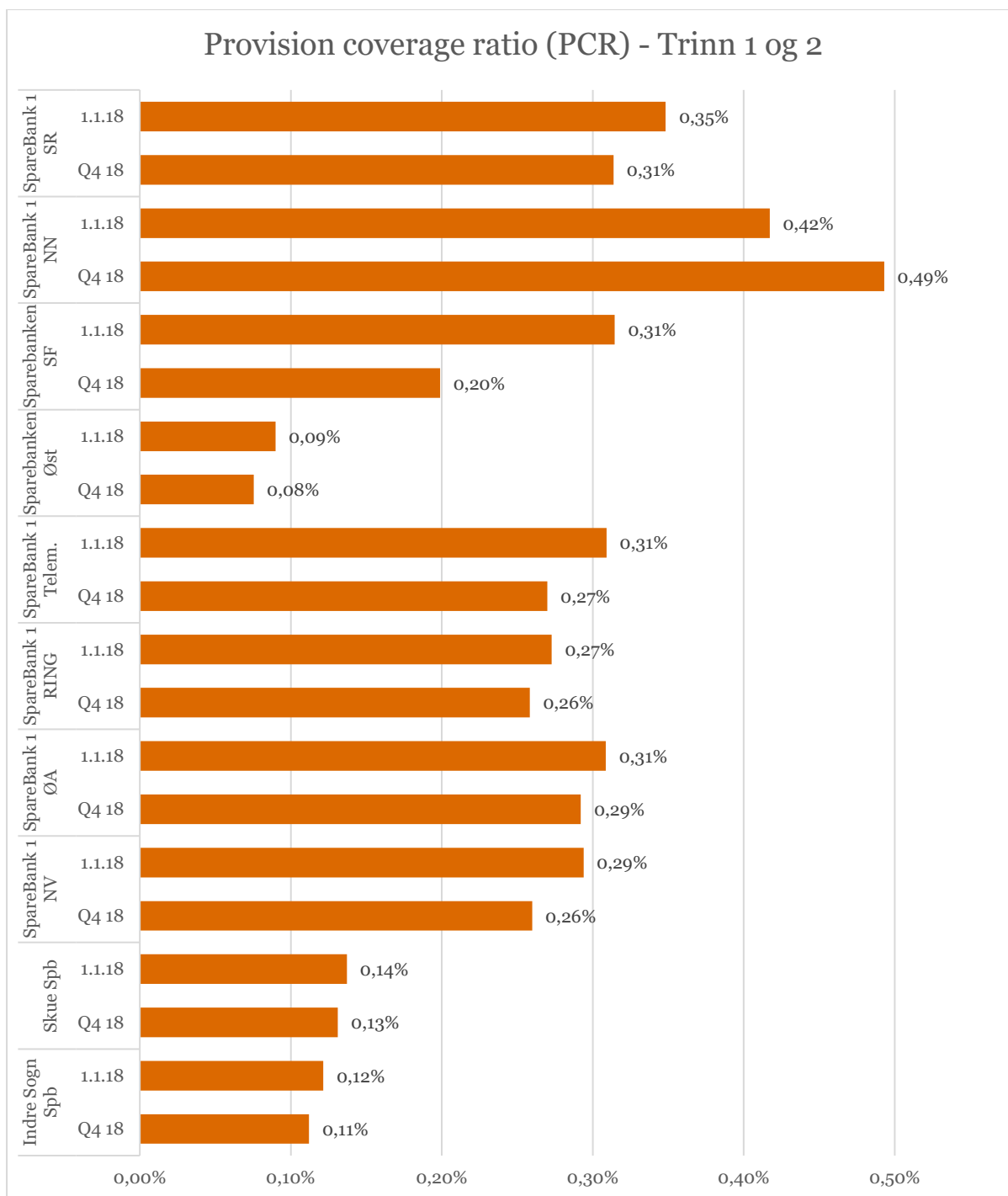
Figur 19 PCR trinn 1

*) Brutto utlån for SpareBank 1 SR, Sparebanken Øst, SpareBank 1 Telemark, SpareBank 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Nordvest inneholder utlån til FVPL

Figur 20 PCR trinn 2

*) Brutto utlån for SpareBank 1 SR, SpareBanken Øst, SpareBank 1 Telemark, SpareBank 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Nordvest inneholder utlån til FVPL

Figur 21 PCR trinn 1 og trinn 2

*) Brutto utlån for SpareBank 1 SR, Sparebanken Øst, SpareBank 1 Telemark, SpareBank 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Nordvest inneholder utlån til FVPL

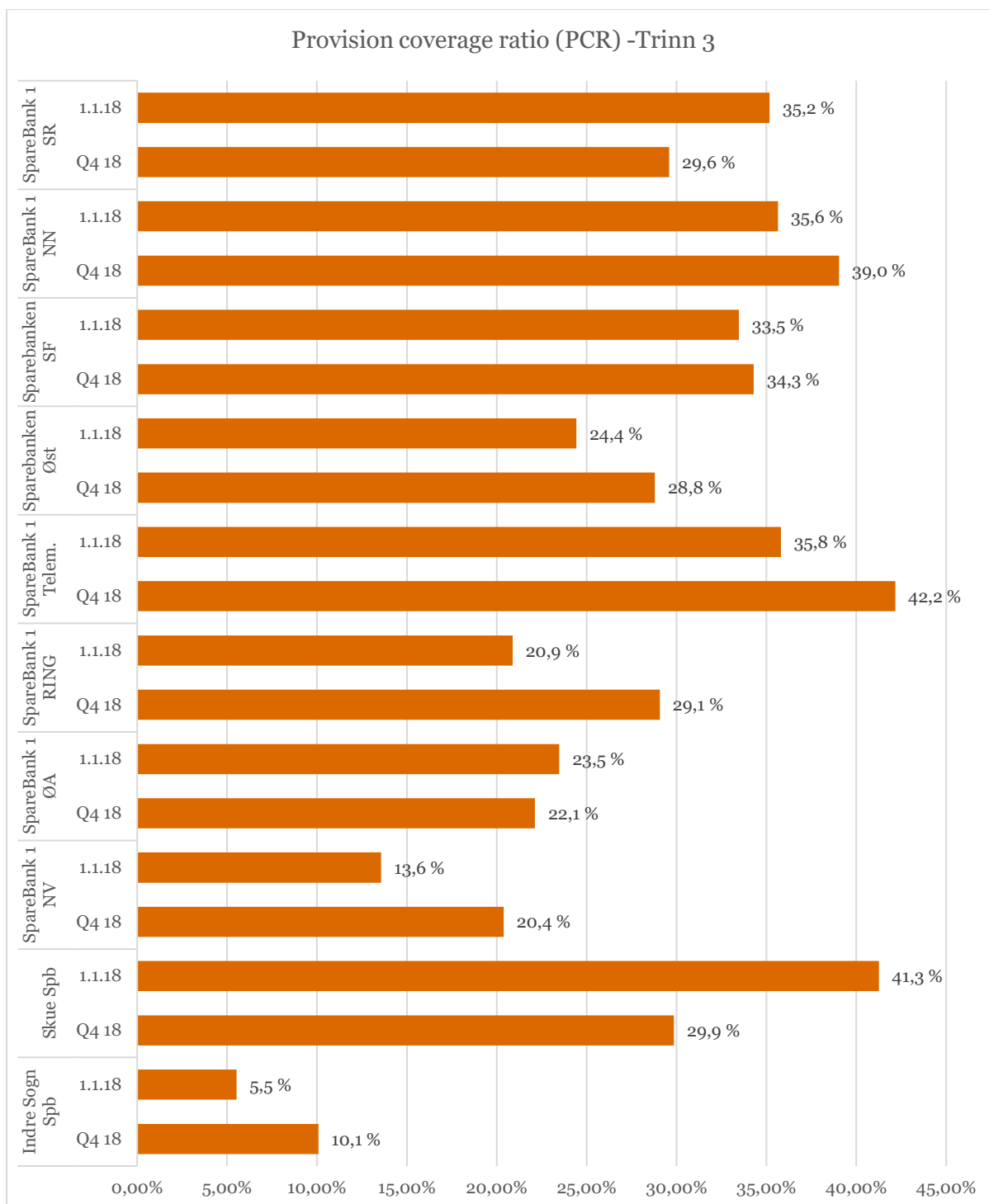
Trinn 1 representerer friske lån hvor ECL beregnes basert på 12mnd PD (forventet mislighold de kommende 12 månedene) mens ECL i trinn 2 er basert på en livstids PD. Det er naturlig å tenke seg (alt annet like) at det vil være en viss korrelasjon mellom PCR i trinn 1 og trinn 2 dvs. en relativt sett høy PCR i trinn 1 medfører en relativt sett høy PCR i trinn 2.

Det følger av figurene at det er en viss sammenheng mellom PCR i trinn 1 og trinn 2. Både SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 Østfold Akershus og SpareBank 1 Nordvest har relativt sett høye PCR i trinn 1 og relativt sett høye i trinn 2 mens Sparebanken SF og Sparebanken Øst har relativt sett lave PCR i trinn 1 og i trinn 2. Dette er imidlertid ikke alltid

tilfelle. Vedrørende Indre Sogn Sparebank har de en relativt sett lav PCR i trinn 2 (0,05%) mot en til sammenligning relativt sett høy PCR i trinn 2 (1,70%). Dette kan indikere at de har en forholdsmessig høyere relativ andel av BM i trinn 2 enn de har i trinn 1.

Generelt vil PCR per trinn være lik summen av produktene av andel PM i trinnet multiplisert med tapsavsetningsprosenten for PM i trinnet og andel BM i trinnet multiplisert med tapsavsetningsprosenten for BM i trinnet. Dette innebærer at 2 banker med samme PCR_{PM} og PCR_{BM} i ett trinn vil ha ulik PCR i trinnet så sant de ikke har samme fordeling av PM og BM i trinnet. Vi vil komme nærmere tilbake til dette litt senere.

Figur 21 viser tapsavsetningsprosenten for «ikke misligholdte» utlån (PCR trinn 1 og trinn 2). Figuren viser at PCR per 31.12.2018 varierer betydelig mellom bankene, fra Sparebanken Øst som har en PCR på 0,08% til SpareBank 1 Nord-Norge som har en PCR på 0,49%.

Figur 22 PCR trinn 3

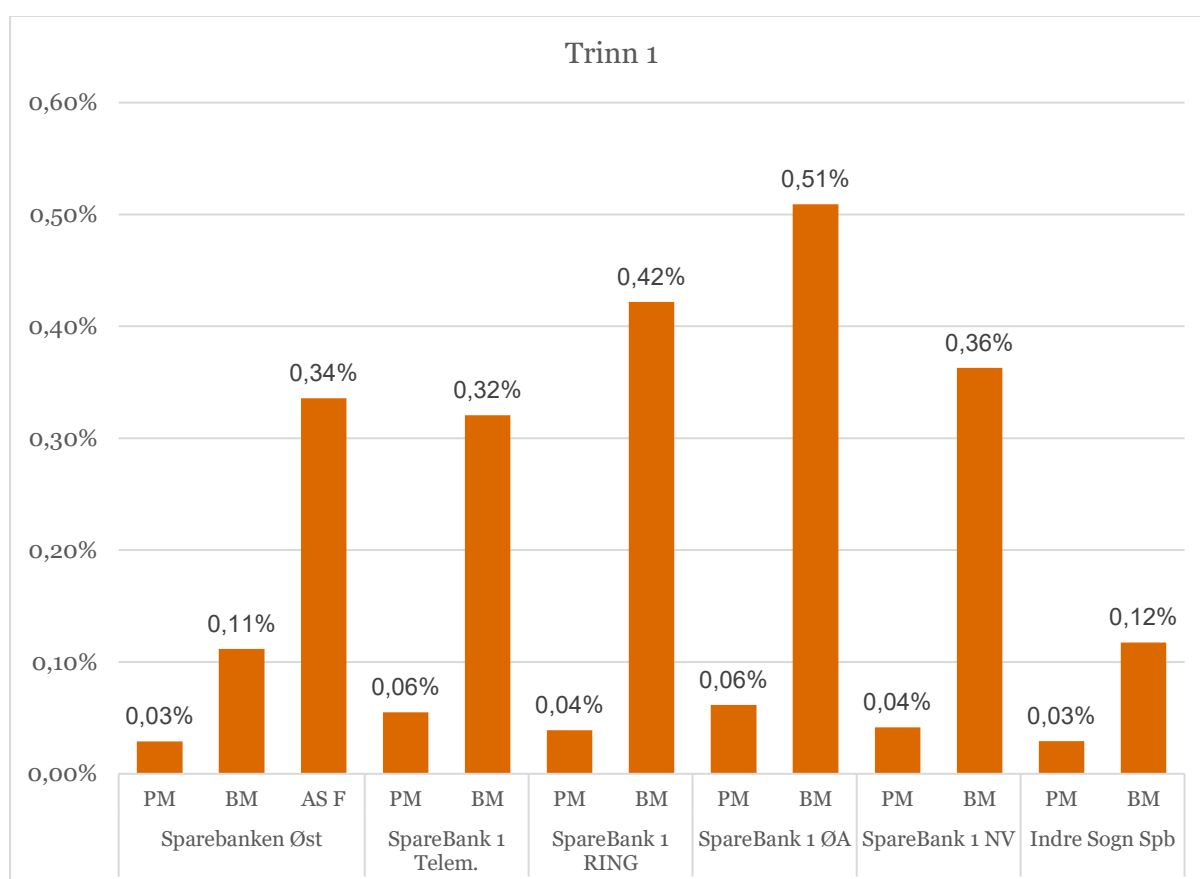
*) Brutto utlån for SpareBank 1 SR, Sparebanken Øst, SpareBank 1 Telemark, SpareBank 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Nordvest inneholder utlån til FVPL

Trinn 3 representerer lån som er misligholdt («default») dvs PD er lik 1. Figuren viser at PCR per 31.12.2018 varierer fra 10,1% for Indre Sogn Sparebank til 42,2% for SpareBank 1 Telemark.

Enkelte av Sparebankene har (6 stk) har definert «klasse» i tråd med vår forståelse av standarden (IFRS 7) og opplyst om ECL utlån og brutto utlån for henholdsvis PM/BM. Sparebanken Øst har i tillegg til PM og BM definert AS Financiering (AS F) som en egen klasse i forhold til kravene om noteopplysninger som følger av IFRS 7. Hovedproduktet i AS Financiering er salgspantfinansiering av bruktbil til privatpersoner.

For disse bankene har vi beregnet PCR for de ulike klassene per 31.12.2018. Tilsvarende tall for 1.1.2018 følger av Appendix 3.

Figur 23 til figur 26 viser PCR for henholdsvis PM og BM. For Sparebanken Øst har vi også beregnet PCR for AS F.

Figur 23 PCR trinn 1

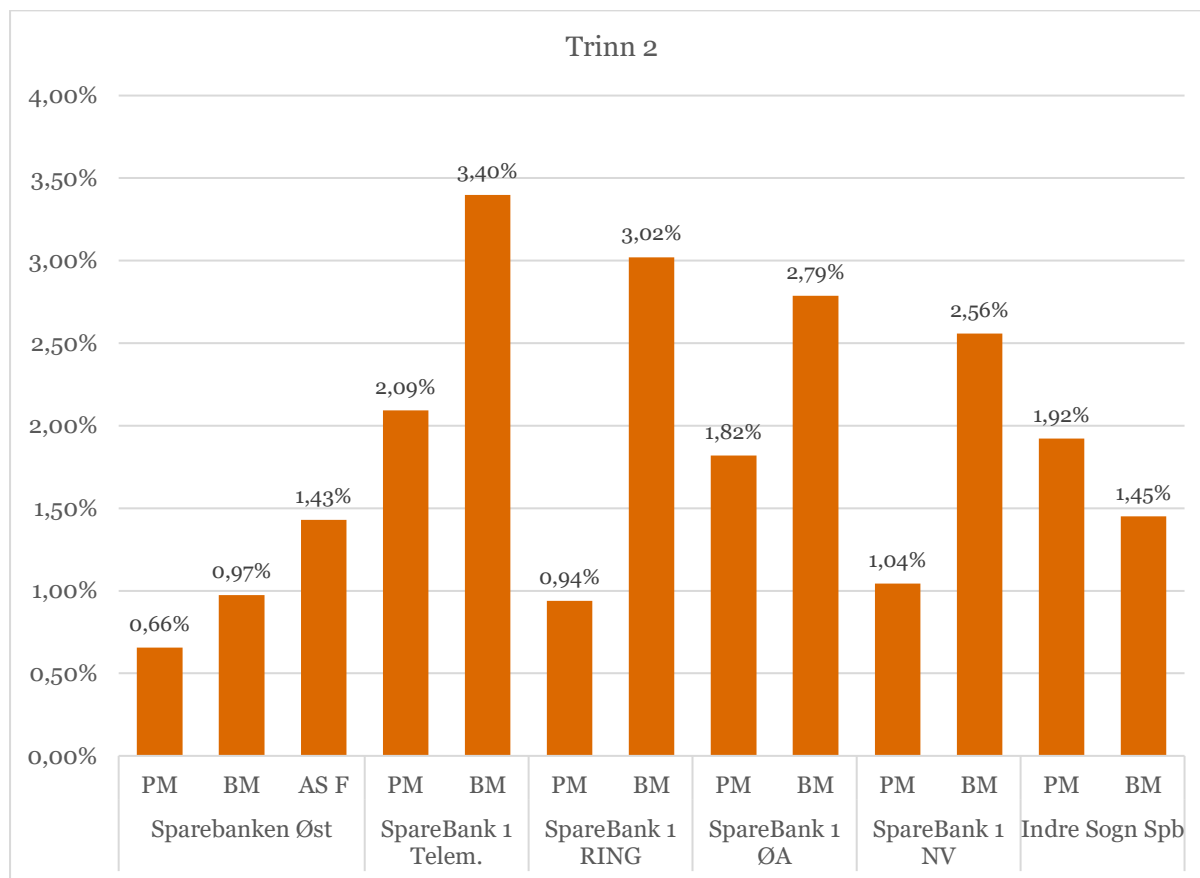
*) Brutto utlån for Sparebanken Øst, SpareBank 1 Telemark, SpareBank 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Nordvest inneholder utlån til FVPL. For Sparebanken Telemark er disse inkludert i brutto utlån PM i sin helhet. For bankene som har gjort fordelinger på utlån vurdert til FVOCI har vi antatt at disse representerer personmarkedet.

Trinn 1 består av nye utlån og eller utlån som ikke har en vesentlig økning i kredittrisiko.

Det følger av figur 23 at PCR for PM ikke varierer betydelig mellom bankene hvilket også er som forventet da dette i all vesentlighet er utlån med pant i bolig. De ulike bankene kan ha noe forskjellig gjennomsnittlig LTV hvilket vil påvirke gjennomsnittlig LGD. Videre kan det være at PD vil kunne variere noe avhengig av hvor i landet utlånet har sin opprinnelse.

Vedrørende PCR BM varierer denne fra 0,11% og 0,12% for henholdsvis Sparebanken Øst og Indre sogn Sparebank til 0,51% for SpareBank 1 Østfold Akershus. Noe av forskjellen mellom Sparebank 1 Østfold Akershus og SpareBank 1 Telemark, SpareBank 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Nordvest kan forklares ved at de sistnevnte er noe undervurdert ved at brutto utlån inkluderer utlån til virkelig verdi over resultatet. Utover dette må forskjellene

være relatert til at de ulike bankene har ulike gjennomsnittlig PDxLGD i den underliggende utlånsporteføljen.

Figur 24 PCR trinn 2

*) Brutto utlån for Sparebanken Øst, SpareBank 1 Telemark, SpareBank 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Nordvest inneholder utlån til FVPL For SpareBank 1 Telemark er disse inkludert i brutto utlån PM i sin helhet. For bankene som har gjort fordelinger på utlån vurdert til FVOCI har vi antatt at disse representerer personmarkedet.

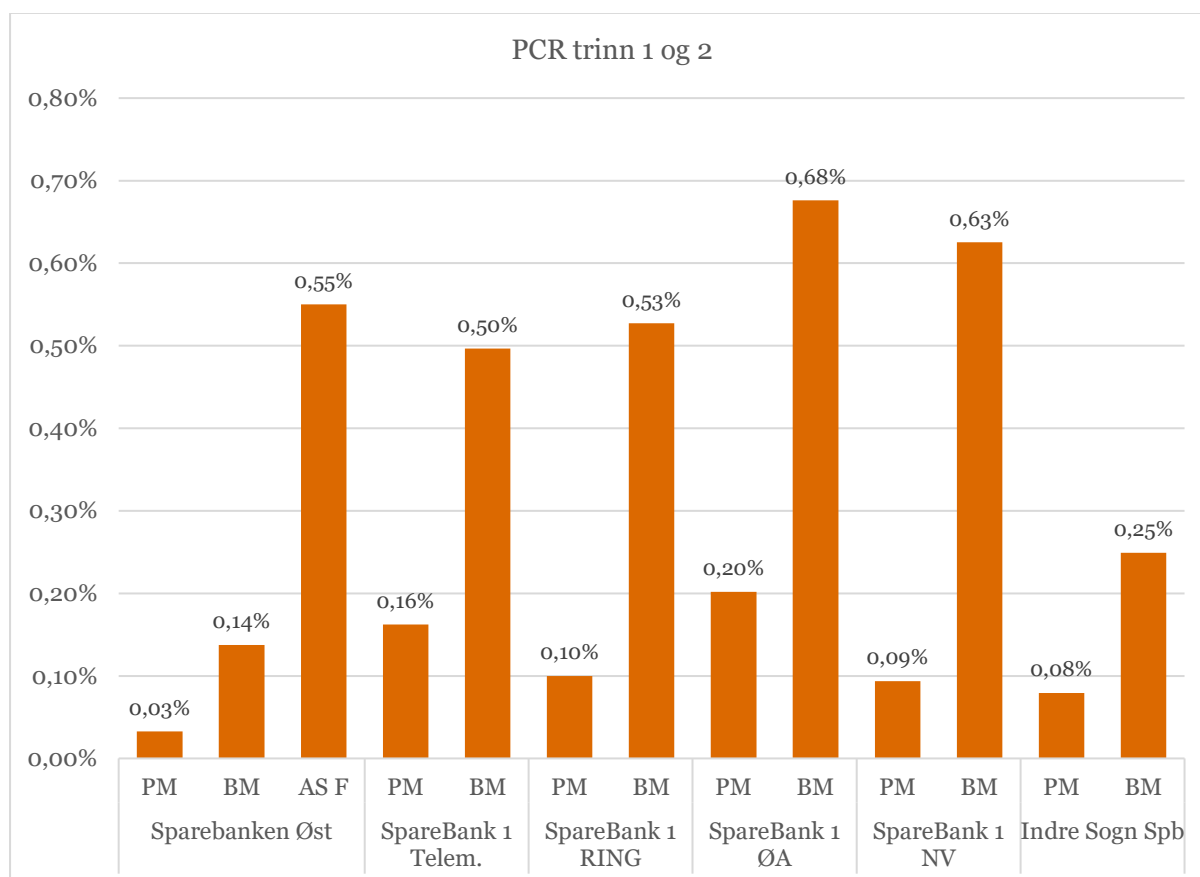
Trinn 2 består av utlån som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko.

Det følger av figur 24 at PCR for PM varierer fra 0,66% for Sparebanken Øst til 2,09% for SpareBank 1 Telemark. Gjennomsnittlig PCR PM er 1,41%. Sammenligner en figur 24 med figur 23 ser en at bankene (Sparebank 1 Telemark og SpareBank 1 Østfold Akershus) som hadde høyest PCR PM i trinn 1 også har høyest PCR PM i trinn 2. Dette virker rimelig da en går fra å benytte 12 mnd PD til levetids («lifetime») PD. At det såpass store forskjeller knyttet til PM bankene imellom er noe overraskende. Legger en til grunn at gjennomsnittlig LGD er på samme nivå i trinn 1 og trinn 2 (dvs LTV ligger på samme nivå i trinnene) vil forholdstallet mellom PCR i de to trinnene representere 12 mnd vs lifetime PD. Av figurene følger det at dette forholdstallet varierer fra 22,8 for Sparebanken Øst til 66,0 for Indre Sogn Sparebank. Det er mulig at noe av kan forklares ved at de ulike bankene har forskjellig gjennomsnittlig løpetid på utlånene dog virker det som en mindre sannsynlig forklaringsvariabel.

Vedrørende PCR BM varierer denne fra 0,97% for Sparebanken Øst til 3,4% for Sparebank 1 Telemark. Gjennomsnittlig PCR BM er 2,36%. Videre ser en at det ikke nødvendigvis er noen korrelasjon mellom PCR BM i trinn 1 og PCR BM i trinn 2. Legger en til grunn at gjennomsnittlig LGD er på samme nivå i trinn 1 og trinn 2 vil forholdstallet mellom PCR i de to trinnene representere 12 mnd vs lifetime PD. Av figurene følger det at dette forholdstallet varierer fra 5,5 for Sparebank 1 Østfold Akershus til 10,6 for SpareBank 1 Telemark.

Begge disse bankene er tilknyttet SpareBank 1-alliansen hvilket tilsier at forskjellene i mindre grad bør tilskrives forskjeller i modell. En forklaringsvariabel kan være ulik gjennomsnittlig løpetid på de underliggende utlånene uten at vi kan tilskrive dette som en tilstrekkelig forklaringsvariabel for den store forskjellen. En annen mer plausibel forklaringsvariabel kan være at utlånene som har migrert hos SpareBank 1 Telemark har hatt relativt høy LGD.

Figur 25 viser PCR for trinn 1 og trinn 2 samlet. Tallene presenterer med andre ord tapsavsetningsprosentene for den «ikke misligholdte» delen utlånsporteføljen.

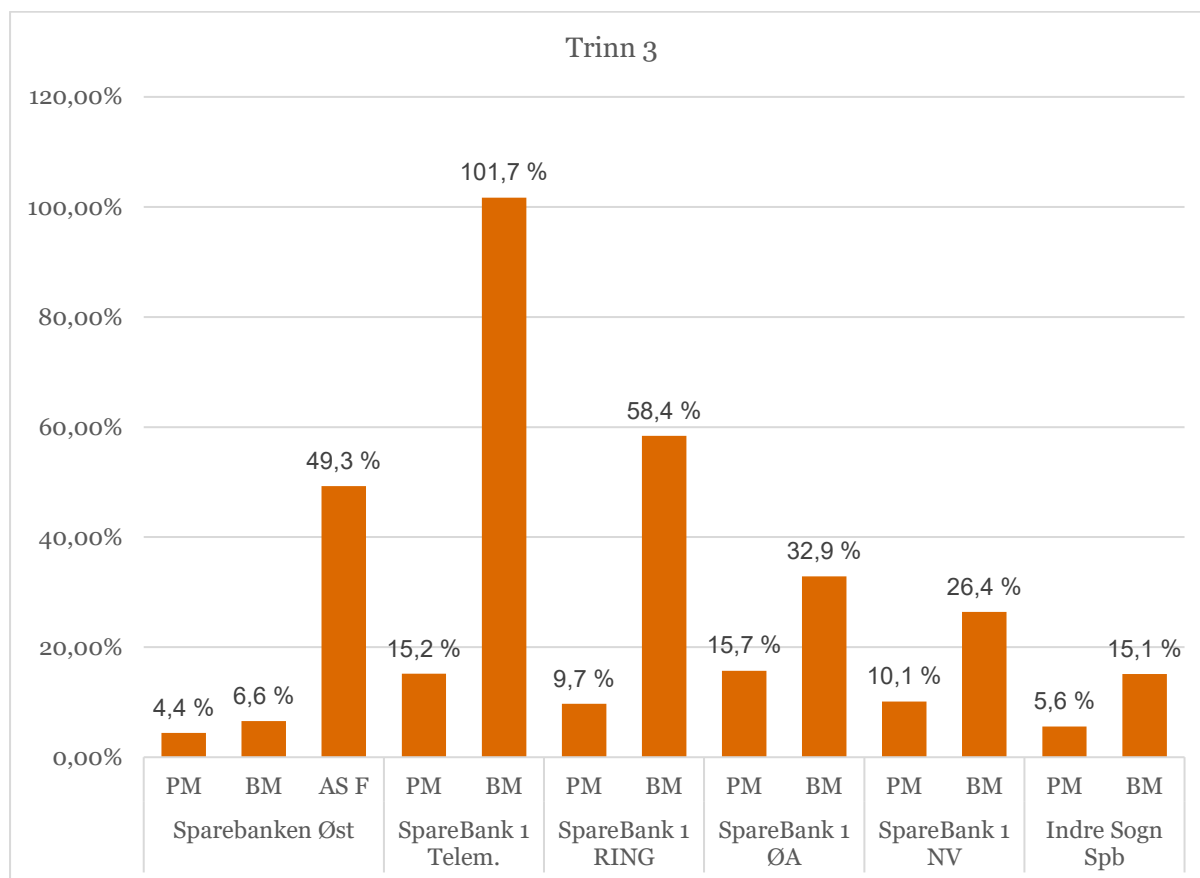

Figur 25 PCR trinn 1 og trinn 2

Det følger av figur 25 at PCR for PM varierer fra 0,03% for Sparebanken Øst til 0,2% for SpareBank 1 Østfold Akershus. Gjennomsnittlig PCR PM er 0,11%. Generelt kan en si at tallene er små hvilket kan tilskrives den gjennomgående lave kredittrisikoen i dette segmentet.

Vedrørende PCR BM varierer denne fra 0,14% for Sparebanken Øst til 0,68% for SpareBank 1 Østfold Akershus. Gjennomsnittlig PCR BM er 0,45%. Sammenligner en de 4 bankene i Sparebank 1 –alliansen ligger de alle på mellom 0,50% til 0,68%.

Figur 26 viser PCR PM og PCR BM for trinn 3 (utlån som er misligholdt) dvs PD er lik 1. PCR vil følgelig reflektere graden av sikkerhetsstillelse knyttet til utlån.

Figur 26 PCR trinn 3

Det følger av figuren at PCR for både PM og BM varierer til dels betydelig mellom bankene hvilket nødvendigvis reflekterer at bankene har lagt til grunn ulik gjennomsnittlig LGD knyttet til disse utlånene.

Som påpekt innledningsvis vil PCR per trinn være lik summen av produktene av andel PM i trinnet multiplisert med tapsavsetningsprosenten for PM i trinnet og andel BM i trinnet multiplisert med tapsavsetningsprosenten for BM i trinnet. Dette innebærer at 2 banker med samme PCR_{PM} og PCR_{BM} i ett trinn vil ha ulik PCR i trinnet så sant de ikke har samme fordeling av PM og BM i trinnet.

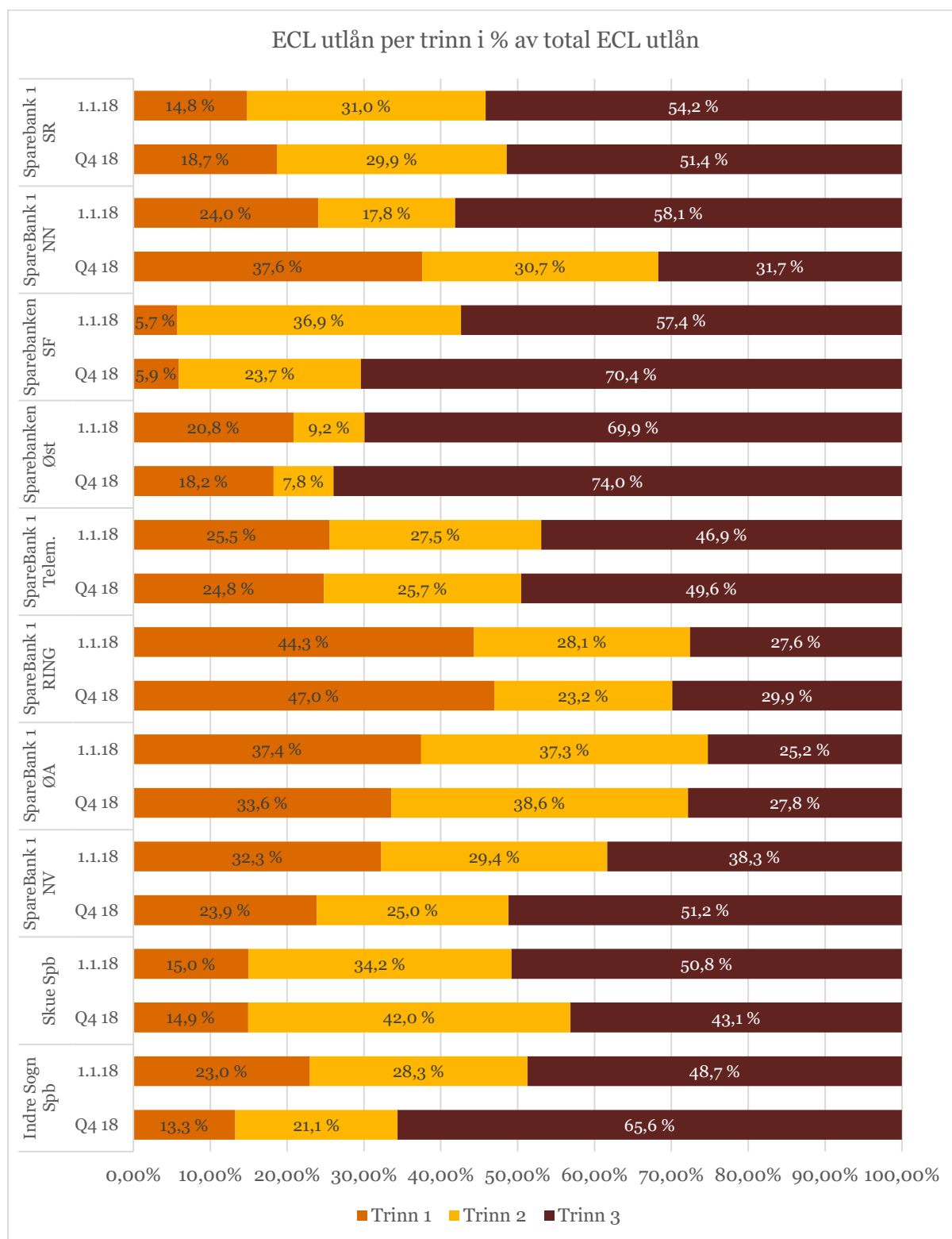
Sammenligner vi figur 23 med figur 15 ser vi av figur 23 at Sparebank 1 Østfold Akershus har høyere PCR i trinn 1 både for PM og BM enn SpareBank 1 Ringerike Hadeland men at SpareBank 1 Ringerike Hadeland likevel har høyere PCR i trinnet (0,18% mot 0,15%). Dette forklares ved SpareBank 1 Østfold Akershus har en relativt større andel av PM i trinn 1 enn SpareBank 1 Ringerike jf tabell 4.

Bank		Trinn 1			Trinn 2			Trinn 3		
		BU/BU _{Tot1}	PCR		BU/BU _{Tot2}	PCR _n		BU/BU _{Tot3}	PCR _n	
Sparebanken Øst	PM	81,9 %	0,03 %	0,02 %	24,3 %	0,66 %	0,16 %	39,0 %	4,4 %	1,7 %
	BM	13,6 %	0,11 %	0,02 %	20,9 %	0,97 %	0,20 %	7,0 %	6,6 %	0,5 %
	AS F	4,5 %	0,34 %	0,02 %	54,8 %	1,43 %	0,78 %	54,0 %	49,3 %	26,6 %
	PCR _n			0,05 %			1,15 %			28,8 %
Sparebanken Telem.	PM	67,9 %	0,06 %	0,04 %	66,0 %	2,09 %	1,38 %	68,8 %	15,2 %	10,4 %
	BM	32,1 %	0,32 %	0,10 %	34,0 %	3,40 %	1,16 %	31,2 %	101,7 %	31,7 %
				0,14 %			2,54 %			42,2 %
SpareBank 1 RING	PM	62,2 %	0,04 %	0,02 %	73,9 %	0,94 %	0,69 %	60,3 %	9,7 %	5,9 %
	BM	37,8 %	0,42 %	0,16 %	26,1 %	3,02 %	0,79 %	39,7 %	58,4 %	23,2 %
				0,18 %			1,48 %			29,1 %
SpareBank 1 ØA	PM	80,8 %	0,06 %	0,05 %	82,2 %	1,82 %	1,50 %	62,7 %	15,7 %	9,9 %
	BM	19,2 %	0,51 %	0,10 %	17,8 %	2,79 %	0,50 %	37,3 %	32,9 %	12,3 %
				0,15 %			1,99 %			22,1 %
SpareBank 1 NV	PM	70,3 %	0,04 %	0,03 %	48,8 %	1,04 %	0,51 %	36,9 %	10,1 %	3,7 %
	BM	29,7 %	0,36 %	0,11 %	51,2 %	2,56 %	1,31 %	63,1 %	26,4 %	16,6 %
				0,14 %			1,82 %			20,4 %
Indre Sogn Spb	PM	81,9 %	0,03 %	0,02 %	53,0 %	1,92 %	1,02 %	52,8 %	5,6 %	3,0 %
	BM	18,1 %	0,12 %	0,02 %	47,0 %	1,45 %	0,68 %	47,2 %	15,1 %	7,1 %
				0,05 %			1,70 %			10,1 %

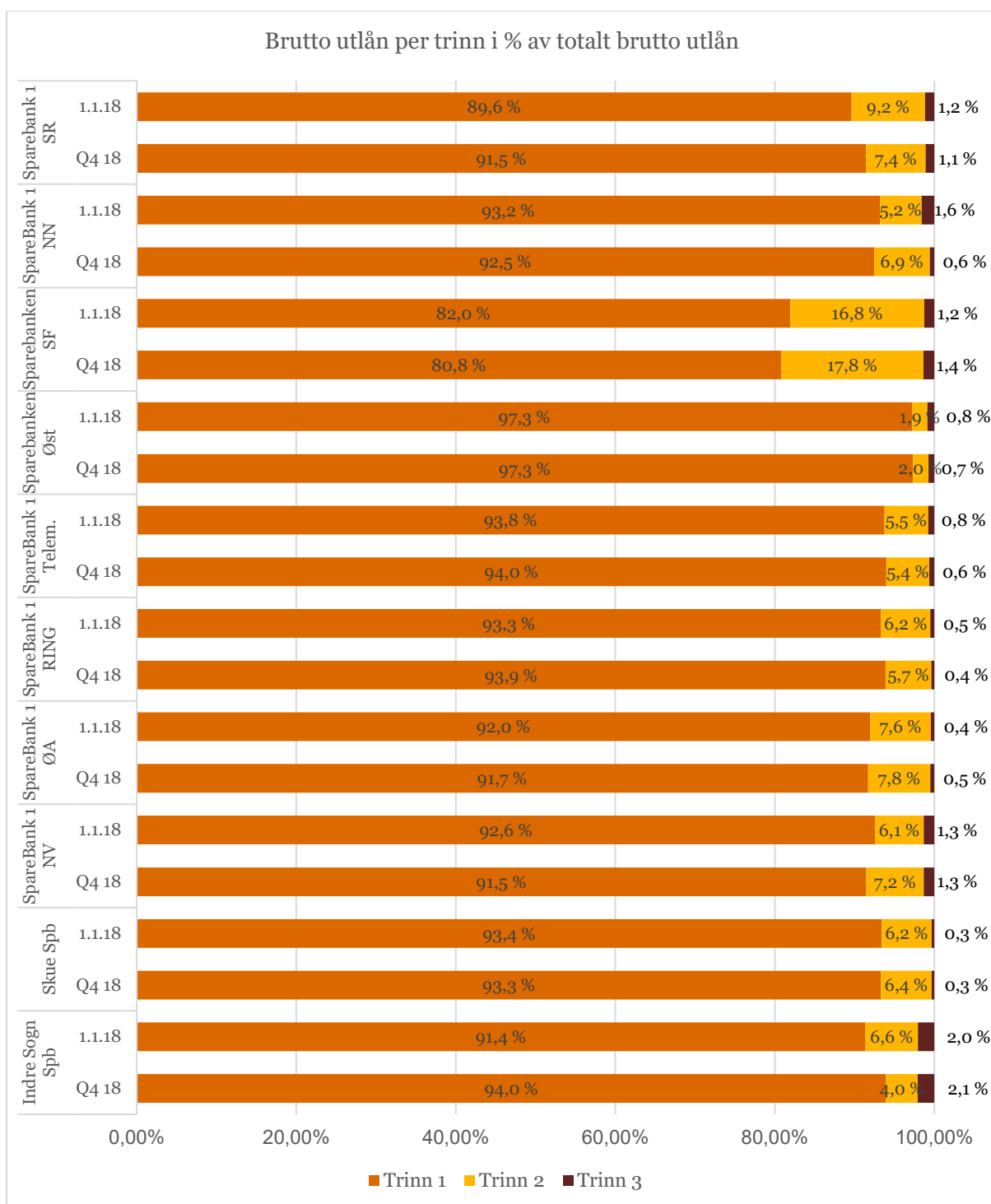
Tabell 4

3.5 Fordeling av ECL utlån og brutto utlån per trinn

Figur 27 og figur 28 viser fordelingen av ECL utlån per trinn og brutto utlån per trinn per 1.1.2018 og per 31.12.2018 for de sparebanker som har gitt opplysninger om dette.

Figur 27 Fordeling av ECL utlån per trinn

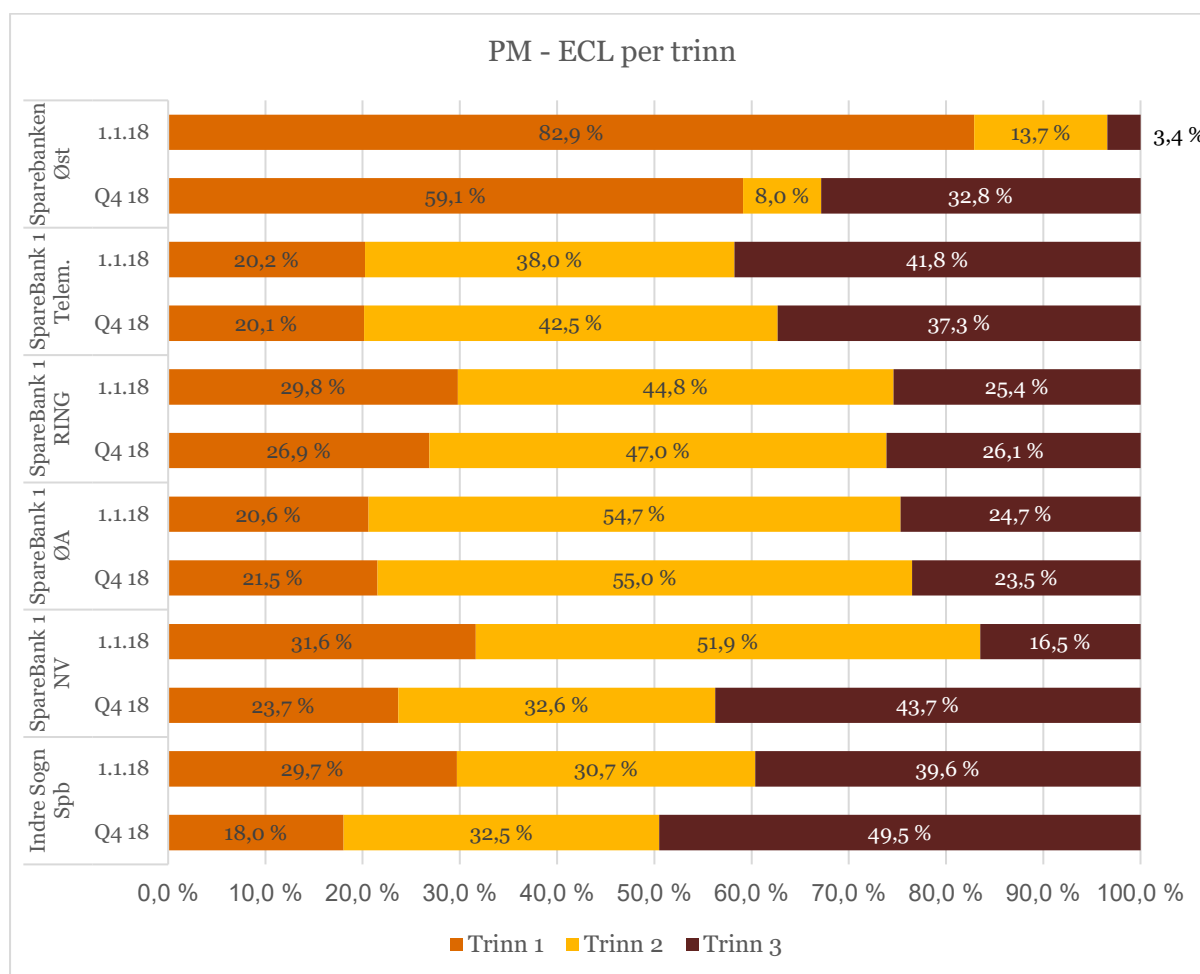

Figur 28 Brutto utlån fordelt per trinn

Figurene viser at fordelingen av ECL utlån og brutto utlån varierer mellom bankene og at ECL utlån per trinn i % av total ECL utlån nødvendigvis ikke alltid har samme trend som utviklingen i brutto utlån per trinn i % av brutto utlån.

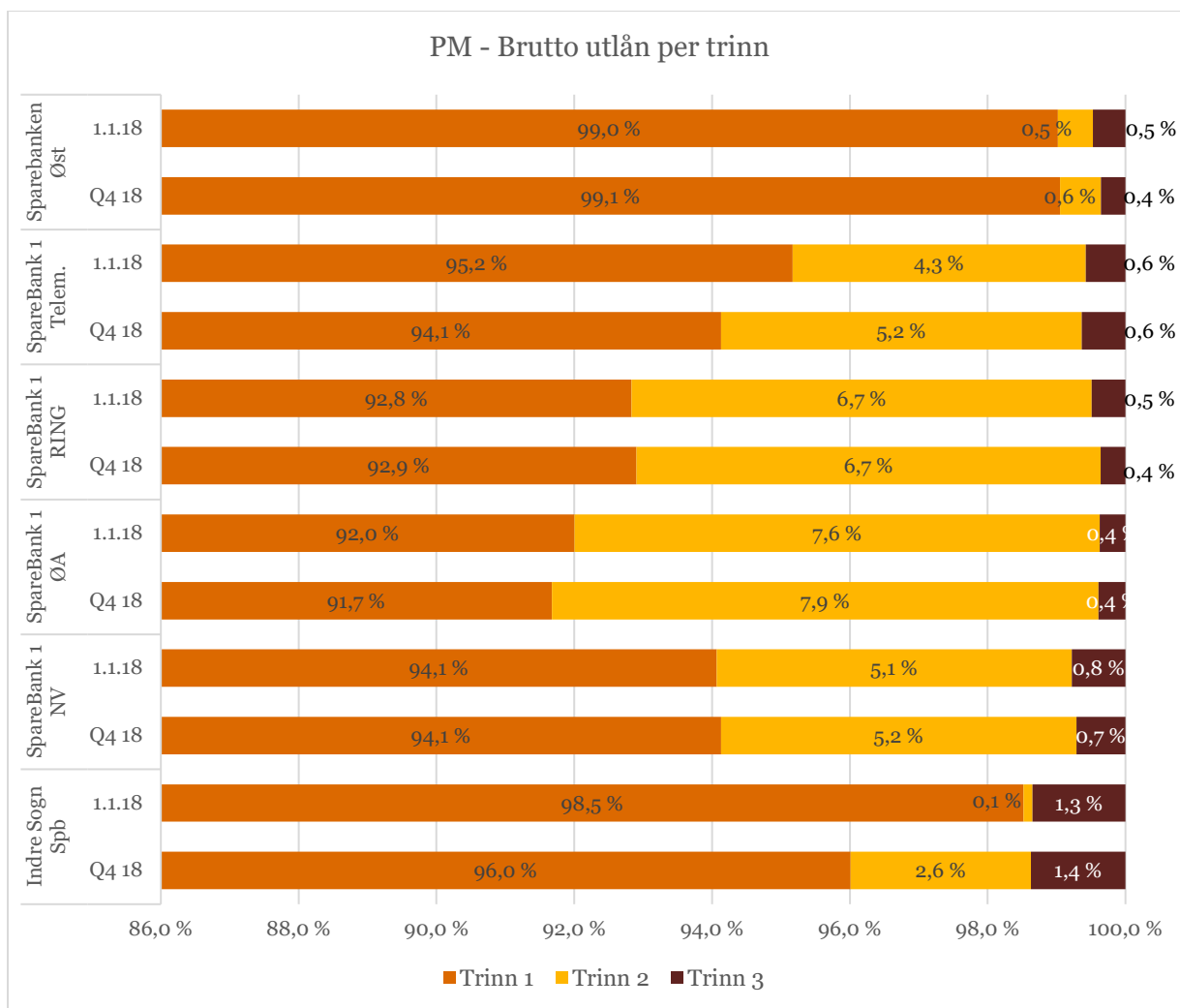
Vedrørende fordeling av brutto utlån ser vi at andelen misligholdte utlån (for disse sparebankene) har vært rimelig stabil siden 1.1.2018. Når det gjelder andelen av utlån i trinn 2 (utlån som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko) viser figur 28 at Sparebanken SF skiller seg ut med en andel på henholdsvis 16,8% per 1.1.2018 og 17,8% per 31.12.2018 hvilket er vesentlig over de øvrige sparebankene i utvalget.

Figur 29 til figur 32 viser fordelingen av ECL utlån per trinn og brutto utlån per trinn per 1.1.2018 og per 31.12.2018 per klasse for sparebankene som har gitt opplysninger om dette.

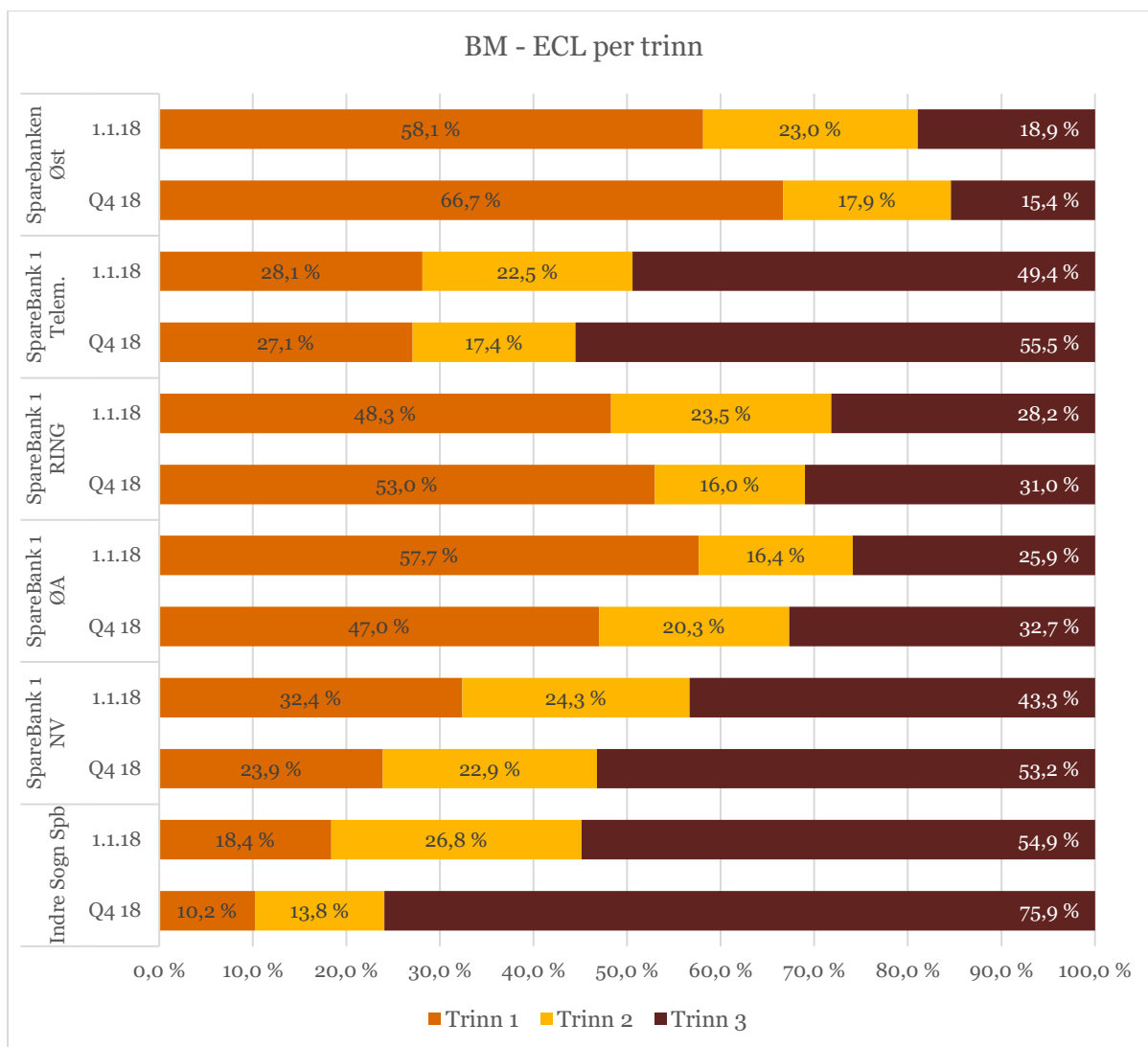
Figur 29 ECL utlån PM fordelt per trinn

Sammenligner en figur 29 og figur 30 er det primært hos Sparebanken Øst og SpareBank 1 Nordvest at vi ser de vesentligste forskjellene. For Sparebanken Øst har andelen av ECL utlån i trinn 3 økt fra 3,4% til 32,8% mens andelen av brutto utlån i samme trinn er omtrent uendret. Det samme ser en hos SpareBank 1 Nordvest for andelen ECL utlån i Trinn 3 har økt fra 16,5% til 43,7% mens andelen brutto utlån i trinnet er omtrent uendret. Av Appendix 3 følger det at PCR PM i trinn 3 for Sparebanken Øst har økt fra 0,34% per 1.1.2018 til 4,43% per 31.12.2018. For SpareBank 1 Nordvest er tilsvarende tall henholdsvis 2,79% og 10,14%.

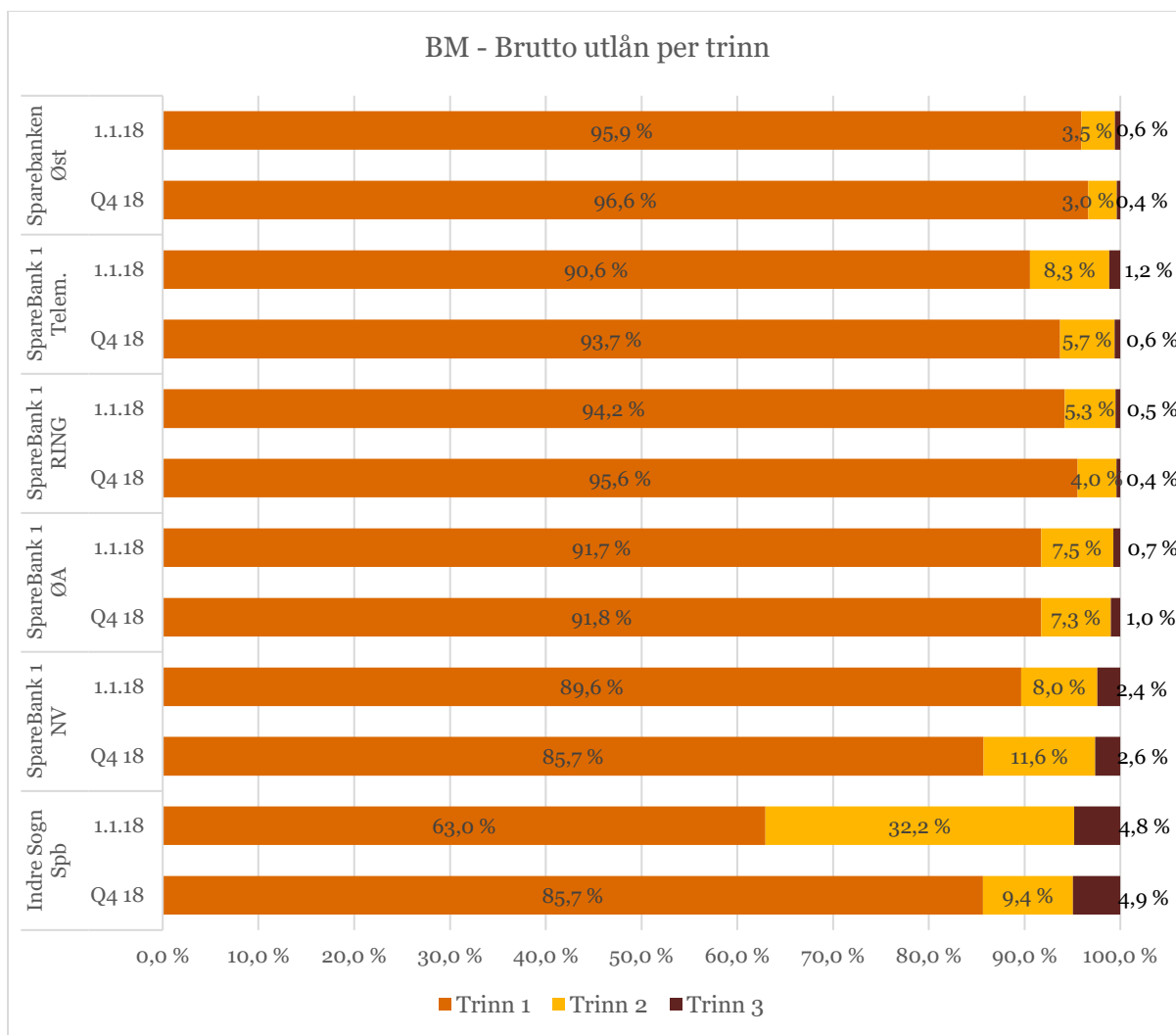
Figur 30 Brutto utlån PM fordelt per trinn

Det følger av figur 30 at Indre Sogn Sparebank har vesentlig høyere andel misligholdte utlån enn de øvrige sparebankene i utvalget med 1,4% per 31.12.2018.

Figur 31 ECL utlån BM fordelt per trinn

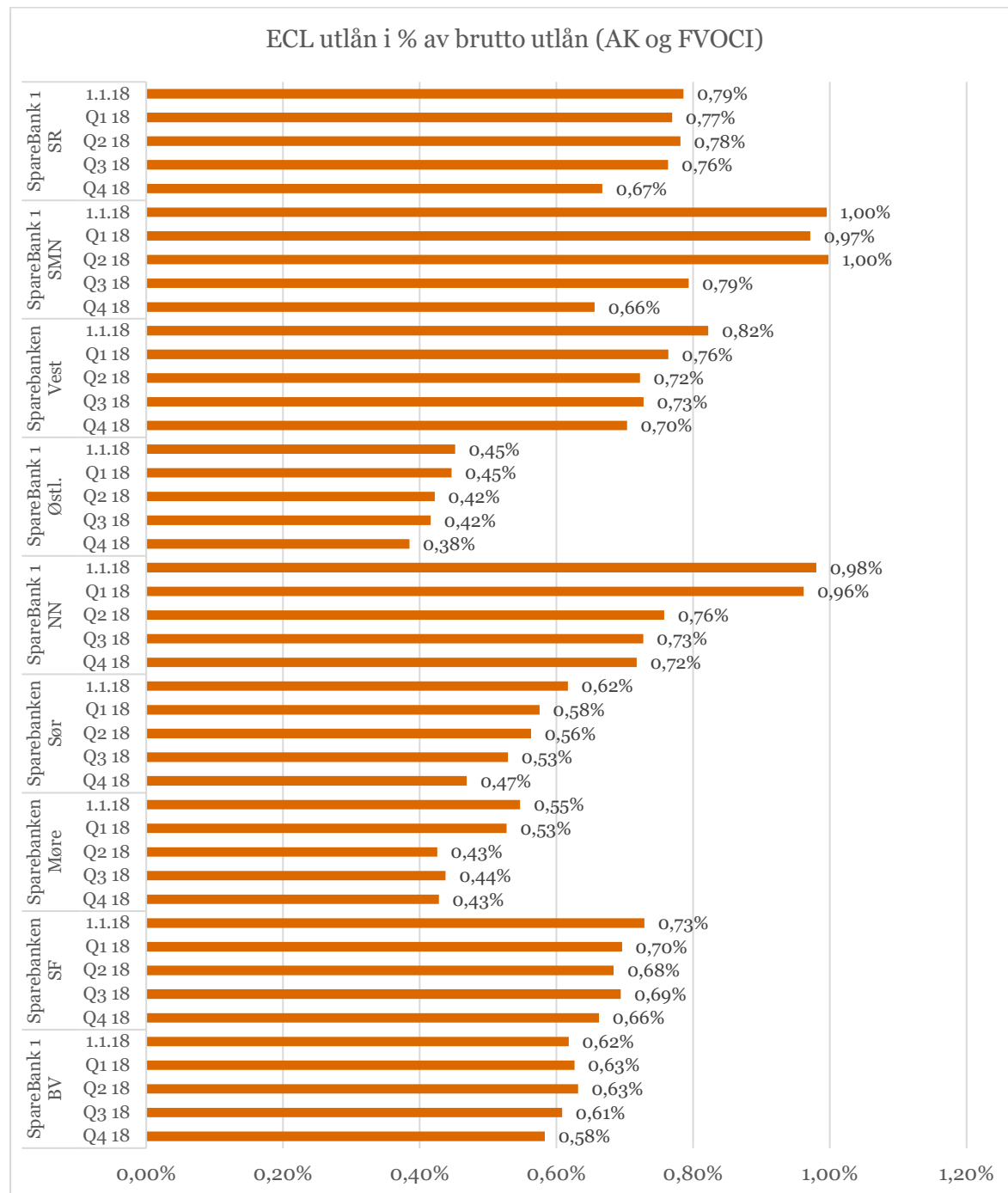
Sammenligner en figur 31 og figur 32 er det primært hos Indre Sogn Sparebank at vi ser de vesentligste forskjellene. I trinn 1 har andelen ECL utlån blitt redusert fra 18,4% til 10,2% mens andelen av brutto utlån i trinnet har økt fra 63,0% til 85,7%. I trinn 3 har andelen ECL utlån økt fra 54,9% til 75,9% mens andelen av brutto utlån i trinnet har vært tilnærmet uendret. Av Appendix 3 følger det at PCR PM i trinn 1 for Indre Sogn Sparebank har blitt redusert fra 0,2% per 1.1.2018 til 0,12% per 31.12.2018 mens PCR i trinn 3 har økt fra 7,85% per 1.1.2018 til 15,1% per 31.12.2018.

Figur 32 Brutto utlån BM fordelt per trinn

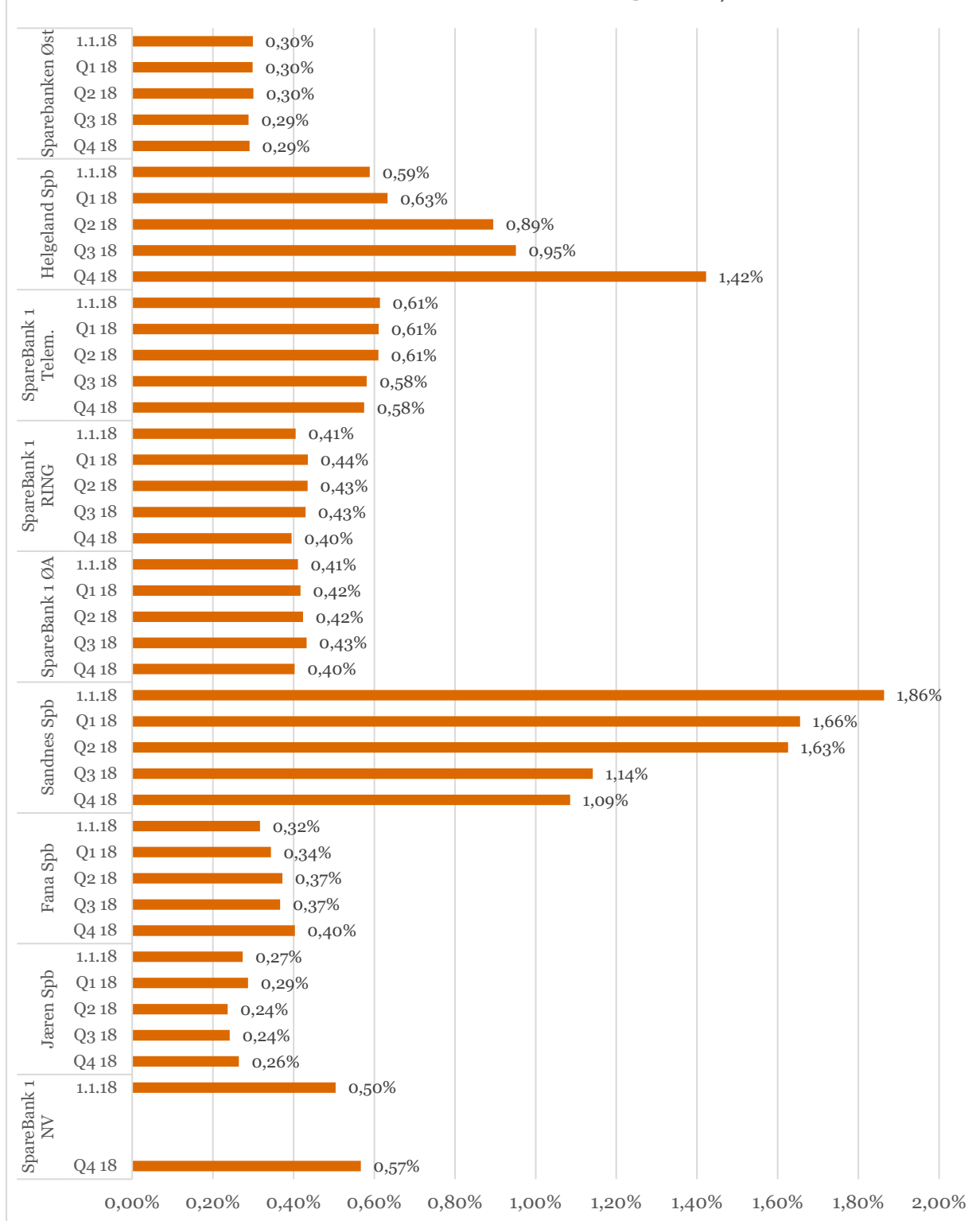
3.6 Utvikling i ECL-utlån i % av brutto utlån

Figur 33 viser kvartalsvis utviklingen i ECL utlån i % av brutto utlån (tapsavsetningsprosent) for perioden 1.1.2018 til 31.12.2018.

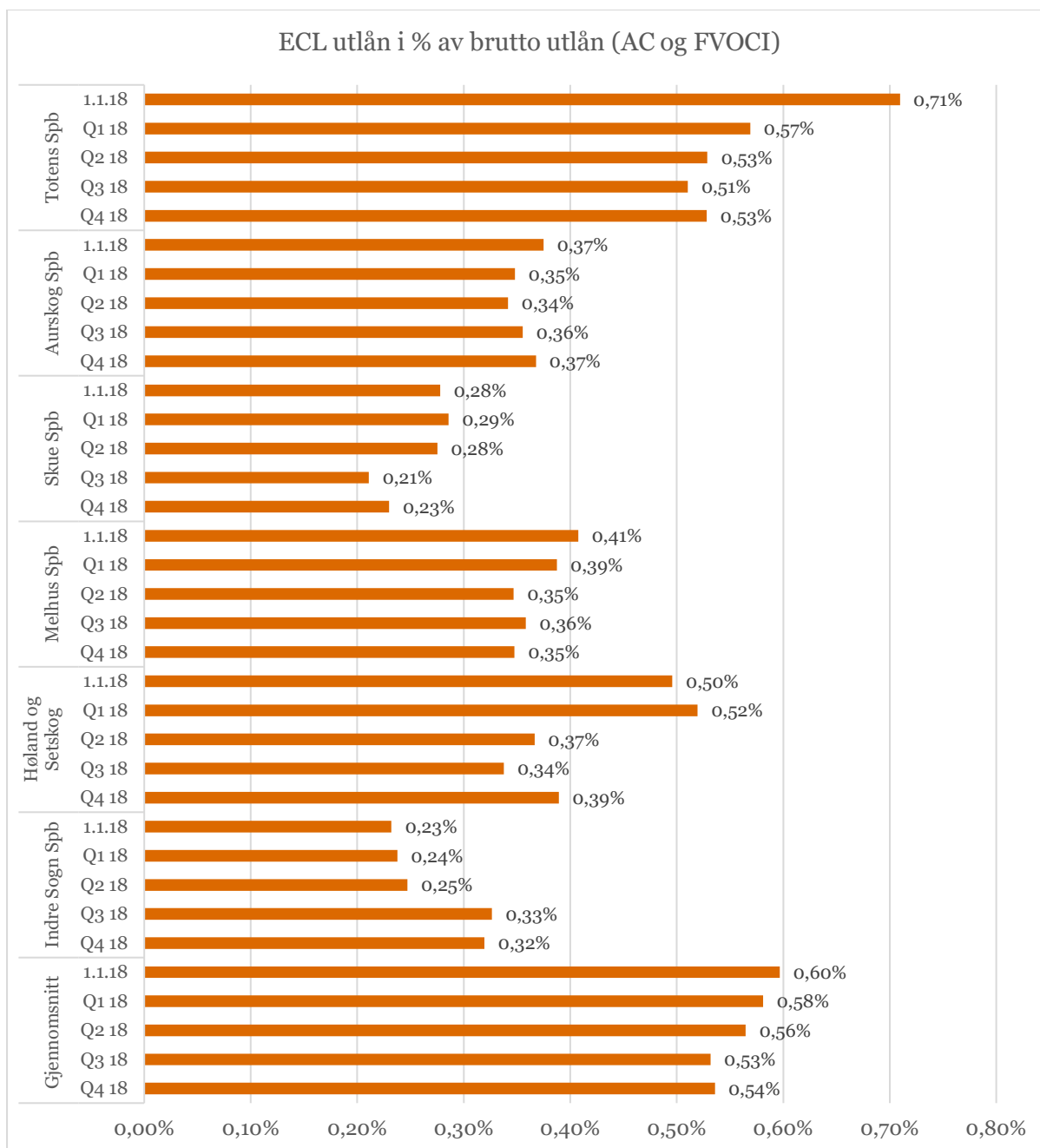

Figur 33 ECL utlån i % av brutto utlån (AC og FVOCI)

ECL utlån i % av brutto utlån (AC og FVOCI)

Forts. figur 33

Forts figur 33

Det følger av figuren at den gjennomsnittlige tapsavsetningsprosenten har vært fallende gjennom 2018 fra 0,6% per 1.1.2018 til 0,54% per 31.12.2018.

Videre ser vi av figuren at tapsavsetningsprosenten varierer mellom de ulike sparebankene hvilket reflekterer underliggende kredittrisiko i utlånsporteføljen.

Utviklingen vi så i figur 17 over for de enkelte sparebankene vil reflekteres i figur 33 ved at når brutto utlån øker prosentvis mer enn ECL utlån faller tapsavsetningsprosenten og vise versa.

For SpareBank 1 SMN (-29,5% i ECL utlån mot 6,6% i brutto utlån), SpareBank 1 Nord-Norge (-18,6% i ECL utlån mot 11,1% i brutto utlån) og Sandnes Sparebank (-40,2% i ECL utlån mot 2,7% i brutto utlån) ser vi en reduksjon i tapsavsetningsprosenten på henholdsvis

34bp (1,00% per 1.1.18 mot 0,66% per 31.12.2018), 26bp (0,98% per 1.1.18 mot 0,72% per 31.12.2018) og 77bp (1,86% per 1.1.18 mot 1,09% per 31.12.2018).

For Helgeland Sparebank (152,3% i ECL utlån mot 4,4% i brutto utlån) og Indre Sogn Sparebank (48,8% i ECL utlån mot 8,1% i brutto utlån) ser vi en økning i tapsavsetningsprosenten på henholdsvis 83bp (0,59% per 1.1.18 mot 1,42% per 31.12.2018), og 9bp (0,23% 1.1.18 mot 0,32% per 31.12.2018).

Disse sparebankene har således hatt svært ulik utvikling i kredittrisiko i den underliggende utlånsporteføljen hvor de største endringene er hos Helgeland Sparebank og Sandnes Sparebank.

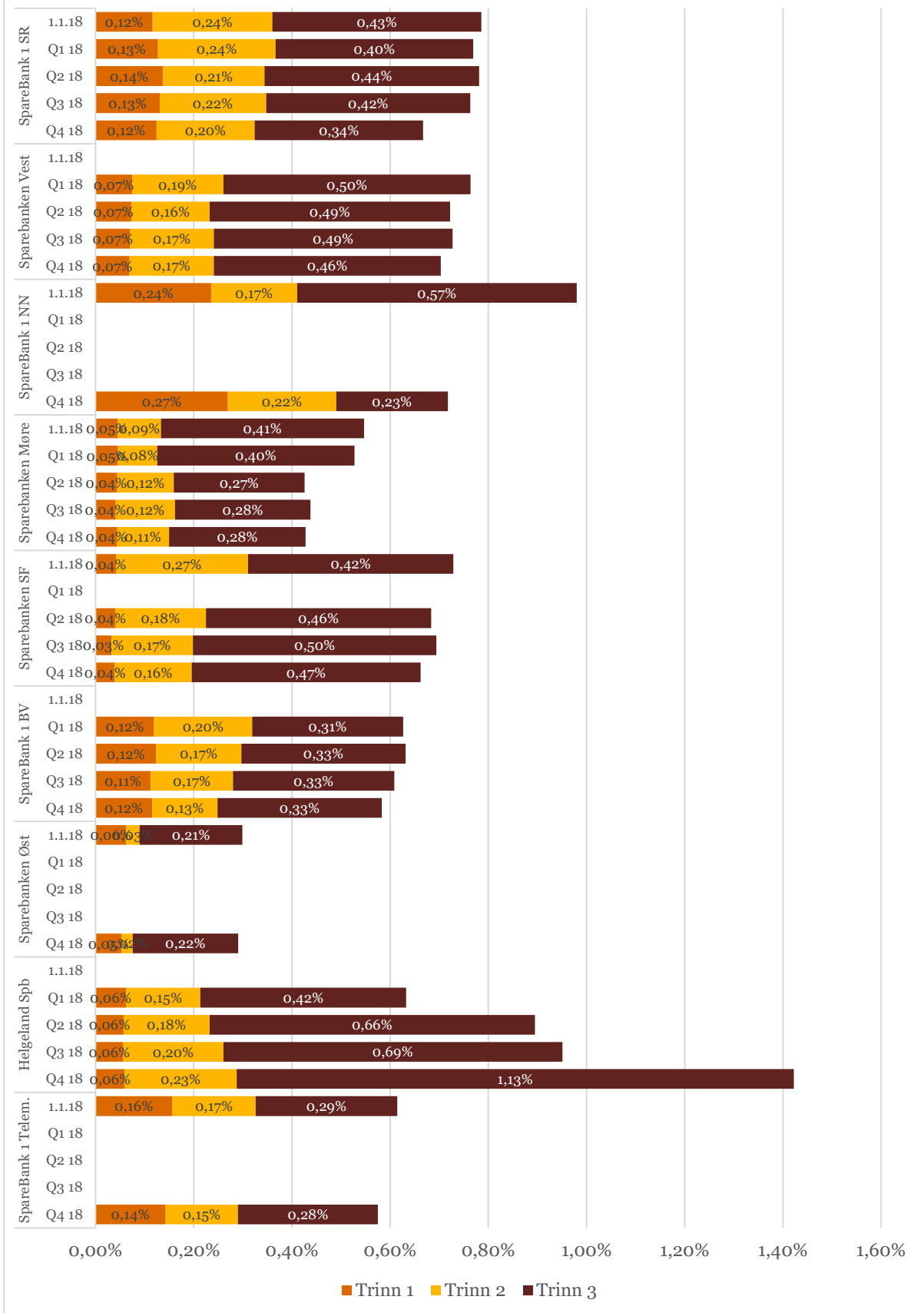
3.7 Utvikling i ECL utlån per trinn av totalt brutto utlån

Figur 34 under viser hvordan tapsavsetningsprosenten fordeler seg på de ulike trinnene (ECL utlån i % per trinn i forhold til brutto utlån), det vil si hvor mye det enkelte trinn bidrar til tapsprosenten. Analysen er naturlig nok avgrenset til de perioder og de banker som har gitt nødvendige noteopplysninger.

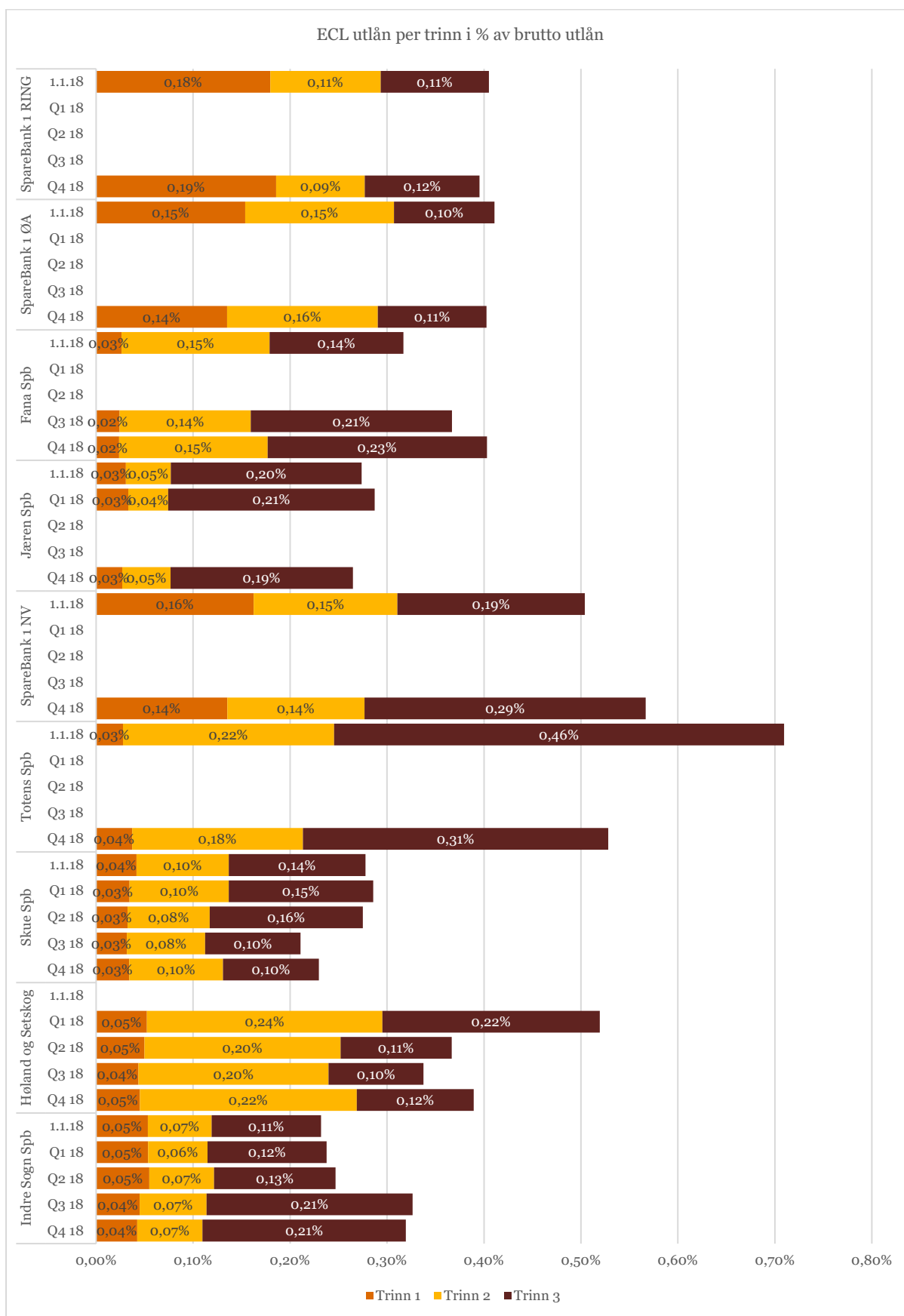
Som tidligere påpekt kan tapsavsetningsprosenten uttrykkes som summen av produktet av andel brutto utlån og PCR per trinn.

For Indre Sogn Sparebank som har hatt en økning i tapsavsetningsprosenten i 2018 på 9 bp følger det av figur 34 at økningen er relatert til trinn 3. Det følger videre av figur 28 og figur 22 at økningen er relatert til økt PCR i trinnet. Av Appendix 3 følger det at banken har hatt en økning i PCR i trinn 3 både for PM og BM dvs begge segmenter har bidratt til økningen.

ECL utlån per trinn i % av brutto utlån

Figur 34 ECL utlån per trinn i % av brutto utlån (AC og FVOCI)

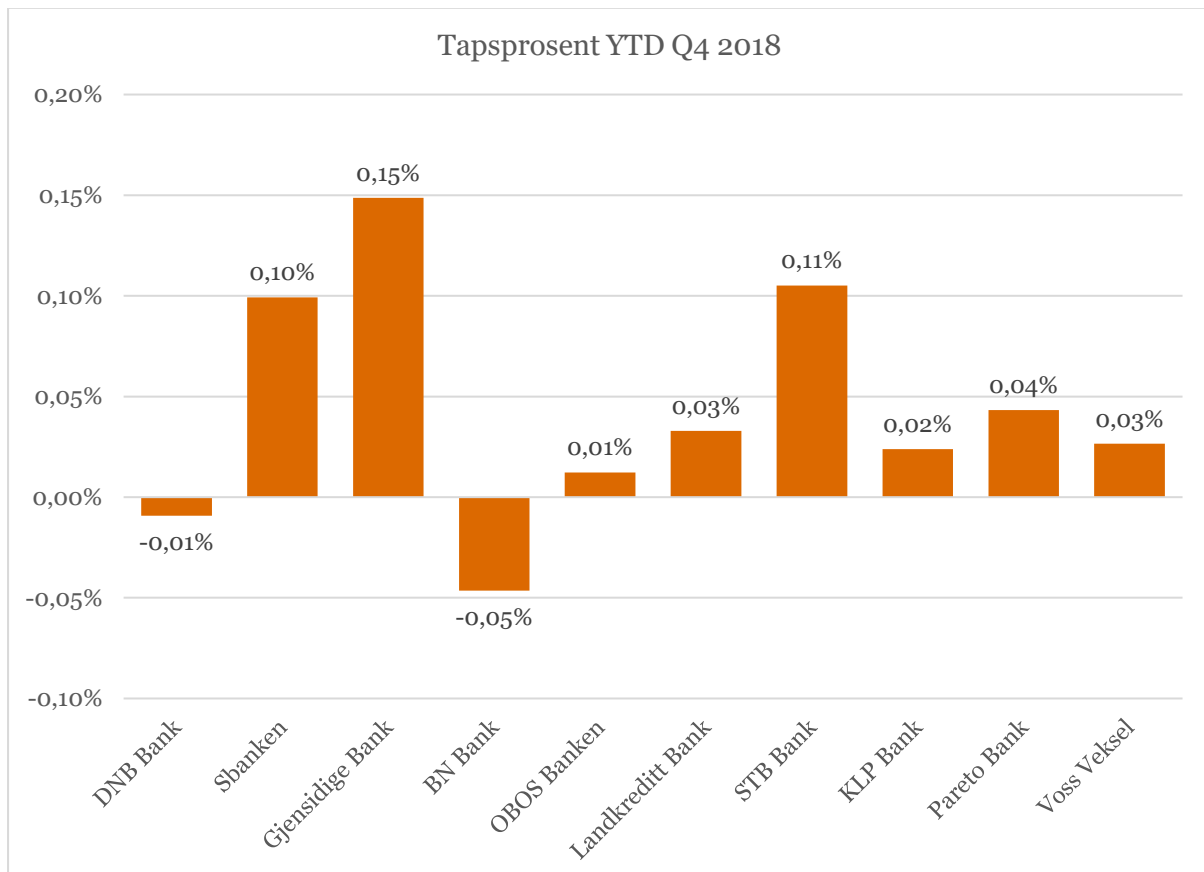

Forts. figur 34 ECL utlån per trinn i % av brutto utlån (AC og FVOCI)

4. Øvrige banker

4.1 Tapsprosent

Figur 35 viser tapsprosenten for 2018 for de ulike bankene.

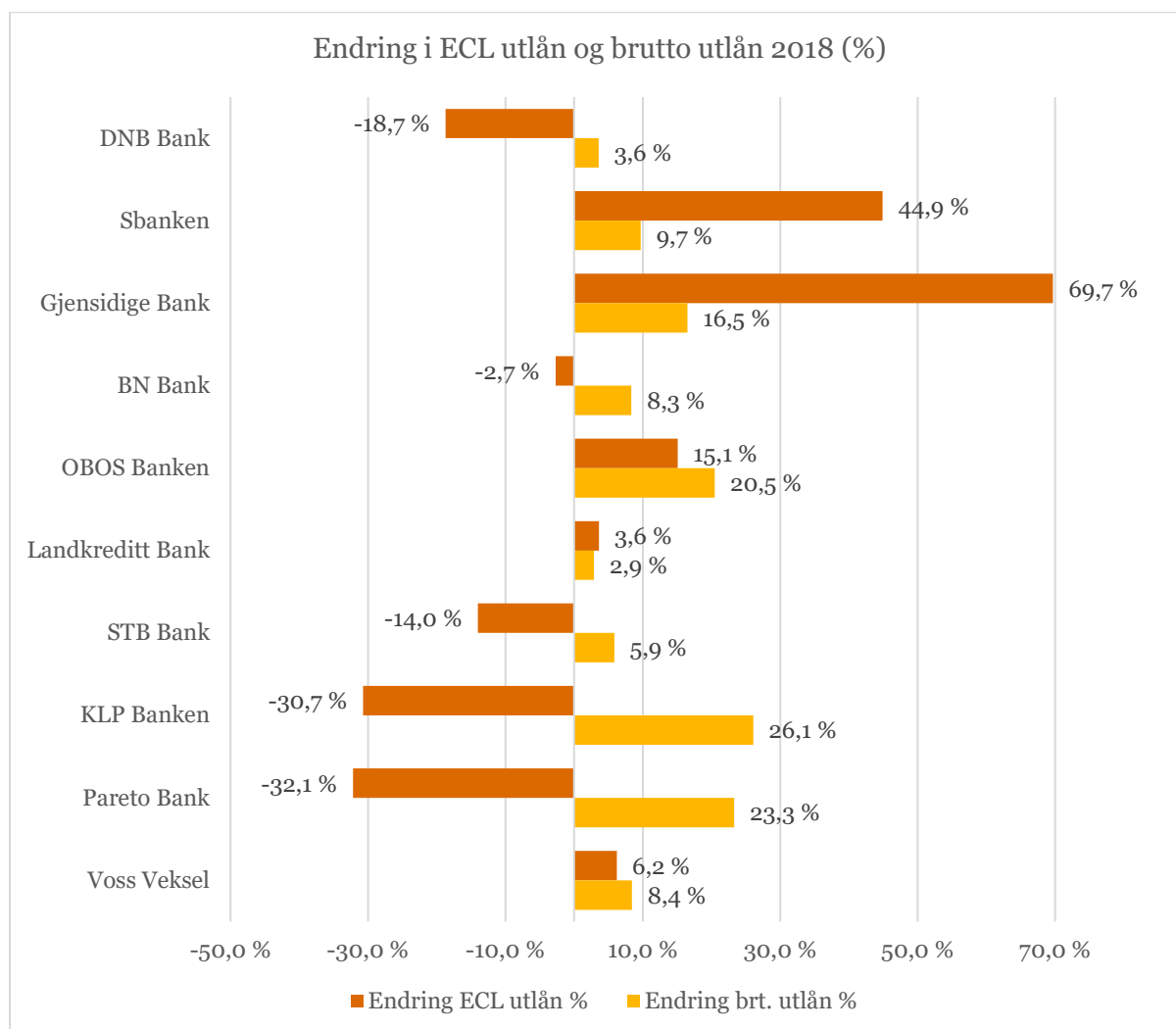

Figur 35 Tapsprosent 2018

Det følger av figuren at tapsprosenten varierer fra -0,05% for BN Bank til 0,15% for Gjensidige Bank. Gjennomsnittlig tapsprosent for 2018 utgjør 0,04%. Til sammenligning utgjorde gjennomsnittlig annualisert tapsprosent YTD Q3 2018 0,0%.

4.2 Endring i ECL utlån og brutto utlån

Figur 36 viser %-vis endring i ECL utlån og brutto utlån for 2018.

Figur 36 %-vis endring i ECL utlån og brutto utlån 2018

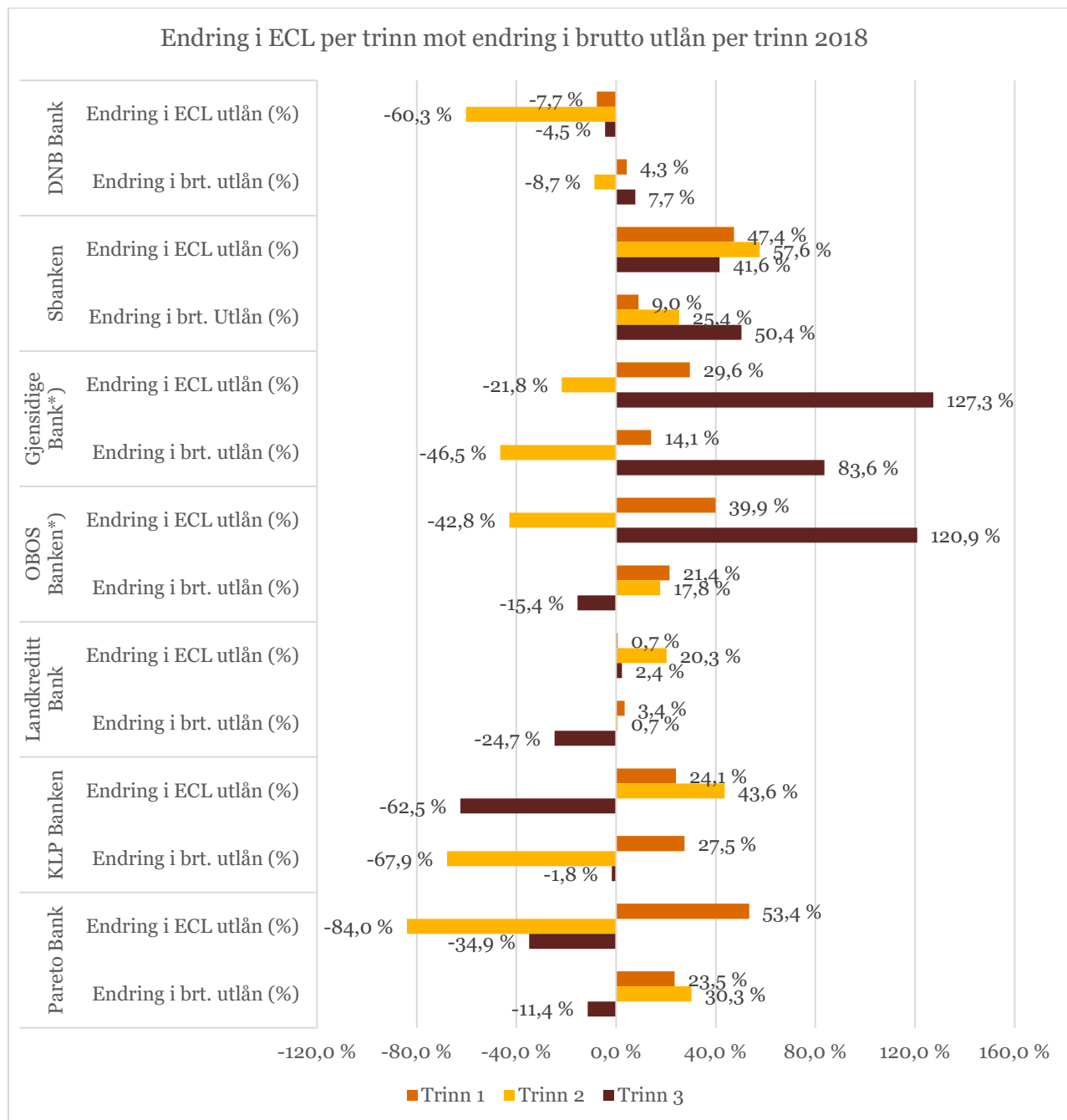
Det følger av figuren at endringen i ECL utlån for 2018 varierer sterkt mellom bankene, fra Pareto Bank som har hatt en endring i ECL utlån på – 32,1% til Gjensidige Bank som har hatt en endring i ECL utlån på 69,7%. Det følger videre av figuren at endringen i brutto utlån generelt ikke tilsvare endringen i ECL utlån. Både DnB Bank, BN Bank, Storebrand Bank, KLP Banken og Pareto Bank har reduserte tapsavsetninger kombinert med positiv utlånsvekst hvilket innebærer en betydelig reduksjon i tapsavsetningsprosenten (se kapittel 4.6).

For å få ett bedre grunnlag for å forstå sammenhengen mellom endringene i ECL utlån og tilhørende brutto utlån har vi sett på de tilsvarende endringene per trinn.

4.3 Endring i ECL utlån og brutto utlån i % per trinn

Figur 37 viser endringen i ECL utlån og brutto utlån for 2018 per trinn. Storebrand Bank har ikke gitt opplysninger om fordeling av ECL utlån per 1.1.2018. BN Bank og Voss Veksel og Landmannsbank har ikke opplyst om fordeling av brutto utlån hverken per 1.1.2018 eller 31.12.2018 og disse bankene er følgelig ikke med i analysen.

Figuren illustrer generelt at endringen i ECL utlån i ett trinn ikke motsvares av en tilsvarende endring i brutto utlån i det samme trinnet. I praksis betyr dette at PCR har endret seg i perioden og prosentvis mer desto større differansen mellom endringene er.

Figur 37 Endring i ECL utlån per trinn mot endring i brutto utlån per trinn 2018

*) Inneholder utlån målt til FVPL

DNB Bank har hatt en endring i ECL utlån i 2018 i trinn 2 på – 60,3% mot en endring i brutto utlån i trinn 2 på – 8,7%, hvilket innebærer en betydelig reduksjon av PCR i trinnet. Sbanken har hatt en endring i trinn 1 på 47,4% mot en endring på 9,0% i brutto utlån i trinnet, hvilket medfører en økning av PCR i trinnet.

OBOS Banken har hatt en endring i ECL utlån på -42,8% i trinn 2 mot en endring i brutto utlån på 17,8%. Videre har de hatt en økning i ECL i trinn 3 på 120,9% mot en endring i brutto utlån på -15,4%. reduksjon i 87,1% i trinn 3 mot en endring i brutto utlån på -34,8%. Dette tilsier en betydelig reduksjon av PCR trinn 2 og en betydelig økning av PCR i trinn 3.

KLP Banken har hatt en endring i ECL utlån i trinn 2 på 43,6% mot en endring i brutto utlån på -67,9%. Videre har de hatt en endring i ECL utlån på -62,5 % i trinn 3 mot en endring i brutto utlån på -1,8%. Dette tilsier en betydelig økning av PCR trinn 2 og en betydelig reduksjon av PCR i trinn 3.

Pareto Bank har hatt en endring i ECL utlån i trinn 2 på -84,0% mot en økning i brutto utlån på 30,3% hvilket betydelig reduksjon av PCR i trinn 2.

En kan konstatere at enkelte endringer er betydelige hvilket understøtter behovet for kvalitativ informasjon i notene.

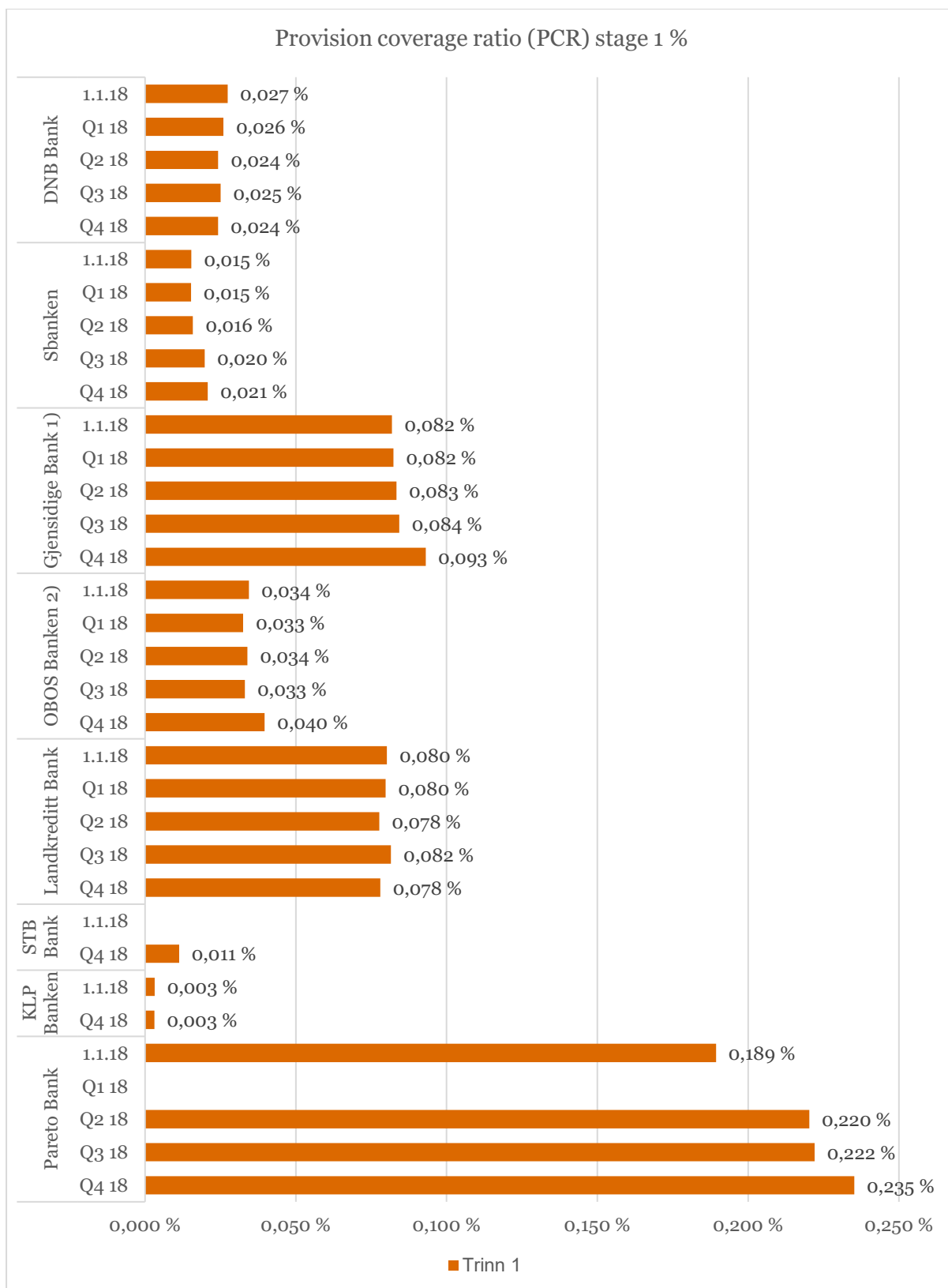
4.4 Utviklingen i tapsavsetningsprosenten per trinn (PCR per stage)

Figurene 38 til 41 viser tapsavsetningsprosenten per trinn («provision coverage ratio per stage»). I tillegg har vi vist tapsavsetningsprosenten for «ikke misligholdte» utlån dvs PCR for trinn 1 og trinn 2 samlet. Som tidligere beskrevet representerer tallene ECL i % per brutto utlånskroner i det enkelte trinn.

Det følger av figurene at utviklingen i PCR i de ulike trinnene er konsistent med diskusjonen i kapittel 4.3.

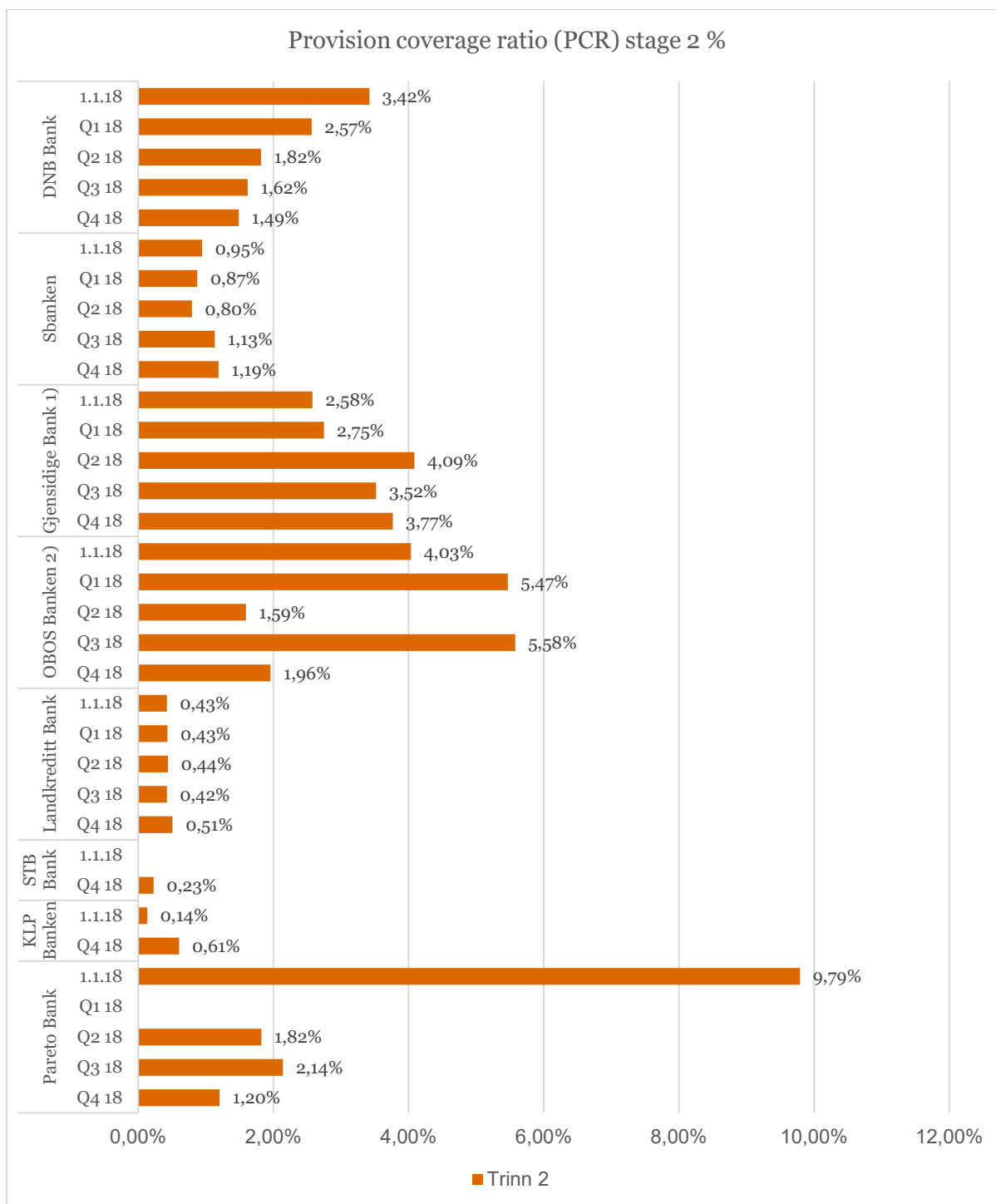
Figur 38 viser PCR for trinn 1. Trinn 1 representerer friske lån hvor ECL beregnes basert på 12mnd PD (forventet mislighold som skal inntreffe de kommende 12 månedene). Figuren viser at nivået på PCR i trinnet ligger rimelig stabilt for de respektive bankene. Det følger videre av figuren at Pareto Bank har en vesentlig høyere PCR enn de andre bankene. Banken har en PCR i trinn 1 per 31.12.2018 på 0,235% hvilket er betydelig høyere enn gjennomsnittet for alle bankene på 0,063%. Pareto Bank har således lagt til grunn en betydelig høyere PDxLGD sammenlignet med samtlige andre banker.

Videre ser vi av figuren at PCR for Sbanken har økt fra 0,015% per 1.1.2018 til 0,021% per 31.12.2018 hvilket er konsistent med vår observasjon i kapittel 4.3.

Figur 38 PCR trinn 1

- 1) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 1 784 dvs 3,9%, mnok 1 799 dvs. 3,8% av brutto utlån per Q1 18, mnok 1 616 dvs. 3,4% av brutto utlån per Q2 18 og mnok 1807 dvs. 3,7% av brutto utlån per Q3 18. Per 31.12.18 har ikke banken utlån til FVPL.
- 2) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 300 dvs 1,0% per 1.1.18, mnok 382 dvs. 1,3 % av brutto utlån per Q1 18, mnok 427 dvs. 1,3% av brutto utlån per Q2 18, mnok 482 dvs. 1,4% av brutto utlån per Q3 18 og mnok 597 dvs 1,7% av brutto utlån per 31.12.18.

Figur 39 PCR trinn 2

- 1) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 1 784 dvs 3,9%, mnok 1 799 dvs. 3,8% av brutto utlån per Q1 18, mnok 1 616 dvs. 3,4% av brutto utlån per Q2 18 og mnok 1807 dvs. 3,7% av brutto utlån per Q3 18. Per 31.12.18 har ikke banken utlån til FVPL.
- 2) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 300 dvs 1,0% per 1.1.18, mnok 382 dvs. 1,3 % av brutto utlån per Q1 18, mnok 427 dvs. 1,3% av brutto utlån per Q2 18, mnok 482 dvs. 1,4% av brutto utlån per Q3 18 og mnok 597 dvs 1,7% av brutto utlån per 31.12.18.

Gjennomsnittlig PCR i trinn 2 ligger på 1,37% per 31.12.2018. Per 31.12.2018 er også Storebrand Bank inkludert i gjennomsnittet. Til sammenligning utgjorde gjennomsnittlig PCR 2,4% per Q3 2018 og 1,76% per Q2 2018. Det følger av figuren at endringen primært er avledet fra OBOS Banken som har en reduksjon i PCR i trinnet på nærmere 3,6% (5,58% per Q3 2018 til 1,96% per 31.12.2018). Det følger videre av figuren at OBOS Banken har hatt store variasjoner i PCR i trinnet gjennom året. Av figuren følger det at PCR per Q1 2018

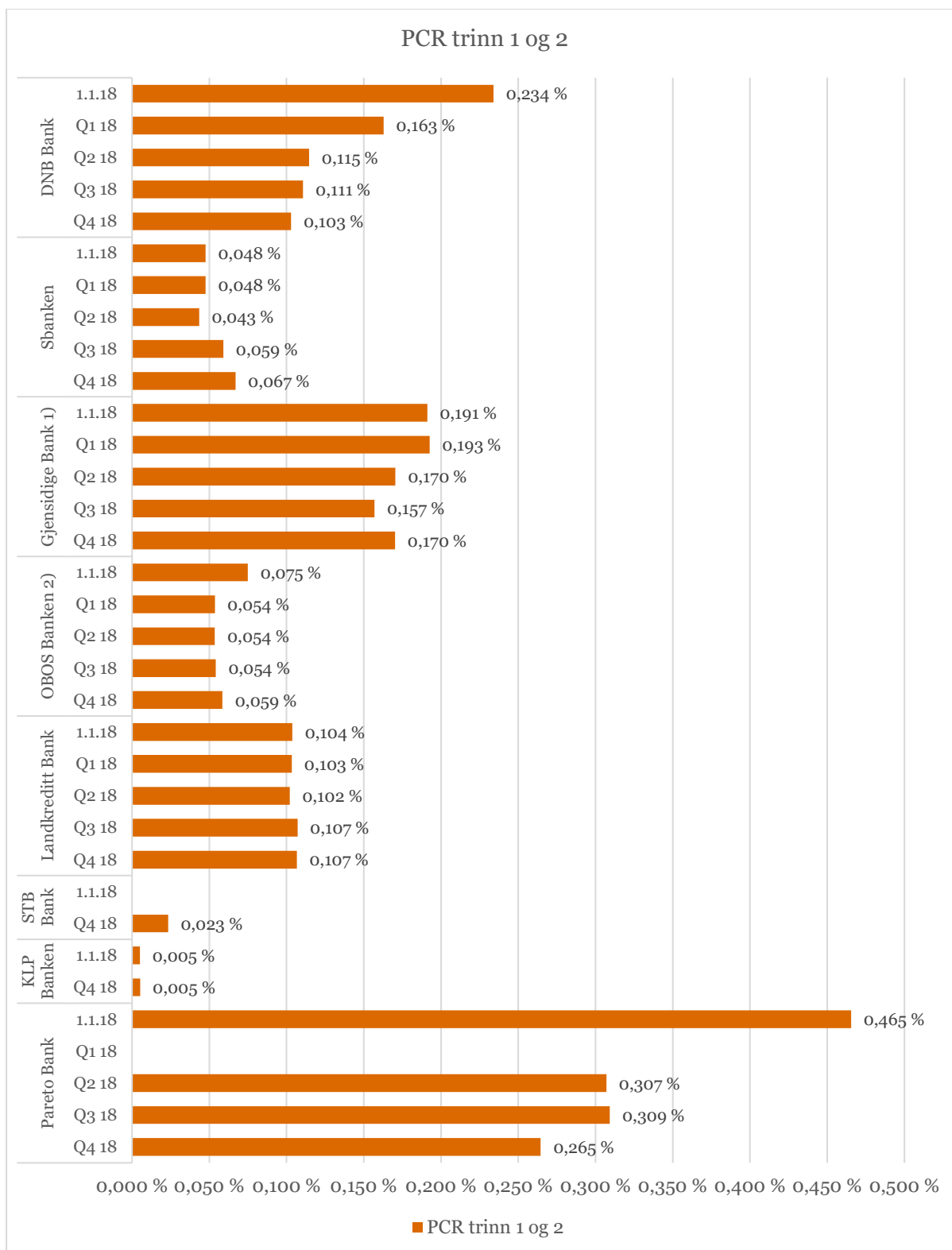
utgjorde 5,47% mot 1,59% per Q2 2018. Deretter øker PCR til 5,58% ved utgangen av Q3 2018. Av delårsrapportene følger det at tapsavsetningen både i Q2 2018 og Q3 2018 i sin helhet stort sett er relatert til PM bolig (96,4% i Q2 18 og 97,6% i Q3 18). At PCR innenfor dette segmentet skal være gjenstand for slike svingninger kunne med fordel vært supplert med kvalitativ informasjon spesielt da det følger av delårsrapportene at det ikke har vært noen endringer i risikomodell/parametere i perioden.

Videre følger det av figuren at PCR for DnB Bank har falt fra 3,42% per 1.1.2018 til 1,49% per 31.12.2018, KLP Banken har hatt en økning i PCR fra 0,14% per 1.1.2018 til 0,61% per 31.12.2018 og Pareto Bank har hatt en reduksjon i PCR fra 9,79% til 1,20% per 31.12.2018. Denne utviklingen er konsistent med våre observasjoner knyttet til figur 37.

Figur 40 viser PCR for trinn 1 og trinn 2 samlet. Den viser hva bankene har i samlede tapsavsetninger i % av brutto «ikke misligholdte» utlån.

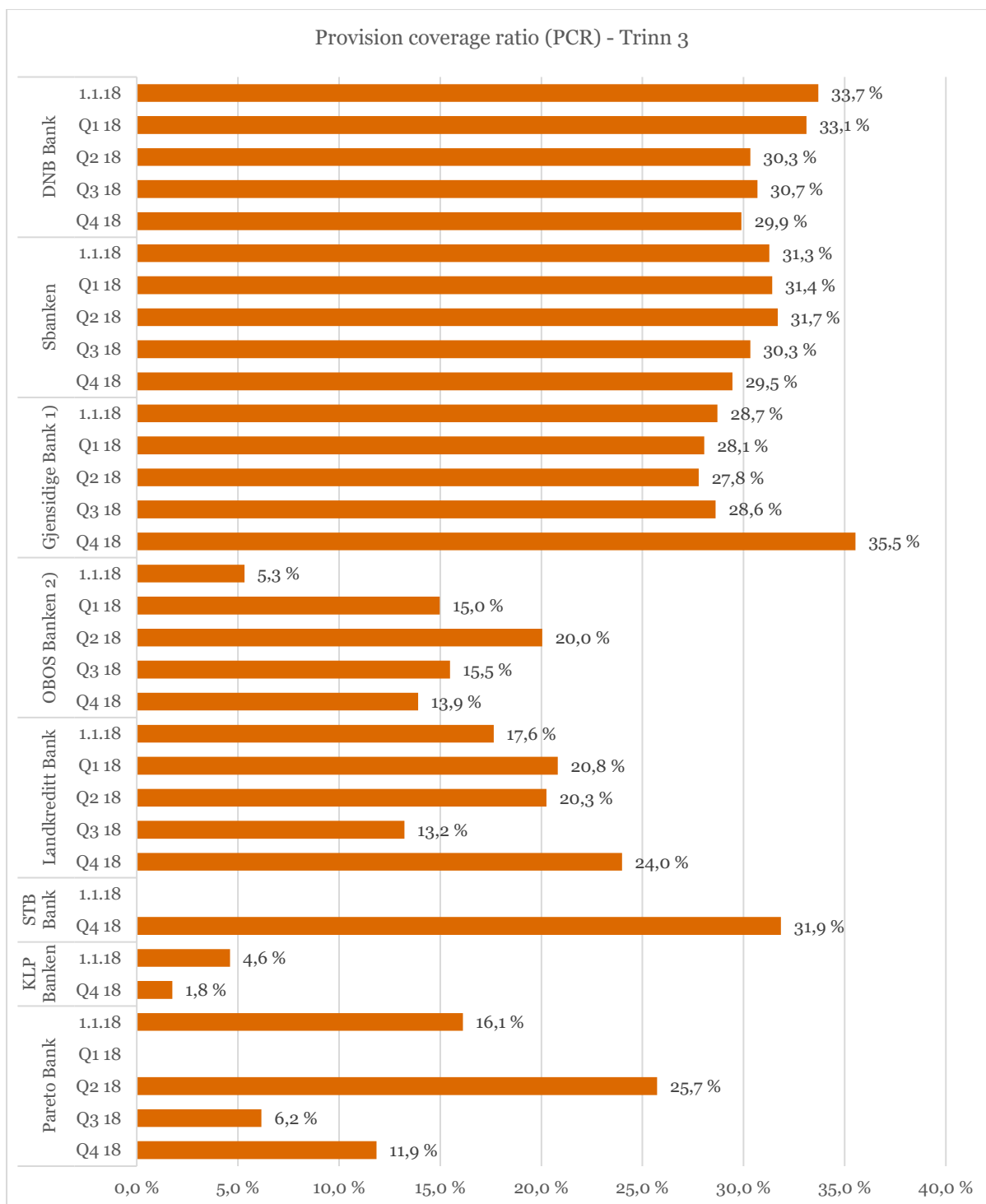
Per 31.12.18 utgjør gjennomsnittlig PCR 0,1%. Figuren viser at variasjonene vi observerte i figurene over jevnes til dels ut når en ser på tapsavsetningsnivået for trinn 1 og 2 samlet.

Spesielt er dette fremtredende for OBOS Banken hvor PCR er rimelig stabil fra Q1 2018 til 31.12.2018.

Figur 40 PCR trinn 1 og trinn 2

- 1) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 1 784 dvs 3,9%, mnok 1 799 dvs. 3,8% av brutto utlån per Q1 18, mnok 1 616 dvs. 3,4% av brutto utlån per Q2 18 og mnok 1807 dvs. 3,7% av brutto utlån per Q3 18. Per 31.12.18 har ikke banken utlån til FVPL.
- 2) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 300 dvs 1,0% per 1.1.18, mnok 382 dvs. 1,3 % av brutto utlån per Q1 18, mnok 427 dvs. 1,3% av brutto utlån per Q2 18, mnok 482 dvs. 1,4% av brutto utlån per Q3 18 og mnok 597 dvs 1,7% av brutto utlån per 31.12.18.

Figur 41 PCR trinn 3

- 1) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 1 784 dvs 3,9%, mnok 1 799 dvs. 3,8% av brutto utlån per Q1 18, mnok 1 616 dvs. 3,4% av brutto utlån per Q2 18 og mnok 1807 dvs. 3,7% av brutto utlån per Q3 18. Per 31.12.18 har ikke banken utlån til FVPL.
- 2) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 300 dvs 1,0% per 1.1.18, mnok 382 dvs. 1,3 % av brutto utlån per Q1 18, mnok 427 dvs. 1,3% av brutto utlån per Q2 18, mnok 482 dvs. 1,4% av brutto utlån per Q3 18 og mnok 597 dvs 1,7% av brutto utlån per 31.12.18.

Gjennomsnittlig PCR i trinn 3 utgjør 22,3% per 31.12.2018. Gjennomsnittlig PCR i trinn 3 ekskl. Storebrand Bank utgjør 20,9% mot 20,6% per Q3 2018 og 19,6% per 1.1 2018. Det følger av figuren at PCR varierer mellom bankene hvilket reflekterer ulike LGD for den underliggende utlånsporteføljen som helhet. For DNB Bank, Sbanken og Gjensidige Bank følger det av figuren at PCR er rimelig stabil over tid.

For de øvrige bankene er det til dels store endringer. OBOS Banken har hatt en økning i PCR på 8,6% for året (13,9% per 31.12.2018 mot 5,3% per 1.1.2018). Dette er konsistent med bevegelsene i henholdsvis ECL utlån og brutto utlån i figur 37. Av årsrapporten fremgår det at endringen primært er drevet av en økning i ECL knyttet til PM bolig (økt med 112 %). Dette innebærer at LGD knyttet til PM boliglån må ha hatt en vesentlig økning i 2018 gitt at det i henhold til årsrapporten ikke har vært noen endringer i risikomodell/parametere.

OBOS Banken har også store variasjoner. Av figuren følger det at PCR utgjorde 5,3% per 1.1.2018, 15,0% per Q1 2018, 20,0% per Q2 2018 og 15,5% per Q3 2018.

Av andre større endringer merker vi oss at Landkreditt Bank har hatt en økning i PCR på 6,4% for året (24,0% per 31.12.2018 mot 17,6% per 1.1.2018). I forhold til Q3 2018 er økningen på hele 10,4%. Det følger videre av figuren at det har vært til dels store svingninger i PCR gjennom året.

Vedrørende Landkreditt Bank fremgikk det av figur 37 at endringen brutto utlån utgjorde -24,7% mot en økning i ECL på 2,4%. Av årsrapporten fremgår det at endringene i sin «helhet» kan tilskrives bedriftsmarkedet. Det følger videre av årsrapporten at det ikke har vært noen endringer i risikomodell/parametre, hvilket tilsier at svingningene i PCR er relatert til svingninger i LGD i utlånsmassen som migrerer ut og inn av trinn 3. Banken har for øvrig definert PM og BM som 2 ulike klasser og det følger av Appendix 4 at endringen i PCR primært er relatert til BM som har økt fra 17,6% per 1.1.2018 til 24,8% per 31.12.2018.

Vedrørende Pareto Bank følger det av årsrapporten at økningen i PCR fra Q3 2018 er relatert til økte tapsavsetninger knyttet til enkeltengasjementer innenfor eiendom.

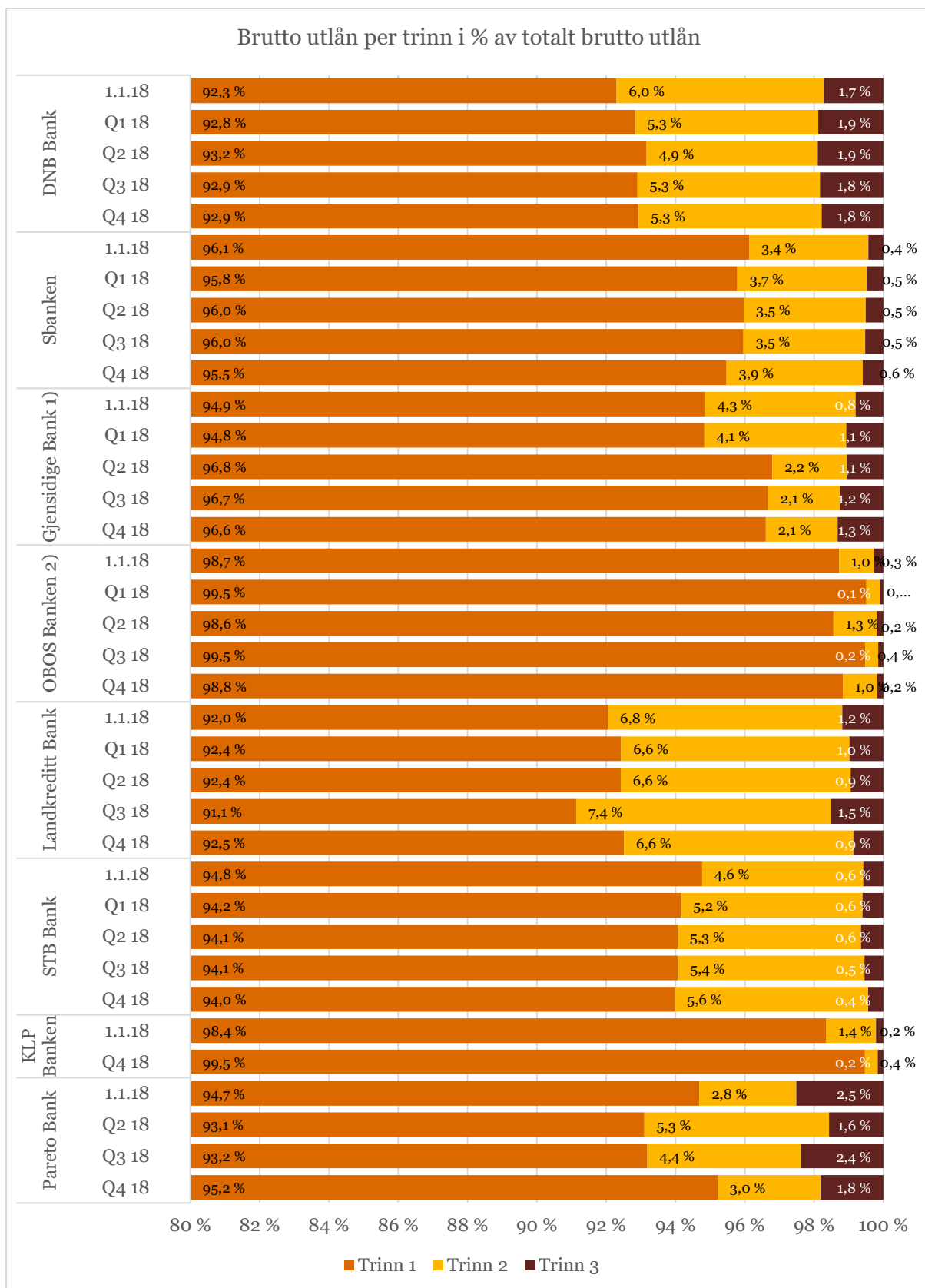
4.5 Fordeling av ECL utlån og brutto utlån per trinn

Figur 42 og figur 43 viser fordelingen av ECL utlån per trinn og brutto utlån per trinn. Banker som ikke har opplyst om brutto utlån per trinn eller ECL utlån per trinn er ikke med i analysen. Det følger av figurene at fordelingen av ECL utlån per trinn i % av total ECL utlån og brutto utlån per trinn i % av totalt brutto utlån varierer mellom bankene. Det følger videre av figur 42 at fordelingen av brutto utlån for de ulike bankene på de ulike trinnene er rimelig stabilt i perioden med unntak av Gjensidige Bank som har en økning i andel av brutto utlån i trinn 1 fra Q1 2018 til Q2 2018 med en tilsvarende reduksjon av andel brutto utlån i trinn 2.

OBOS banken og KLP Banken har gjennomgående den høyeste andelen av brutto utlån i trinn 1 og gjennomgående laveste andelen av brutto utlån både i trinn 2 og trinn 3 hvilket er med på underbygge den gjennomgående lave tapsavsetningsprosenten jf. figur 44.

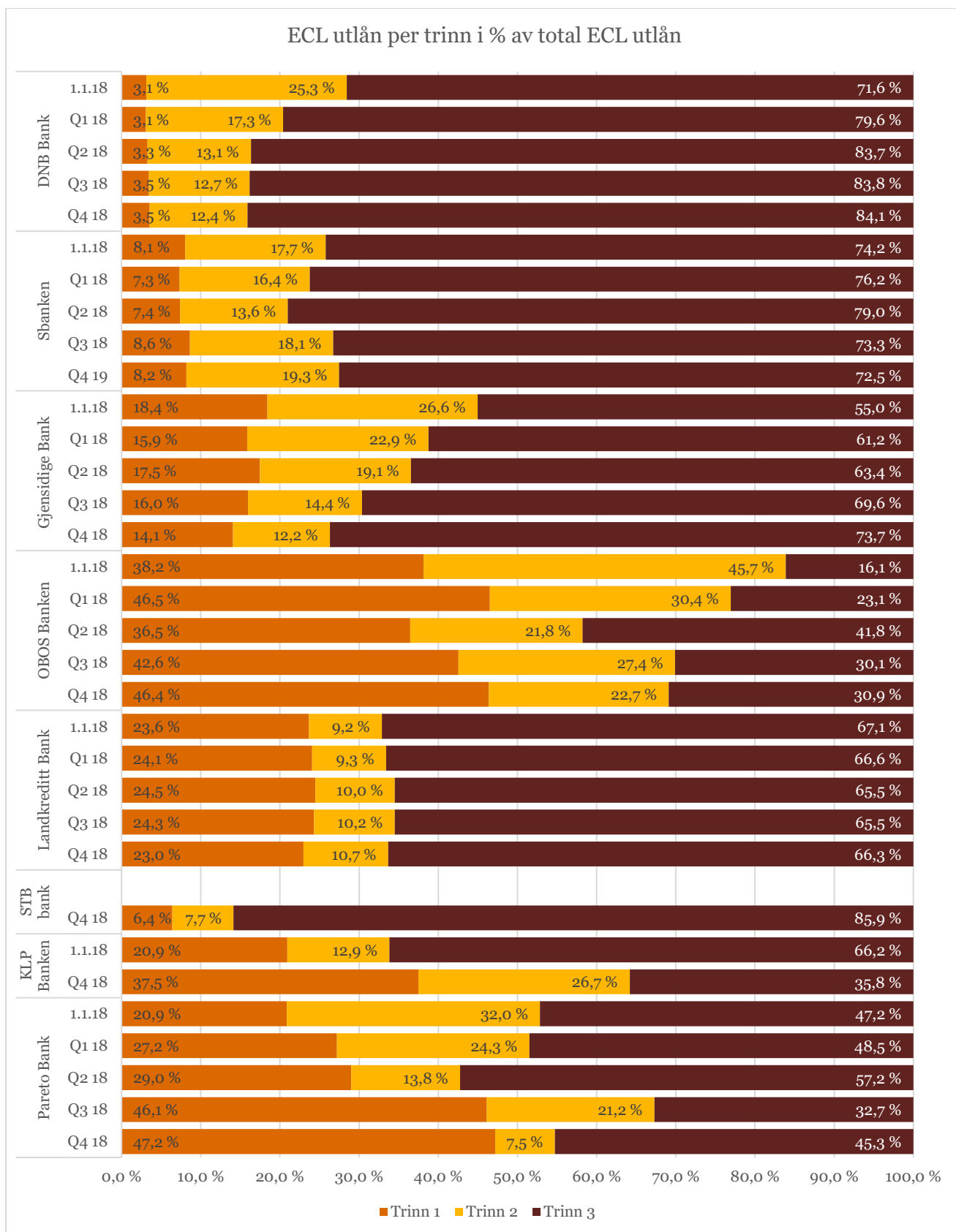
DNB Bank har til sammenligning gjennomgående høyest andel av brutto utlån i trinn 3 men også gjennomgående høy andel av ECL i trinn 3.

Videre ser vi at utviklingen i ECL utlån per trinn i % av total ECL utlån nødvendigvis ikke alltid har samme trend som utviklingen i brutto utlån per trinn i % av totalt brutto utlån. Det vil si en økende andel av brutto utlån i ett trinn nødvendigvis ikke impliserer en tilsvarende eller økende andel av ECL utlån i det samme trinnet. Vi ser for eksempel at Pareto Bank har hatt en økning i andelen av brutto utlån i trinn 1 fra 94,7% per 1.1.2018 til 95,2% per 31.12.2018 har de i samme periode hatt en økning i andel ECL i trinn 1 fra 20,9% til 47,2%. Effekten av dette ser vi igjen i PCR for disse trinnene.

Figur 42 Brutto utlån fordelt per trinn

- 1) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 1 784 dvs 3,9%, mnok 1 799 dvs. 3,8% av brutto utlån per Q1 18, mnok 1 616 dvs. 3,4% av brutto utlån per Q2 18 og mnok 1807 dvs. 3,7% av brutto utlån per Q3 18. Per 31.12.18 har ikke banken utlån til FVPL.
- 2) Brutto utlån inkluderer fastrenteutlån til FVPL med mnok 300 dvs 1,0% per 1.1.18, mnok 382 dvs. 1,3 % av brutto utlån per Q1 18, mnok 427 dvs. 1,3% av brutto utlån per Q2 18, mnok 482 dvs. 1,4% av brutto utlån per Q3 18 og mnok 597 dvs 1,7% av brutto utlån per 31.12.18.

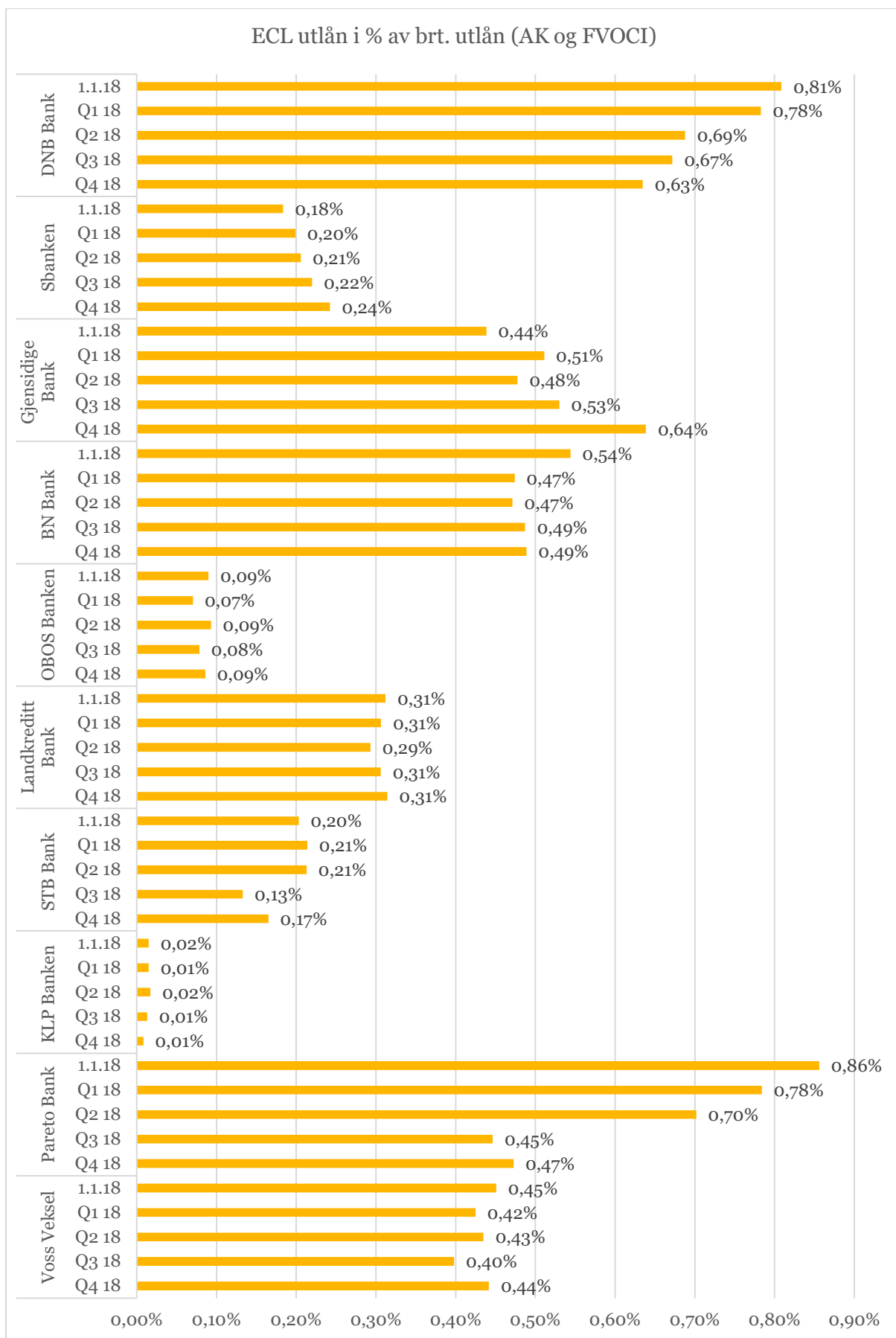
Figur 43 Fordeling av ECL utlån per trinn

4.6 Utvikling i ECL utlån i % av brutto utlån

Figur 44 under viser kvartalsvis utviklingen i ECL utlån i % av brutto utlån (tapsavsetningsprosent) for året 2018. Den gjennomsnittlige tapsavsetningsprosenten har falt fra 0,39% per 1.1.2018 til 0,35% per 31.12.2018. Sammenlignet med Q3 2018 har den økt med 2 bp (0,33% per Q3 2018 til 0,35% per 31.12.2018). Dette er konsistent med utviklingen vi så for sparebankene. Tapsavsetningsprosenten er redusert for samtlige av bankene med unntak av Sbanken og Gjensidige Bank.

Videre viser figuren at tapsavsetningsprosenten varierer betydelig mellom de ulike bankene fra DNB Bank som har en tapsavsetningsprosent på 0,63% per 31.12.2018 til KLP Banken som har en tapsavsetningsprosent på 0,01% per 31.12.2018. Disse variasjonene vil naturlig nok reflektere sammensetningen og kredittrisikokvaliteten på den underliggende utlånsporteføljen og viser at disse bankene er vidt forskjellige. Sbanken er for eksempel en ren PM bank slik at det blir mer reelt å sammenligne tapsavsetningsprosenten med tilsvarende tapsavsetningsprosenter for PM hos sparebankene. Dette er også tilfelle for Storebrand Bank hvor brutto utlån BM utgjør mnok 29 av totalt 28,3 mrd. Av totale tapsavsetninger på mnok 46,8 er imidlertid mnok 11,7 relatert til BM. Tapsavsetningsprosenten for PM utgjør 0,12% hvilket kan sammenlignes med sparebankene i undersøkelsen. I Appendix 4 har vi beregnet forholdstall for øvrige banker knyttet til utenombalanseposter, PM og BM og for totale brutto beløp.

Utviklingen vi så i figur 36 reflekteres naturlig nok i figuren under ved at når brutto utlån øker prosentvis mer enn ECL utlån faller tapsavsetningsprosenten og vise versa. For Pareto Bank og KLP Banken som begge hadde store negative endringer i ECL utlån sammenstilt med en positiv økning i brutto utlån faller tapsavsetningsprosenten fra 1.1.18 til 31.12.18 fra henholdsvis 0,86% til 0,47% og fra 0,02% til 0,01 %.

Figur 44 ECL utlån i % av brutto utlån (AC og FVOCI)

4.7 Utvikling i ECL utlån per trinn av brutto utlån

Figur 45 under viser hvordan tapsavsetningsprosenten fordeler seg på de ulike trinnene (ECL utlån i % per trinn i forhold til brutto utlån), det vil si hvor mye det enkelte trinn bidrar til tapsprosenten. Storebrand Bank har kun opplyst om ECL utlån fordelt per trinn per 31.12.2018. KLP Banken har opplyst om fordeling av ECL utlån per 1.1.2018 og 31.12.2018. Disse tallene er imidlertid så små at vi har utelatt de.

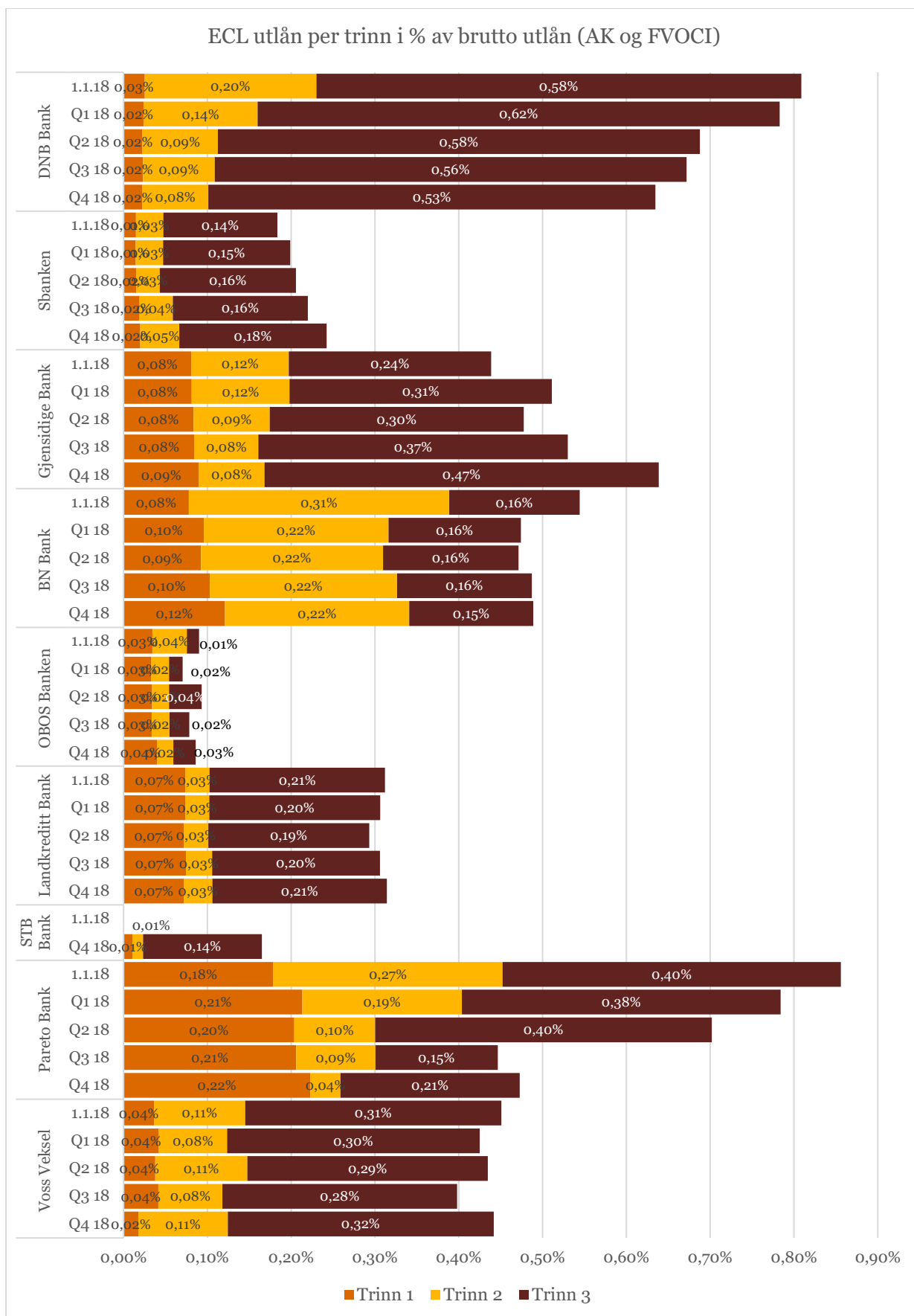
Den gjennomsnittlige tapsavsetningsprosenten har falt med 4 bp (0,39% per 1.1.2018 til 0,35% per 31.12.2018) for året 2018. Endringen er primært relatert til trinn 2 med -6bp (0,14% per 1.1.2018 til 0,08% per 31.12.2018). Fra Q3 2018 til 31.12.2018 har den gjennomsnittlige tapsavsetningsprosenten økt med 2bp (0,33% per Q3 2018 til 0,35% per 31.12.2018). Endringen er primært relatert til trinn 3 med 2bp (0,24% per Q3 2018 til 0,26% per 31.12.2018).

Som tidligere beskrevet kan størrelsen og utviklingen i tapsavsetningsprosenten forklares ved å se på utviklingen av summen av produktene av andelen av brutto utlån per trinn multiplisert med PCR i trinnet.

Av figur 33 fremgikk det at Pareto Bank sammen med KLP Banken har hatt den største endringen i tapsavsetningsprosent for året 2018. Denne utgjorde 0,86% per 1.1.2018 mot 0,47% per 31.12.2018. Av figur 45 følger det at denne er drevet av en sterk reduksjon i trinn 3 hvor ECL utlån i % av brutto utlån har falt fra 0,40% per 1.1.2018 til 0,21% per 31.12.2018 og av en reduksjon i trinn 2 hvor ECL utlån i % av brutto utlån har falt fra 0,27% til 0,04%. Av figur 39, figur 41 og figur 42 ser vi at denne alene er drevet av betydelig lavere PCR i trinn 3 (utviklingen i andel utlån bidrar isolert til en økning).

DNB Bank har hatt en reduksjon i tapsavsetningsprosenten på 14bp (0,81% per 1.1.2018 til 0,67% per Q3 2018). Av figur 34 følger det av denne primært er relatert til trinn 2 hvor ECL utlån av brutto utlån har falt med 11bp (0,20% per 1.1.2018 til 0,09% per Q3 2018). Av figur 29 og figur 31 ser vi at for trinn 2 er denne drevet av en betydelig lavere PCR mens for trinn 3 er den både drevet av lavere PCR men også av en reduksjon i andel brutto utlån i trinnet.

I Appendix 4 har vi vist hvordan tapsavsetningsprosenten fremkommer som en funksjon av disse variablene for de ulike bankene.

Figur 45 ECL utlån per trinn i % av brutto utlån (AC og FVOCI)

Appendix

Appendix 1: Oversikt over banker i undersøkelsen

	Navn	Forkortelse	Forvaltningskapital (MNOK) - 31.12.17	Forvaltningskapital (MNOK) 31.12.18	Revisor	SpareBank 1 (SpB1), Eika (E), Selvstendig (S)
nr.	Sparebanker					
1	SpareBank 1 SR-Bank ASA	SpareBank 1 SR	216 618	234 061	PwC	SpB1
2	SpareBank 1 SMN	SpareBank 1 SMN	153 254	160 704	Deloitte	SpB1
3	Sparebanken Vest	Sparebanken Vest	175 190	189 376	Deloitte	S
4	SpareBank 1 Østlandet	SpareBank 1 Østl.	108 321	123 472	PwC	SpB1
5	SpareBank 1 Nord-Norge	SpareBank 1 NN	97 186	106 156	KPMG	SpB1
6	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	114 310	121 125	PwC	S
7	Sparebanken Møre	Sparebanken Møre	66 491	71 074	KPMG	S
8	Sparebanken Sogn og Fjordane	Sparebanken SF	51 848	54 177	Deloitte	S
9	SpareBank 1 BV	SpareBank 1 BV	34 471	36 581	KPMG	SpB1
10	Sparebanken Øst	Sparebanken Øst	36 994	41 983	EY	S
11	Helgeland Sparebank	Helgeland Spb	31 850	32 969	PwC	S
12	SpareBank 1 Telemark	SpareBank 1 Telem.	23 054	24 517	EY	SpB1
13	SpareBank 1 Ringerike Hadeland	SpareBank 1 RING	22 156	23 790	Deloitte	SpB1
14	SpareBank 1 Østfold Akershus	SpareBank 1 ØA	20 946	23 437	PwC	SpB1
15	Sandnes Sparebank	Sandnes Spb	26 100	27 209	Deloitte	E
16	Fana Sparebank	Fana Spb	24 022	25 168	EY	S
17	Jæren Sparebank	Jæren Spb	13 675	14 033	Deloitte	E
18	SpareBank 1 NordVest	SpareBank 1 NV	13 603	14 490	PwC	SpB1
19	Totens Sparebank	Totens Spb	14 619	15 708	KPMG	E
20	Aurskog Sparebank	Aurskog Spb	9 603	10 360	RSM	E
21	Skue Sparebank	Skue Spb	8 989	9 790	PwC	E
22	Melhus Sparebank	Melhus Spb	8 208	8 658	Deloitte	E
23	Høland og Setskog Sparebank	Høland og Setskog	5 299	5 794	RSM	E
24	Indre Sogn Sparebank	Indre Sogn Spb	3 512	3 747	PwC	E
	Forbrukslånsbanker					
25	Santander Consumer Bank AS	Santander	159 100	176 108	PwC	S
26	Bank Norwegian AS	Bank Norwegian	42 988	50 232	PwC	S
28	Komplett Bank ASA	Komplett Bank	6 360	9 661	PwC	S
28	BRABank	BRABank	10	327	PwC	S
29	Optin Bank	Optin Bank	118	473	PwC	S
	Øvrige banker					
30	DNB Bank ASA	DNB Bank	2 359 860	2 307 710	EY	S
31	Sbanken ASA	Sbanken	83 533	91 511	Deloitte	S
32	Gjensidige Bank ASA	Gjensidige Bank	51 535	57 899	Deloitte	S
33	BN Bank ASA	BN Bank	26 168	29 021	KPMG	SpB1
34	OBOS Banken AS	OBOS Banken	34 202	40 122	PwC	S
35	Landkreditt Bank AS	Landkreditt Bank	26 499	27 641	PwC	S
36	Storebrand Bank ASA	STB Bank	31 982	32 806	PwC	S
37	KLP Banken AS	KLP Banken	34 981	37 089	PwC	S
38	Pareto Bank ASA	Pareto Bank	13 104	15 607	PwC	S
39	Voss Veksel- og Landmandsbank ASA	Voss Veksel	4 564	5 153	RSM	E

Appendix 2: Definisjoner og begreper

Vi har enkelte steder benyttet engelske begreper og forkortelser. Disse er gjengitt i tabellen under med dens tilhørende betydning på engelsk og norsk.

AC	Amortised cost	Amortisert kost (AK)
bp	Basis point	Basis punkter (100 bp = 1%)
EAD	Exposure at default	Eksponering ved mislighold
ECL	Expected credit loss	Forventet kredittap
FVOCI	Fair value through other comprehensive income	Virkelig verdi over utvidet resultat
FVPL	Fair value through profit or loss	Virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
IFRS 9	International Financial Reporting Standard 9 – Financial Instruments	Internasjonal standard for finansiell rapportering 9 – Finansielle instrumenter
LGD	Loss given default	Tap gitt mislighold
PD	Probability of default	Sannsynlighet for mislighold
PCL	Provision for credit losses (in P&L)	Forventet tap (resultatført)
PCR	Provision coverage ratio per stage	Tapsavsetningsprosent per trinn
SICR	Significant increase in credit risk	Vesentlig økning i kredittrisiko
Tapsprosent		Det bankene har regnskapsført som tap i resultatregnskapet i 2018 dividert på gjennomsnittet av brutto utlån (målt til AC og FVOCI) på tidspunktene 1.1.2018, Q1 2018, Q2 2018, Q3 2018 og 31.12.2018.
Tapsprosent PM		Det bankene har regnskapsført som tap knyttet til personmarkedet i 2018 dividert på gjennomsnittet av IB og UB brutto utlån (målt til AC og FVOCI) for personmarkedet.
Tapsprosent BM		Det bankene har regnskapsført som tap knyttet til bedriftsmarkedet i 2018 dividert på gjennomsnittet av IB og UB brutto utlån (målt til AC og FVOCI) for bedriftsmarkedet.

Appendix 3: Nøkkeltall Sparebanker

Bank			Trinn 1			Trinn 2			Trinn 3			Totalt	Totalt	PCR trinn 1 + trinn 2	Kommentar
			BU _i /BU _{tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{tot}	BU _i /BU _{tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{tot}	BU _i /BU _{tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{tot}				
SpareBank 1 SR	Utlån FM	Q4											0,15 %		
	Utlån BM	Q4											1,37 %		
	Utlån	1.1.	89,61 %	0,12 %	0,11 %	9,24 %	2,52 %	0,23 %	1,16 %	35,17 %	0,41 %	0,75 %	0,79 %	0,35 %	inkl fvpl
	Utlån	Q1											0,77 %		
	Utlån	Q2	90,90 %	0,145 %	0,13 %	7,58 %	2,62 %	0,20 %	1,52 %	27,62 %	0,42 %	0,75 %	0,78 %	0,34 %	inkl fvpl
	Utlån	Q3	90,43 %	0,138 %	0,13 %	8,17 %	2,54 %	0,21 %	1,40 %	28,45 %	0,40 %	0,73 %	0,76 %	0,34 %	inkl fvpl
	Utlån	Q4	91,45 %	0,130 %	0,12 %	7,44 %	2,57 %	0,19 %	1,11 %	29,58 %	0,33 %	0,64 %	0,67 %	0,31 %	inkl fvpl
	Off bs	1.1.	85,72 %	0,134 %	0,11 %	14,02 %	1,37 %	0,19 %	0,26 %	15,79 %	0,04 %	0,35 %	0,35 %	0,31 %	
	Off bs	Q1											0,33 %		
	Off bs	Q2											0,28 %		
	Off bs	Q3											0,36 %		
	Off bs	Q4	87,06 %	0,092 %	0,08 %	10,87 %	1,35 %	0,15 %	2,06 %	2,37 %	0,05 %	0,28 %	0,28 %	0,23 %	
	Totalt	1.1.	88,93 %	0,126 %	0,11 %	10,07 %	2,24 %	0,23 %	1,00 %	34,29 %	0,34 %	0,68 %	0,71 %	0,34 %	inkl fvpl
	Totalt	Q1											0,69 %		
Totalt	Q2											0,68 %			
Totalt	Q3											0,70 %			
Totalt	Q4	90,71 %	0,124 %	0,11 %	8,02 %	2,29 %	0,18 %	1,27 %	22,15 %	0,28 %	0,58 %	0,60 %	0,30 %	inkl fvpl	
SpareBank 1 SMN	Utlån	1.1.	88,50 %	0,096 %	0,08 %	9,98 %	2,00 %	0,20 %	1,52 %	46,85 %	0,71 %	1,00 %	1,00 %	0,29 %	ekst fvpl
	Utlån	Q1	89,60 %			8,94 %			1,46 %				0,97 %		
	Utlån	Q2	89,83 %			8,52 %			1,65 %				1,00 %		
	Utlån	Q3	88,72 %			9,84 %			1,45 %				0,79 %		
	Utlån	Q4	89,22 %			9,33 %			1,45 %				0,66 %		
	Off bs	1.1.											0,37 %		
	Off bs	Q4											0,65 %		
	Totalt	1.1.											0,90 %		
	Totalt	Q4	88,29 %	0,091 %	0,08 %	9,94 %	1,96 %	0,20 %	1,77 %	21,34 %	0,38 %	0,65 %	0,65 %	0,28 %	ekst fvpl
Sparebanken Vest	Utlån FM	Q4											0,12 %		
	Utlån BM	Q4											2,18 %		
	Utlån	1.1.	92,12 %			6,50 %			1,37 %				0,82 %		
	Utlån	Q1	91,35 %	0,082 %	0,07 %	7,46 %	2,49 %	0,19 %	1,20 %	42,12 %	0,50 %	0,76 %	0,76 %	0,26 %	ekst fvpl
	Utlån	Q2	91,32 %	0,080 %	0,07 %	7,55 %	2,11 %	0,16 %	1,13 %	43,31 %	0,49 %	0,72 %	0,72 %	0,24 %	ekst fvpl
	Utlån	Q3	90,99 %	0,078 %	0,07 %	7,90 %	2,16 %	0,17 %	1,11 %	43,70 %	0,49 %	0,73 %	0,73 %	0,24 %	ekst fvpl
SpareBank 1 Østl.	Utlån	Q4	90,91 %	0,076 %	0,07 %	8,04 %	2,14 %	0,17 %	1,05 %	43,86 %	0,46 %	0,70 %	0,70 %	0,24 %	ekst fvpl
	Utlån FM	Q4											0,18 %		inkl fvpl
	Utlån BM	Q4	89,08 %	0,26 %	0,23 %	10,37 %	2,94 %	0,31 %	0,55 %	27,98 %	0,15 %	0,69 %		0,54 %	inkl fvpl
	Utlån	1.1.	93,94 %			5,48 %			0,58 %				0,45 %		
	Utlån	Q1	94,25 %			5,15 %			0,61 %				0,45 %		
	Utlån	Q2	94,22 %			5,34 %			0,45 %				0,42 %		
SpareBank 1 NN	Utlån	Q3	93,04 %			6,42 %			0,54 %				0,42 %		
	Utlån	Q4	93,15 %			6,38 %			0,46 %				0,38 %		
	Utlån FM	Q4										0,21 %			inkl fvpl
	Utlån BM	Q4										1,29 %			inkl fvpl
	Utlån	1.1.	93,19 %	0,25 %	0,24 %	5,21 %	3,35 %	0,17 %	1,60 %	35,64 %	0,57 %	0,98 %	0,98 %	0,42 %	ekst fvpl
	Utlån	Q1											0,96 %		
	Utlån	Q2	92,67 %			6,76 %			0,57 %	30,61 %	0,18 %	0,76 %	0,76 %		ekst fvpl
	Utlån	Q3	92,76 %			6,63 %			0,61 %	28,41 %	0,17 %	0,73 %	0,73 %		ekst fvpl
	Utlån	Q4	92,47 %	0,29 %	0,27 %	6,95 %	3,17 %	0,22 %	0,58 %	39,04 %	0,23 %	0,72 %	0,72 %	0,49 %	ekst fvpl
	Off bs	1.1.											0,53 %		
Off bs	Q4											0,55 %			
Sparebanken SØR	Totalt	1.1.										0,94 %			
	Totalt	Q4	92,02 %	0,29 %	0,27 %	7,42 %	2,99 %	0,22 %	0,56 %	38,43 %	0,21 %	0,70 %	0,70 %	0,49 %	ekst fvpl
	Utlån	1.1.											0,62 %		ekst fvpl
	Utlån	Q1											0,58 %		
	Utlån	Q2											0,56 %		
	Utlån	Q3											0,53 %		
	Utlån	Q4											0,47 %		
	Off bs	Q4											0,11 %		
	PM Totalt	Q4	92,61 %	0,01 %	0,01 %	7,08 %	0,29 %	0,02 %	0,31 %	13,54 %	0,04 %	0,07 %		0,03 %	inkl fvpl
BM Totalt	Q4	83,97 %	0,12 %	0,10 %	14,12 %	1,36 %	0,19 %	1,91 %	38,89 %	0,74 %	1,03 %		0,30 %	inkl fvpl	
Totalt	1.1.	89,51 %	0,05 %	0,05 %	10,76 %	0,83 %	0,09 %	1,07 %	34,99 %	0,38 %	0,51 %	0,54 %	0,14 %	inkl fvpl	
Totalt	Q4	89,51 %	0,04 %	0,04 %	9,60 %	0,85 %	0,08 %	0,88 %	33,14 %	0,29 %	0,41 %	0,44 %	0,12 %	inkl fvpl	
Sparebanken Møre	Utlån	1.1.											0,55 %		
	Utlån	Q1											0,53 %		
	Utlån	Q2											0,43 %		
	Utlån	Q3											0,44 %		
	Utlån	Q4											0,43 %		
	Off bs	1.1.											1,33 %		
	Off bs	Q4											2,60 %		
	Totalt	1.1.	90,29 %	0,05 %	0,04 %	4,17 %	1,97 %	0,08 %	5,54 %	8,59 %	0,48 %	0,60 %	0,60 %	0,13 %	ekst fvpl
Totalt	Q4	91,35 %	0,05 %	0,04 %	6,57 %	1,54 %	0,10 %	2,07 %	20,06 %	0,42 %	0,56 %	0,56 %	0,15 %	ekst fvpl	

Bank			Trinn 1			Trinn 2			Trinn 3			Totalt		PCR trinn 1 + trinn 2	Kommentar
			BU _t /BU _{tot}	PCR _t	ECL _t /BU _{tot}	BU _t /BU _{tot}	PCR _t	ECL _t /BU _{tot}	BU _t /BU _{tot}	PCR _t	ECL _t /BU _{tot}	±ECL _t /±BU _t	PCR (AK og FVOC)		
Sparebanken SF	Utån	1.1.	81,96 %	0,05 %	0,04 %	16,79 %	1,60 %	0,27 %	1,25 %	33,46 %	0,42 %	0,73 %	0,73 %	0,31 %	eksl fvpl
	Utån	Q1										0,70 %			
	Utån	Q2	80,95 %	0,05 %	0,04 %	17,78 %	1,04 %	0,18 %	1,27 %	36,20 %	0,46 %	0,68 %	0,68 %	0,23 %	eksl fvpl
	Utån	Q3	80,93 %	0,04 %	0,03 %	17,61 %	0,94 %	0,17 %	1,47 %	33,76 %	0,50 %	0,69 %	0,69 %	0,20 %	eksl fvpl
	Utån	Q4	80,80 %	0,05 %	0,04 %	17,84 %	0,88 %	0,16 %	1,36 %	34,30 %	0,47 %	0,66 %	0,66 %	0,20 %	eksl fvpl
	Off bs	1.1.	90,19 %	0,04 %	0,04 %	9,37 %	1,22 %	0,11 %	0,44 %	3,04 %	0,01 %	0,17 %		0,15 %	
	Off bs	Q4	90,80 %	0,04 %	0,04 %	7,92 %	0,91 %	0,07 %	1,28 %	16,90 %	0,22 %	0,32 %		0,11 %	
	Totalt FM	Q4										0,08 %			inkl fvpl
	Totalt BM	Q4										1,86 %			inkl fvpl
	Totalt	1.1.	82,90 %	0,05 %	0,04 %	15,95 %	1,58 %	0,25 %	1,16 %	32,15 %	0,37 %	0,66 %	0,66 %	0,30 %	eksl fvpl
	Totalt	Q4	81,94 %	0,05 %	0,04 %	16,71 %	0,88 %	0,15 %	1,35 %	32,42 %	0,44 %	0,62 %	0,62 %	0,19 %	eksl fvpl
SpareBank 1 BV	Utån PM	Q4										0,20 %		inkl fvpl	
	Utån BM	Q4									1,65 %			inkl fvpl	
	Utån	1.1.										0,62 %			
	Utån	Q1										0,63 %			
	Utån	Q2	92,56 %	0,13 %	0,12 %	6,48 %	2,68 %	0,17 %	0,96 %	34,76 %	0,33 %	0,63 %	0,63 %	0,30 %	eksl fvpl
	Utån	Q3	92,18 %	0,12 %	0,11 %	6,88 %	2,44 %	0,17 %	0,94 %	34,76 %	0,33 %	0,61 %	0,61 %	0,28 %	eksl fvpl
	Utån	Q4	92,58 %	0,12 %	0,12 %	6,23 %	2,14 %	0,13 %	1,18 %	28,29 %	0,33 %	0,58 %	0,58 %	0,25 %	eksl fvpl
	Off bs	Q4	96,17 %	0,25 %	0,24 %	3,25 %	2,16 %	0,07 %	0,59 %	15,32 %	0,09 %	0,40 %		0,31 %	
	Totalt	Q4	92,80 %	0,13 %	0,12 %	6,05 %	2,14 %	0,13 %	1,15 %	27,89 %	0,32 %	0,572 %	0,572 %	0,25 %	eksl fvpl
	Utån PM	1.1.	99,02 %	0,04 %	0,04 %	0,51 %	1,28 %	0,01 %	0,47 %	0,34 %	0,00 %	0,047 %		0,05 %	inkl fvpl
	Utån PM	Q4	99,05 %	0,03 %	0,03 %	0,59 %	0,66 %	0,00 %	0,36 %	4,43 %	0,02 %	0,048 %		0,03 %	inkl fvpl
Utån BM	1.1.	95,93 %	0,10 %	0,10 %	3,49 %	1,12 %	0,04 %	0,58 %	5,62 %	0,03 %	0,171 %		0,14 %	inkl fvpl	
Utån BM	Q4	96,64 %	0,11 %	0,11 %	2,98 %	0,97 %	0,03 %	0,38 %	6,56 %	0,02 %	0,162 %		0,14 %	inkl fvpl	
AS Finansiell	1.1.	77,81 %	0,34 %	0,27 %	16,01 %	1,66 %	0,27 %	6,18 %	51,57 %	3,19 %	3,718 %		0,57 %	inkl fvpl	
AS Finansiell	Q4	74,94 %	0,34 %	0,25 %	18,26 %	1,43 %	0,26 %	6,81 %	49,25 %	3,35 %	3,865 %		0,55 %	inkl fvpl	
Utån	1.1.	97,25 %	0,06 %	0,06 %	1,90 %	1,44 %	0,03 %	0,85 %	24,43 %	0,21 %	0,296 %	0,299 %	0,09 %	inkl fvpl	
Utån	Q1										0,299 %				
Utån	Q2										0,301 %				
Utån	Q3										0,288 %				
Utån	Q4	97,31 %	0,05 %	0,05 %	1,95 %	1,15 %	0,02 %	0,74 %	28,79 %	0,21 %	0,288 %	0,291 %	0,08 %	inkl fvpl	
Off bs	1.1.										0,000 %				
Off bs	Q1										0,037 %				
Off bs	Q2										0,037 %				
Off bs	Q3										0,042 %				
Off bs	Q4										0,045 %				
Totalt	1.1.										0,284 %				
Totalt	Q1										0,286 %				
Totalt	Q2										0,288 %				
Totalt	Q3										0,277 %				
Totalt	Q4										0,279 %				
Helgeland Spb	Utån PM	Q1										0,111 %			
	Utån PM	Q2										0,110 %			
	Utån PM	Q3										0,109 %			
	Utån PM	Q4	91,05 %	0,01 %	0,01 %	8,54 %	0,33 %	0,03 %	0,41 %	16,90 %	0,07 %	0,103 %	0,103 %	0,03 %	eksl fvpl
	Utån BM	Q1										1,652 %			
	Utån BM	Q2										2,422 %			
	Utån BM	Q3										2,581 %			
	Utån BM	Q4	74,07 %	0,22 %	0,16 %	19,83 %	3,04 %	0,60 %	6,11 %	51,41 %	3,14 %	3,903 %	3,903 %	0,81 %	eksl fvpl
	Utån	1.1.	85,76 %			13,01 %			1,24 %				0,589 %		
	Utån	Q1										0,833 %			
	Utån	Q2	86,08 %	0,06 %	0,06 %	11,68 %	1,45 %	0,17 %	2,24 %	28,62 %	0,64 %	0,865 %	0,895 %		inkl fvpl
	Utån	Q3	83,91 %	0,06 %	0,05 %	13,69 %	1,43 %	0,20 %	2,40 %	27,69 %	0,67 %	0,916 %	0,951 %		inkl fvpl
	Utån	Q4	85,15 %	0,07 %	0,06 %	12,46 %	1,83 %	0,23 %	2,39 %	47,57 %	1,13 %	1,422 %	1,422 %	0,28 %	eksl fvpl
	Off bs	1.1.	91,00 %			8,80 %			0,20 %				0,34 %		
	Off bs	Q1										0,27 %			
	Off bs	Q2										0,25 %			
	Off bs	Q3										0,28 %			
	Off bs	Q4	89,86 %	0,07 %	0,07 %	9,64 %	1,03 %	0,10 %	0,50 %	0,00 %	0,00 %	0,17 %		0,17 %	
	Totalt FM	Q4	91,41 %	0,01 %	0,01 %	8,21 %	0,33 %	0,03 %	0,38 %	16,90 %	0,06 %	0,10 %	0,10 %	0,03 %	eksl fvpl
	Totalt BM	Q4	76,05 %	0,20 %	0,15 %	18,75 %	2,81 %	0,53 %	5,21 %	50,00 %	2,60 %	3,28 %	3,28 %	0,71 %	eksl fvpl
	Totalt	1.1.	86,30 %	0,08 %	0,07 %	12,57 %	1,55 %	0,20 %	1,13 %	26,53 %	0,30 %	0,56 %	0,56 %	0,27 %	eksl fvpl
	Totalt	Q1										0,59 %			
	Totalt	Q2										0,82 %			
Totalt	Q3										0,88 %				
Totalt	Q4	85,63 %	0,07 %	0,06 %	12,18 %	1,76 %	0,21 %	2,19 %	46,48 %	1,02 %	1,30 %	1,30 %	0,28 %	eksl fvpl	

Bank			Trinn 1			Trinn 2			Trinn 3			Totalt	PCR (AK og FVOC)	PCR trinn 1 + trinn 2	Kommentar
			BU _i /BU _{tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{tot}	BU _i /BU _{tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{tot}	BU _i /BU _{tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{tot}				
SpareBank 1 Telem	Utlån PM	1.1.	95,17 %	0,06 %	0,06 %	4,25 %	2,44 %	0,10 %	0,58 %	19,79 %	0,11 %	0,27 %	0,30 %	0,16 %	inkl fvpl
	Utlån PM	Q4	94,13 %	0,06 %	0,05 %	5,23 %	2,09 %	0,11 %	0,63 %	15,16 %	0,10 %	0,26 %	0,28 %	0,16 %	inkl fvpl
	Utlån BM	1.1.	90,58 %	0,39 %	0,36 %	8,25 %	3,44 %	0,28 %	1,16 %	53,67 %	0,63 %	1,27 %		0,65 %	eksl fvpl
	Utlån BM	Q4	93,71 %	0,32 %	0,30 %	5,68 %	3,40 %	0,19 %	0,61 %	101,71 %	0,62 %	1,11 %		0,50 %	eksl fvpl
	Utlån	1.1.	93,76 %	0,16 %	0,15 %	5,48 %	2,90 %	0,16 %	0,76 %	35,81 %	0,27 %	0,58 %	0,61 %	0,31 %	inkl fvpl
	Utlån	Q1	93,39 %			5,84 %			0,77 %				0,61 %		
	Utlån	Q2	94,69 %			4,65 %			0,67 %				0,61 %		
	Utlån	Q3	93,29 %			6,11 %			0,60 %				0,58 %		
	Utlån	Q4	94,00 %	0,14 %	0,13 %	5,38 %	2,54 %	0,14 %	0,62 %	42,16 %	0,26 %	0,53 %	0,58 %	0,27 %	inkl fvpl
	Totalt	1.1.											0,59 %		
	Totalt	Q1											0,61 %		
	Totalt	Q2											0,59 %		
	Totalt	Q3											0,56 %		
	Totalt	Q4											0,54 %		
SpareBank 1 RING	Utlån PM	1.1.	92,83 %	0,04 %	0,04 %	6,68 %	0,86 %	0,06 %	0,49 %	6,62 %	0,03 %	0,13 %		0,10 %	inkl fvpl
	Utlån PM	Q1										0,12 %			inkl fvpl
	Utlån PM	Q2										0,13 %			inkl fvpl
	Utlån PM	Q3										0,14 %			inkl fvpl
	Utlån PM	Q4	92,90 %	0,04 %	0,04 %	6,73 %	0,94 %	0,06 %	0,36 %	9,71 %	0,04 %	0,13 %		0,10 %	inkl fvpl
	Utlån BM	1.1.	94,19 %	0,41 %	0,38 %	5,31 %	3,52 %	0,19 %	0,50 %	44,65 %	0,22 %	0,80 %		0,57 %	inkl fvpl
	Utlån BM	Q1										0,77 %			inkl fvpl
	Utlån BM	Q2										0,76 %			inkl fvpl
	Utlån BM	Q3										0,75 %			inkl fvpl
	Utlån BM	Q4	95,56 %	0,42 %	0,40 %	4,04 %	3,02 %	0,12 %	0,40 %	58,40 %	0,24 %	0,76 %		0,53 %	inkl fvpl
	Utlån	1.1.	93,33 %	0,18 %	0,17 %	6,17 %	1,71 %	0,11 %	0,49 %	20,89 %	0,10 %	0,37 %	0,41 %	0,27 %	inkl fvpl
	Utlån	Q1										0,40 %	0,44 %		inkl fvpl
	Utlån	Q2	93,97 %			5,61 %			0,42 %			0,40 %	0,43 %		inkl fvpl
	Utlån	Q3	93,35 %			6,30 %			0,35 %			0,40 %	0,43 %		inkl fvpl
	Utlån	Q4	93,89 %	0,18 %	0,17 %	5,73 %	1,48 %	0,09 %	0,38 %	29,07 %	0,11 %	0,37 %	0,40 %	0,26 %	inkl fvpl
	Off bs	1.1.											0,22 %		
	Off bs	Q4											0,09 %		
	Totalt	1.1.										0,35 %			inkl fvpl
	Totalt	Q4										0,32 %			inkl fvpl
	SpareBank 1 ØA	Utlån	1.1.	92,00 %	0,06 %	0,06 %	7,62 %	1,99 %	0,15 %	0,37 %	18,30 %	0,07 %	0,28 %		0,21 %
Utlån PM		Q1										0,27 %			inkl fvpl
Utlån PM		Q2										0,26 %			inkl fvpl
Utlån PM		Q3										0,26 %			inkl fvpl
Utlån PM		Q4	91,67 %	0,06 %	0,06 %	7,93 %	1,82 %	0,14 %	0,39 %	15,73 %	0,06 %	0,26 %		0,20 %	eksl fvpl
Utlån BM		1.1.	91,73 %	0,62 %	0,56 %	7,54 %	2,13 %	0,16 %	0,73 %	34,76 %	0,25 %	0,98 %		0,73 %	eksl fvpl
Utlån BM		Q1										0,78 %			inkl fvpl
Utlån BM		Q2										0,83 %			inkl fvpl
Utlån BM		Q3										0,93 %			inkl fvpl
Utlån BM		Q4	91,76 %	0,51 %	0,47 %	7,26 %	2,79 %	0,20 %	0,99 %	32,87 %	0,32 %	0,99 %	0,26 %	0,68 %	eksl fvpl
Utlån		1.1.	91,95 %	0,17 %	0,15 %	7,61 %	2,02 %	0,15 %	0,44 %	23,48 %	0,10 %	0,41 %	0,41 %	0,31 %	eksl fvpl
Utlån		Q1	92,60 %			6,95 %			0,45 %				0,42 %		
Utlån		Q2	92,46 %			7,14 %			0,40 %				0,42 %		
Utlån		Q3	91,81 %			7,70 %			0,49 %				0,43 %		
Utlån		Q4	91,69 %	0,15 %	0,14 %	7,80 %	1,99 %	0,16 %	0,51 %	22,13 %	0,11 %	0,40 %	0,40 %	0,29 %	eksl fvpl
Off bs		1.1.	94,82 %	0,07 %	0,07 %	5,11 %	1,74 %	0,09 %	0,07 %	6,23 %	0,00 %	0,16 %	0,16 %	0,16 %	
Off bs		Q4	94,97 %	0,16 %	0,15 %	4,98 %	1,19 %	0,06 %	0,05 %	11,30 %	0,01 %	0,22 %	0,22 %	0,21 %	
Totalt		1.1.	92,21 %	0,16 %	0,15 %	7,38 %	2,00 %	0,15 %	0,41 %	23,22 %	0,09 %	0,39 %	0,39 %	0,30 %	eksl fvpl
Totalt		Q4	91,95 %	0,15 %	0,14 %	7,58 %	1,95 %	0,15 %	0,47 %	22,03 %	0,10 %	0,39 %	0,39 %	0,29 %	eksl fvpl
Sandnes Spb		Utlån	1.1.										1,86 %		
	Utlån	Q1										1,66 %			
	Utlån	Q2										1,63 %			
	Utlån	Q3										1,14 %			
	Utlån	Q4										1,09 %			
	Off bs	1.1.										0,00 %			
	Off bs	Q4										0,22 %			
	Totalt	1.1.										1,60 %			
Totalt	Q4										0,97 %				
Fana Spb	Utlån PM	Q4									0,14 %			inkl fvpl	
	Utlån BM	Q4									1,11 %			inkl fvpl	
	Utlån	1.1.									0,32 %	0,32 %		eksl fvpl	
	Utlån	Q3									0,37 %	0,37 %		eksl fvpl	
	Utlån	Q4									0,38 %	0,40 %		inkl fvpl	
	Off bs	1.1.										0,14 %			
	Off bs	Q4										0,16 %			
	Totalt	1.1.									0,30 %	0,30 %		eksl fvpl	
Totalt	Q4									0,37 %	0,38 %		inkl fvpl		

Appendix 4: Nøkkeltall øvrige banker

Bank		Trinn 1			Trinn 2			Trinn 3			Totalt		PCR trinn 1 + trinn 2	Kommentar	
		BU _i /BU _{Tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{Tot}	BU _i /BU _{Tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{Tot}	BU _i /BU _{Tot}	PCR _i	ECL _i /BU _{Tot}	PCR = ECL _{Tot} /BU _{Tot}	PCR (AK og FVOC)			
DnB Bank	Utlån	1.1.	92,30 %	0,027 %	0,03 %	5,99 %	3,42 %	0,20 %	1,72 %	33,70 %	0,58 %	0,81 %	0,81 %	0,23 %	
	Utlån	Q1	92,83 %	0,026 %	0,02 %	5,29 %	2,57 %	0,14 %	1,88 %	33,11 %	0,62 %	0,78 %	0,78 %	0,16 %	
	Utlån	Q2	93,17 %	0,024 %	0,02 %	4,94 %	1,82 %	0,09 %	1,90 %	30,33 %	0,58 %	0,69 %	0,69 %	0,11 %	
	Utlån	Q3	92,90 %	0,025 %	0,02 %	5,26 %	1,62 %	0,09 %	1,84 %	30,69 %	0,56 %	0,67 %	0,67 %	0,11 %	
	Utlån	Q4	92,94 %	0,024 %	0,02 %	5,28 %	1,49 %	0,08 %	1,79 %	29,90 %	0,53 %	0,63 %	0,63 %	0,10 %	
	Off bs	1.1.	95,37 %	0,026 %	0,03 %	4,16 %	7,50 %	0,31 %	0,47 %	15,93 %	0,08 %	0,41 %	0,41 %	0,34 %	
	Off bs	Q1	95,81 %	0,022 %	0,02 %	3,55 %	7,25 %	0,26 %	0,63 %	8,28 %	0,05 %	0,33 %	0,33 %	0,28 %	
	Off bs	Q2	95,82 %	0,024 %	0,02 %	3,18 %	5,29 %	0,17 %	1,01 %	7,70 %	0,08 %	0,27 %	0,27 %	0,19 %	
	Off bs	Q3	95,42 %	0,021 %	0,02 %	3,57 %	4,25 %	0,15 %	1,01 %	6,50 %	0,07 %	0,24 %	0,24 %	0,17 %	
	Off bs	Q4	94,86 %	0,024 %	0,02 %	4,50 %	3,40 %	0,15 %	0,63 %	13,70 %	0,09 %	0,26 %	0,26 %	0,18 %	
	Totalt	1.1.	93,25 %	0,027 %	0,03 %	5,42 %	4,40 %	0,24 %	1,33 %	31,74 %	0,42 %	0,69 %	0,69 %	0,27 %	
	Totalt	Q1	93,76 %	0,025 %	0,02 %	4,75 %	3,66 %	0,17 %	1,49 %	29,83 %	0,45 %	0,64 %	0,64 %	0,20 %	
	Totalt	Q2	93,98 %	0,024 %	0,02 %	4,40 %	2,59 %	0,11 %	1,62 %	26,03 %	0,42 %	0,56 %	0,56 %	0,14 %	
	Totalt	Q3	93,67 %	0,024 %	0,02 %	4,75 %	2,22 %	0,11 %	1,58 %	26,01 %	0,41 %	0,54 %	0,54 %	0,13 %	
Totalt	Q4	93,51 %	0,024 %	0,02 %	5,05 %	1,99 %	0,10 %	1,44 %	27,80 %	0,40 %	0,52 %	0,52 %	0,12 %		
Sbanken	Utlån	1.1.	96,12 %	0,015 %	0,01 %	3,44 %	0,95 %	0,03 %	0,44 %	31,28 %	0,14 %	0,18 %	0,18 %	0,05 %	
	Utlån	Q1	95,78 %	0,015 %	0,01 %	3,73 %	0,87 %	0,03 %	0,48 %	31,41 %	0,15 %	0,20 %	0,20 %	0,05 %	
	Utlån	Q2	95,97 %	0,016 %	0,02 %	3,52 %	0,80 %	0,03 %	0,51 %	31,69 %	0,16 %	0,21 %	0,21 %	0,04 %	
	Utlån	Q3	95,96 %	0,020 %	0,02 %	3,51 %	1,13 %	0,04 %	0,53 %	30,33 %	0,16 %	0,22 %	0,22 %	0,06 %	
	Utlån	Q4	95,47 %	0,021 %	0,02 %	3,93 %	1,19 %	0,05 %	0,60 %	29,45 %	0,18 %	0,24 %	0,24 %	0,07 %	
	Off bs	Q4	99,43 %	0,007 %	0,01 %	0,54 %	0,73 %	0,00 %	0,03 %	18,08 %	0,01 %	0,02 %	0,02 %	0,01 %	
	Totalt	Q4	96,20 %	0,018 %	0,02 %	3,30 %	1,17 %	0,04 %	0,49 %	29,31 %	0,14 %	0,20 %	0,20 %	0,06 %	
	Gjensidige Bank	Utlån FM	Q4										0,64 %		
Utlån BM		Q4										0,65 %			
Utlån		1.1.	94,85 %	0,082 %	0,08 %	4,34 %	2,58 %	0,11 %	0,81 %	28,71 %	0,23 %	0,42 %	0,44 %	0,19 %	inkl fvpl
Utlån		Q1	94,83 %	0,082 %	0,08 %	4,09 %	2,75 %	0,11 %	1,07 %	28,05 %	0,30 %	0,49 %	0,51 %	0,19 %	inkl fvpl
Utlån		Q2	96,79 %	0,083 %	0,08 %	2,15 %	4,09 %	0,09 %	1,05 %	27,78 %	0,29 %	0,46 %	0,48 %	0,17 %	inkl fvpl
BN Bank	Utlån	Q3	96,67 %	0,084 %	0,08 %	2,09 %	3,52 %	0,07 %	1,24 %	28,62 %	0,36 %	0,51 %	0,53 %	0,16 %	inkl fvpl
	Utlån	Q4	96,60 %	0,093 %	0,09 %	2,07 %	3,77 %	0,08 %	1,32 %	35,53 %	0,47 %	0,64 %	0,64 %	0,17 %	
	Utlån PM	Q4											0,28 %		
	Utlån BM	Q4											0,80 %		
	Utlån	1.1.											0,54 %		
	Utlån	Q1											0,47 %		
OBOS-Banken	Utlån	Q2											0,47 %		
	Utlån	Q3											0,49 %		
	Utlån	Q4											0,49 %		
	Utlån PM	1.1.										0,20 %		inkl fvpl	
	Utlån PM	Q4										0,19 %		inkl fvpl	
	Utlån BM	1.1.										0,01 %		inkl fvpl	
	Utlån BM	Q4										0,02 %		inkl fvpl	
	Utlån	1.1.	98,72 %	0,034 %	0,03 %	1,01 %	4,03 %	0,04 %	0,27 %	5,33 %	0,01 %	0,09 %	0,09 %	0,07 %	inkl fvpl
	Utlån	Q1	99,51 %	0,033 %	0,03 %	0,39 %	5,47 %	0,02 %	0,11 %	14,98 %	0,02 %	0,07 %	0,07 %	0,05 %	inkl fvpl
	Utlån	Q2	98,55 %	0,034 %	0,03 %	1,25 %	1,59 %	0,02 %	0,19 %	20,04 %	0,04 %	0,09 %	0,09 %	0,05 %	inkl fvpl
	Utlån	Q3	99,47 %	0,033 %	0,03 %	0,38 %	5,58 %	0,02 %	0,15 %	15,49 %	0,02 %	0,08 %	0,08 %	0,05 %	inkl fvpl
	Utlån	Q4	98,83 %	0,040 %	0,04 %	0,98 %	1,96 %	0,02 %	0,19 %	13,91 %	0,03 %	0,08 %	0,09 %	0,06 %	inkl fvpl
Off bs	1.1.											0,00 %			
Off bs	Q4											0,08 %			
Totalt	1.1.											0,09 %		inkl fvpl	
Totalt	Q4											0,08 %		inkl fvpl	
Landkreditt Bank	Utlån PM	1.1.	97,52 %	0,045 %	0,04 %	1,94 %	0,18 %	0,00 %	0,54 %	18,45 %	0,10 %	0,15 %	0,15 %	0,05 %	
	Utlån PM	Q4	97,94 %	0,045 %	0,04 %	1,63 %	0,18 %	0,00 %	0,43 %	20,82 %	0,09 %	0,14 %	0,14 %	0,05 %	
	Utlån BM	1.1.	88,78 %	0,103 %	0,09 %	9,64 %	0,46 %	0,04 %	1,58 %	17,48 %	0,28 %	0,41 %	0,41 %	0,14 %	
	Utlån BM	Q4	88,86 %	0,103 %	0,09 %	9,98 %	0,54 %	0,05 %	1,16 %	24,79 %	0,29 %	0,43 %	0,43 %	0,15 %	
	Utlån	1.1.	92,05 %	0,080 %	0,07 %	6,76 %	0,43 %	0,03 %	1,19 %	17,64 %	0,21 %	0,31 %	0,31 %	0,10 %	
	Utlån	Q1	92,43 %	0,080 %	0,07 %	6,59 %	0,43 %	0,03 %	0,98 %	20,82 %	0,20 %	0,31 %	0,31 %	0,10 %	
	Utlån	Q2	92,42 %	0,078 %	0,07 %	6,64 %	0,44 %	0,03 %	0,95 %	20,25 %	0,19 %	0,29 %	0,29 %	0,10 %	
	Utlån	Q3	91,13 %	0,082 %	0,07 %	7,35 %	0,42 %	0,03 %	1,51 %	13,24 %	0,20 %	0,31 %	0,31 %	0,11 %	
	Utlån	Q4	92,51 %	0,078 %	0,07 %	6,62 %	0,51 %	0,03 %	0,87 %	23,99 %	0,21 %	0,31 %	0,31 %	0,11 %	
	Utlån FVOCI		94,19 %	0,005 %	0,00 %	5,47 %	0,09 %	0,01 %	0,34 %	22,13 %	0,08 %	0,09 %	0,09 %	0,01 %	
STB Bank	Utlån AK		77,47 %	0,686 %	0,53 %	13,64 %	4,76 %	0,65 %	8,89 %	62,79 %	5,58 %	6,76 %	6,76 %	1,30 %	
	Utlån PM	Q4										0,12 %		inkl fvpl	
	Utlån BM	Q4										40,3 %		inkl fvpl	
	Utlån	1.1.										0,20 %	0,20 %		
	Utlån	Q1										0,21 %	0,21 %	inkl fvpl	
	Utlån	Q2										0,21 %	0,21 %	inkl fvpl	
	Utlån	Q3										0,13 %	0,13 %	inkl fvpl	
	Utlån	Q4	93,99 %	0,011 %	0,01 %	5,57 %	0,23 %	0,01 %	0,45 %	31,85 %	0,14 %	0,17 %	0,17 %	0,02 %	
	Off bs	Q4	96,70 %	0,141 %	0,14 %	3,29 %	2,98 %	0,10 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,23 %	0,23 %	0,23 %	
	Totalt	1.1.	95,16 %	0,026 %	0,03 %	4,26 %	0,19 %	0,01 %	0,57 %	27,76 %	0,16 %	0,19 %	0,19 %	0,03 %	
	Totalt	Q4	94,27 %	0,025 %	0,02 %	5,33 %	0,41 %	0,02 %	0,40 %	31,83 %	0,13 %	0,17 %	0,17 %	0,05 %	

Bank		Trinn 1			Trinn 2			Trinn 3			Totalt	Totalt	PCR trinn 1 + trinn 2	Kommentar	
		BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	BU _n /BU _{Tot}	PCR _n	ECL _n /BU _{Tot}	PCR _n	PCR (AK og FVOCI)			
KLP Banken	Utlån	1.1.	98,35 %	0,003 %	0,00 %	1,43 %	0,14 %	0,00 %	0,22 %	4,61 %	0,01 %	0,02 %	0,02 %	0,005 %	inkl fypl
	Utlån	Q1										0,01 %	0,01 %		
	Utlån	Q2										0,02 %	0,02 %		
	Utlån	Q3										0,01 %	0,01 %		
	Utlån	Q4	99,47 %	0,003 %	0,00 %	0,36 %	0,61 %	0,00 %	0,17 %	1,76 %	0,00 %	0,01 %	0,01 %	0,005 %	
	Off bs	1.1.	99,70 %	0,332 %	0,33 %	0,30 %	0,27 %	0,00 %	0,00 %		0,00 %	0,33 %	0,33 %	0,33 %	
	Off bs	Q4	99,28 %	0,319 %	0,32 %	0,72 %	2,55 %	0,02 %	0,00 %		0,00 %	0,33 %	0,33 %	0,33 %	
	Totalt	1.1.	98,38 %	0,011 %	0,01 %	1,40 %	0,14 %	0,00 %	0,21 %	4,61 %	0,01 %	0,02 %	0,02 %	0,01 %	
	Totalt	Q4	99,46 %	0,010 %	0,01 %	0,37 %	0,69 %	0,00 %	0,16 %	1,76 %	0,00 %	0,02 %	0,02 %	0,01 %	
Pareto Bank	Utlån	1.1.	94,68 %	0,189 %	0,18 %	2,80 %	9,79 %	0,27 %	2,51 %	16,12 %	0,41 %	0,86 %	0,86 %	0,47 %	eksl pål.rte
	Utlån	Q1										0,78 %			
	Utlån	Q2	93,10 %	0,220 %	0,21 %	5,33 %	1,82 %	0,10 %	1,57 %	25,73 %	0,40 %	0,71 %	0,70 %	0,31 %	eksl pål.rte
	Utlån	Q3	93,19 %	0,222 %	0,21 %	4,43 %	2,14 %	0,10 %	2,38 %	6,16 %	0,15 %	0,45 %	0,45 %	0,31 %	eksl pål.rte
	Utlån	Q4	95,21 %	0,235 %	0,22 %	2,97 %	1,20 %	0,04 %	1,81 %	11,85 %	0,21 %	0,47 %	0,47 %	0,26 %	eksl pål.rte
	Off bs	1.1.	98,48 %	0,090 %	0,09 %	1,25 %	6,23 %	0,08 %	0,27 %	0,00 %	0,00 %	0,17 %	0,17 %	0,17 %	
	Off bs	Q1										0,14 %			
	Off bs	Q2	99,06 %	0,095 %	0,09 %	0,94 %	0,32 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,10 %	0,10 %	0,10 %	
	Off bs	Q3	99,05 %	0,104 %	0,10 %	0,50 %	0,03 %	0,00 %	0,45 %	0,00 %	0,00 %	0,10 %	0,10 %	0,10 %	
	Off bs	Q4	99,26 %	0,118 %	0,12 %	0,64 %	10,94 %	0,07 %	0,11 %	0,00 %	0,00 %	0,19 %	0,19 %	0,19 %	
	Totalt	1.1.	95,45 %	0,169 %	0,16 %	2,49 %	9,43 %	0,23 %	2,06 %	15,69 %	0,32 %	0,72 %	0,72 %	0,40 %	eksl pål.rte
	Totalt	Q1										0,66 %			
	Totalt	Q2	94,37 %	0,192 %	0,18 %	4,39 %	1,75 %	0,08 %	1,24 %	25,85 %	0,32 %	0,58 %	0,58 %	0,26 %	eksl pål.rte
	Totalt	Q3	94,32 %	0,198 %	0,19 %	3,68 %	2,09 %	0,08 %	2,01 %	5,90 %	0,12 %	0,38 %	0,38 %	0,27 %	eksl pål.rte
Totalt	Q4	95,89 %	0,215 %	0,21 %	2,58 %	1,60 %	0,04 %	1,53 %	11,71 %	0,18 %	0,43 %	0,42 %	0,25 %	eksl pål.rte	

© 2018 PwC. Med enerett. I denne sammenheng refererer "PwC" seg til PricewaterhouseCoopers AS, Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS, PricewaterhouseCoopers Accounting AS, PricewaterhouseCoopers Skatterådgivere AS og PricewaterhouseCoopers Services AS som alle er separate juridiske enheter og uavhengige medlemsfirmaer i PricewaterhouseCoopers International Limited.